

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Česko-čínské partnerství a manželství
bakalářská práce

Autor práce: Ting Zhao
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory

Vedoucí práce: Mgr. Alena Kajanová Ph.D

Datum odevzdání práce: 2012

Abstract

Czech-Chinese Mixed Partnerships and Marriages

Keywords: the Chinese, ethnically mixed marriages, choice of partner

The objective of this thesis is to describe the way Czech-Chinese partnerships/marriages are perceived and experienced by the partners involved. The thesis has two parts. The theoretical part forms the basis for the subsequent empirical research. It clarifies the terminology, the motivation of meeting one's partner, the importance of mixed marriages and the life of the Chinese minority in Bohemia. The practical part describes the research. Qualitative research through the method of interviewing was used. The interviews with nine questions yielded information from nine respondents - Czechs and the Chinese who are partners involved in this type of relationship. Their views and experience are analyzed by the method of clumps.

The research results yielded insights into the relationship and coexistence of Czech-Chinese partnerships. The research showed that most partners in Czech-Chinese marriages had been learning about each other for some time before entering into the relationships. The research yielded thirteen kinds of motivation to get acquainted. Some of them are characteristic only for marriages between foreigners. Most respondents, however, met their partners by random coincidence. The answers of the respondents indicated twenty-one specific problems in their relationships. These problems are of social or cultural nature or ones commonly occurring between partners. Partners' parent' attitudes vary. The reasons for rejection are concerns about the happiness of their children or prejudices against foreigners. In public, the couples usually feel good. Only occasionally they are confronted with negative responses. The partners communicate using Czech, Chinese and English. According to the respondents, this type of coexistence in most cases has not changed the usual lifestyle. The only exception is food. The other areas of co-existence are individual and standard. The opinions of the respondents on this type of marriage are not uniform. Some think that the boundaries of cultural dif-

ference cannot be overcome. Others look positively that cultures complement each other. When people can take advantage of these differences, they enrich their lives.

The research results expand the knowledge of ethnically mixed marriages and they can serve as a basis for further research.

Abstrakt

Česko-čínské smíšené partnerství a manželství.

Klíčová slova: Číňané, národnostně smíšené manželství, volba partnera.

Cílem této bakalářské práce je popsat, jak vnímají a prožívají česko-čínské partnerství/manželství jeho aktéři. Práce má dvě části. Teoretická část tvoří východisko pro následné empirické šetření. Ujasňuje pojmy, motivace seznámení, význam smíšeného manželství a život čínské menšiny v Čechách. Praktická část popisuje výzkum. Byl využit kvalitativní výzkum metodou dotazování. Rozhovorem pomocí devíti otázek byly získány informace od devíti respondentů - Čechů a Číňanů, kteří jsou účastníky uvedenému typu vztahu. Jejich názory a zkušenosti byly analyzovány metodou trsů.

Výsledky výzkumu přinesly náhled do vztahu a soužití česko-čínskému partnerství. Z výzkumu vyplynulo, že většina aktérů česko-čínskému sňatku předtím, než vstupovala do vztahu, se již nějakou dobu navzájem poznávala. Výzkumem jsem zjistila třináct druhů motivací k seznámení. Některé jsou charakteristické pouze pro sňatky s cizinci. Většina dotázaných se však seznámila s partnerem/kou náhodně, shodou okolností. Z výpovědí dotázaných vyplynulo dvacet jedna konkrétních problémů ve vztahu. Tyto problémy jsou povahy sociální, kulturní i běžně se vyskytující mezi partnery. Postoje rodičů partnerů jsou různé. Příčinou odmítavé reakce jsou obavy o štěstí svých potomků, či předsudky vůči cizincům. Na veřejnosti se páry obvykle cítí dobře. Jen občas se setkávají s negativními odezvami. Partneři ke komunikaci využívají češtinu, čínštinu a angličtinu. Podle výpovědí dotázaných tento typ soužití jim ve většině případů nezměnil obvyklý životní styl. Výjimkou je pouze stravování. Ostatní oblasti soužití jsou individuální a standardní. Názor dotázaných na tento typ sňatku není jednotný. Někteří si myslí, že hranice kulturního rozdílu se nedají překonat. Jiní hledí pozitivně na fakt/na to, že kultury se vzájemně doplňují. Když člověk umí tyto rozdíly využít, obohatí si jimi život.

Výsledky výzkumu rozšiřují znalosti o národnostně smíšených sňatcích a mohou sloužit jako podklad pro další výzkum.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Ting Zhao

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Aleně Kajanové Ph.D. za metodické vedení a cenné připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Poděkování patří rovněž všem respondentům, kteří se na této práci podíleli svým vyprávěním o vlastních manželstvích a intimních vztazích. Dále děkuji panu Wang Zai-cong za podporu, kterou mi poskytoval během studia. Děkuji všem, kdo mi poskytli pomoc v oblasti české gramatiky a jazykové korekci této bakalářské práce. Děkuji také paní Ruskové Tang YunLing, zakladatelce a předsedkyni Krajského sdružení Číňanů žijících v České republice, za poskytnutí námětů k zamyšlení, které bezpochyby/nepochybně pozitivně ovlivnily mou práci.

Obsah

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOUČASNÝ STAV	11
1.1 Vymezení pojmu česko-čínské partnerství a manželství.....	11
1.2 Úvod do národnostně smíšených manželství.....	12
1.3 Etnické a národnostní problémy společnosti	14
1.4 Význam národnostně smíšeného manželství	15
1.5 Modely výběru partnera.....	17
1.6 Faktory ovlivňující volbu partnera.....	20
1.6.1 Faktory ovlivňující a limitující volbu partnera	20
1.6.2 Faktory ovlivňující míru národnostně smíšených manželství	21
1.7 Motivace k smíšeným sňatkům.....	22
1.8 Demografické údaje o česko-čínských sňatcích	25
1.9 Číňané v ČR.....	26
1.9.1 Migrace čínských občanů do ČR.....	26
1.9.2 Demografické údaje a struktura čínských migrantů	27
1.9.3 Život čínských migrantů	29
1.9.4 Čínská mentalita	30
1.9.5 Rodinný život.....	31
1.9.6 Výchova dětí	32
1.9.7 Sexualita.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
2 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
2.1 Cíle práce	35
2.2 Výzkumné otázky	35
3 METODIKA	36
3.1 Použitá metoda výzkumu – kvalitativní výzkum.....	36
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	36

3.3 Vlastní realizace výzkumu.....	36
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE.....	39
4.1 Obecné údaje.....	39
4.2 Identifikační údaje	40
4.3 Motivace seznámení	41
4.4 Problémy mezi partnery česko-čínského sňatku.....	44
4.5 Způsob trávení volného času	57
4.5.1 Preference volnočasových aktivit	57
4.5.2 Volný čas a věk.....	58
4.6 Finanční uspořádání a dělba domácí práce	59
4.6.1 Finanční uspořádání mezi partnery.....	59
4.6.2 Názory respondentů na uspořádání role muže a ženy.....	60
4.6.3 Dělba domácí práce	60
4.6.4 Vztah mezi domácí prací a finančním uspořádáním rodin	61
4.7 Jazyk a komunikace	61
4.7.1 Komunikace mezi partnery.....	61
4.7.2 Komunikace s příbuznými a přáteli	62
4.7.3 Jazykové znalosti	63
4.7.4 Vliv sňatku s čínským partnerem na učení čínského jazyka	63
4.8 Postoj okolí k česko-čínským párům	64
4.8.1 Postoj rodičů	64
4.8.2 Postoj širšího sociálního okolí.....	67
4.9 Hodnocení vztahu aktéry smíšeného sňatku.....	70
5 DISKUZE.....	73
6 ZÁVĚR.....	78
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	81
8 KLÍČOVÁ SLOVA	85
9 PŘÍLOHY	86

ÚVOD

Čínští imigranti se v České republice začali usazovat ve větším počtu po roce 1989. Dnes jich zde již žije přes pět tisíc. Čínské komunity představují poměrně uzavřenou etnickou skupinu. V důsledku kulturní a jazykové bariéry žijí izolovaně od majoritní společnosti. Většina Čechů asociuje v případě čínské menšiny nakupování, popř. restaurace, častá je záměna Číňanů za jiné asijské migranty. Přesto můžeme potkat obdivovatele asijských kultur a páry, které žijí v česko-čínském národnostně smíšeném partnerství a manželství. Globalizací se smíšené manželství stává stále běžnější záležitostí. Vedle pozitivního dopadu v podpoře integrace cizince, však smíšené sňatky s sebou mohou přinášet určité problémy, které by mohly vycházet jak z přístupu okolí, tak z obtíží, které vznikají z důvodu podstatných kulturních či náboženských odlišností mezi partnery, které nemusí být ani na začátku vztahu patrné. Status cizince často změní obvyklý způsob života, myšlení, společenské postavení a možnost uplatnění imigranta.

Vzhledem k existenci a narůstajícímu vzniku česko-čínských partnerských vztahů je toto téma aktuální. Jsem přesvědčena o důležitosti hodnoty takového výzkumu a to mě vedlo k volbě tohoto tématu pro mou bakalářskou práci.

Jsem si vědoma, že zachytit něco tak složitého, jako je vztah mezi dvěma lidmi v celém rozsahu, je nemožné. Mnoho věcí vždy zůstává rodinným tajemstvím. Přesto jsem si jistá, že tato práce je hodnotná.

Odpovědi, které přinese tento výzkum lze zahrnout do pěti kategorií: 1) motivace seznámení 2) fakta týkající se soužití česko-čínského páru, a to komunikace, trávení volného času, hospodaření domácností a finanční uspořádání rodin. Částečně i ukazuje, kdo jsou kandidáti česko-čínského vztahu, z hlediska věku, pohlaví, vzdělání atd. 3) kulturní rozdíly a potencionální problémy tohoto typu svazku 4) subjektivní hodnocení dotázaných na postoje širší veřejnosti, rodičů, příbuzných a přátel vůči jejich vztahu 5) názor a subjektivní hodnocení dotázaných na česko-čínské partnerství. Cílem výzkumu je dosažení komplexnějšího a hlubšího pochopení problematiky česko-čínského partnerství.

Předpokládám, že výsledky výzkumu mohou užitečně přispět pracovníkům v sociálních oblastech, kde se uplatňuje multikulturní přístup. Výzkum rozšíří znalosti o problematice partnerství a manželství mezi lidmi různých kultur. Lidem angažujícím se v tomto typu soužití umožní hlubší porozumění tomuto typu vztahu. Kandidáti česko-čínských partnerství nabízejí náměty k zamyšlení. Výzkum může pomáhat rozhodovat se a připravovat se na vztah s cizincem. Práce může sloužit jako podklad pro další výzkum.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Vymezení pojmu česko-čínské partnerství a manželství

Jako Číňany označujeme všechny obyvatele Číny a také „zahraniční Číňany“, lidi, kteří mají čínské předky a žijí v jiném státě již po několik generací. Pojem Čína je chápán spíše jako idea, než jako konkrétní místo, a být Číňanem znamená podílet se na konkrétní, jedinečné kulturní identitě, sdělované specifickým jazykem, životním stylem a zvyklostmi. (12) Čínská lidová republika (dále jen ČLR) byla vyhlášena 1. října 1949. Jedná se o stát s komunistickým režimem. (25) V minulosti nevznikl pojem „čínský národ“ jako etnický, ale označoval obyvatele čínského císařství. (12) Čína je multietnická země sjednocující 56 etnických skupin. Zároveň je nejlidnatější zemí světa. (25) Přes 91 % obyvatelstva Číny tvoří příslušníci národa „Chan“. Čína má dlouhou historii s emigrací. Proces osídlování jihovýchodní Asie Číňany trvá již přibližně dva tisíce let. Migrace do Severní Ameriky začala od konce 19. století. Příchod čínských migrantů do Evropy ve větším počtu začal až na počátku první světové války. V roce 1999 bylo v cizině asi 35-40 milionů zahraničních Číňanů. (12)

Partnerství označuje neregistrované, neformální vztahy mezi druhem a družkou. Vznikají rozhodnutím muže a ženy, že spolu budou žít, společně hospodařit, bydlet apod. V takovém partnerství nelze legislativně upraveným způsobem bránit případnému ukončení vztahu. (7)

Pojem manželství je v zákoně č. 94/1963 o rodině definován takto: Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Páry žijící v takovém svazku se označují jako manželé. (2)

Smíšená manželství jsou formou exogamie, neboť je to uzavírání sňatků mimo vlastní kulturu kmenů či skupiny. (10) Manželé se mezi sebou mohou odlišovat v nějaké podstatné vlastnosti, jako je kultura, etnikum, národnost, či náboženství. (28) Opa-

kem toho je endogamie. Většina sňatků je právě uzavírána mezi osobami stejného náboženství, rasy, etnického původu nebo sociální třídy. O endogamii lze hovořit i v geografickém smyslu, a to v případě, že partneři pocházejí z územně omezené skupiny- izolátu. (10)

Existuje také pojem heterogamie, kterým označujeme sňatek uzavřený mezi partnery, jejichž odlišnosti jsou kulturní (rasa, etnikum, náboženství, věk), nebo strukturní (vzdělání, sociální status a třída) povahy. Opakem toho je homogamie. (10) Církevní právo označuje termínem smíšené manželství - „matrimonium mixtum“ - takové manželství, které uzavírá jedna strana katolická s druhou pokřtěnou nekatolickou. (20) Obecně jako nábožensky smíšená manželství označujeme manželské členy různých náboženství či náboženských společností, případně je-li jeden věřící a druhý nevěřící. (28)

1.2 Úvod do národnostně smíšených manželství

Akteři smíšených sňatků se navzájem mohou lišit jednak z vlastní odlišnosti, jako je povaha, charakter, osobnost, zájmy apod., ale také mohou mít odlišné kultury, tradice, zvyky, životní filosofie a mentalitu. Tyto rozdíly by mohly představovat určitou bariéru. Problém smíšených sňatků může proto vycházet z důvodu podstatných kulturních či náboženských odlišností mezi partnery. (19, 28)

Muži a ženy, kteří usilují o uzavření smíšeného sňatku bez ohledu na rodinu, přátele, náboženství, sociální tlak, kteří obětují materiální zájmy, budou čelit otázce, jak překonat problémy vzniklé v důsledku tohoto svazku. Po ochladnutí počáteční vášně, kulturní rozdíly a ekonomický tlak a všechny ostatní nepříjemnosti mohou začít narušovat harmonické soužití a může docházet ke konfliktům. Proto Lawrence Kubie varoval, že taková "romantická láska" pro smíšená manželství není vhodná. (27)

Kulturní rozdílnost však nemusí být úměrná stupni konfliktů. Většina problémů páru vychází z úrovně tolerance společnosti vůči exogamii, jež je manifestována v postojích přátel a rodiny. (Cottrell) (27) Účastníci rasově smíšeného sňatku v průběhu histo-

rie museli čelit sociálním problémům z důvodů předsudků, nesnášlivosti, rasové diskriminace a xenofobie. (19) V některých dobách v různých zemích platil zákon zakazující míšení plemen. A člověk by se mýlil, kdyby si myslel, že takové zákony se dají najít jen ve středověku, ve fašistických režimech nebo mimo industriálně vyspělé země. V USA byl zákon zakazující rasově smíšený sňatek platný do roku 1967. (11) Podobné zákony platily v Jižní Africe za apartheidu v letech 1948-1990. (29)

V historii lidstva, následkem dobytelských válek, různých pohrom, se často vyskytovaly velké přesuny obyvatelstva, které přinášely mimo jiné i soužití různých etnických skupin. (4) Také během kolonizace, nebo i při obchodním styku mezi obchodníky a místními domorodkami, často docházelo ke smíšeným sňatkům. (11) Lze říci, že historický vývoj národa je kontinuální historií míšení. (4) Dnes se svět zmenšuje díky snadnějšímu cestování a globalizaci. Současné mezinárodní společnosti, v důsledku politických, ekonomických a dalších faktorů, spolu s emigrační vlnou, také výrazně zvýšilo interakci mezi různými etnickými skupinami a národy. (19) Pohled na smíšené manželství se značně změnil. Vztahy a manželství, které překračují rasové a náboženské hranice se staly více obyčejnými. (4)

Z Evropských zemí jsou tolerantní k smíšeným manželstvím zejména Francie, Holandsko a Anglie. Jsou to bývalé koloniální mocnosti. Koloniální úředníci a kolonisté zakládali párové soužití s domorodými ženami. Velká vlna přistěhovalců z bývalých kolonií v 50. a 60. letech a praktické zkušenosti tolerance k rasově smíšeným párům položily základ pro četné smíšené sňatky v těchto zemích i po rozpadu kolonialismu. Od počátku 70. let se k nim přidaly liberální skandinávské země. (11) V Asii, v mnoha asijských kulturách, jako je Čína a Korea, panují silné rodinné vazby, které chtějí, aby manželství uspokojila všechny členy rodiny. V důsledku této napjaté rodinné sítě, často bylo manželství s cizinci považováno za tabu. Tato norma se postupem času mění. Ve Spojených státech, jak již bylo řečeno, dlouho platil zákon zakazující rasově smíšená manželství. (19) Údaje z roku 1960 ukazují, že v USA se uzavřelo méně než 1% smíšených sňatků. (21) Tato hodnota se v roce 1992 zvýšila na 2,2 %. (11) V roce 2008 tato hodnota činila již 7,6 %. (21) V roce 1990 dva miliony dětí narozených v Americe pocházely ze smíšeného sňatku. (11)

Moderní sociální stát má zájem na integraci všech svých občanů bez rozdílu. (27) Situace smíšených párů je bohužel komplikovaná i nečestným jednáním některých cizinců, často ve spolupráci s občany hostitelské země. Každý cizinec, který se v Čechách vdá nebo ožení, musí prokázat, že splnil všechny podmínky k získání trvalého pobytu za účelem sloučení rodiny. Více než dva roky si ho mohou čeští policisté a úředníci prověřovat. (26)

1.3 Etnické a národnostní problémy společnosti

Etnické skupiny jsou historicky vzniklé skupiny lidí společného původu, jazyka, duchovní kultury a často mají společné antropologické znaky. V dlouhodobém vývoji se vytvářely určité formy etnických seskupení, jakými jsou rodová, kmenová společenství a národ, až se postupně přetvořily v moderní národy. Mezitím některé etnické skupiny asimilovaly, jiné byly vyhubeny, některé vytvořily subkultury uvnitř společenství v rámci státu. Během formování moderních národů probíhají/dochází k procesům utváření svébytné národní kultury, prosazování národních spisovných jazyků, literární činnosti, rozvoj trhu a ekonomických vztahů v rámci určitého teritoria, vývoj členité sociální struktury, jejíž jednotlivé složky přijímají za své národní ideu a úsilí o politickou autonomii až po vytvoření vlastní státnosti. (5) Členové určitého etnika sdílejí společnou etnickou identitu. Při konfrontaci s jinou kulturní skupinou se projevuje jejich kulturní identita. (8)

Mezi etnickými skupinami, národnostmi a národy se vyvinulo několik forem vztahů: segregace, asimilace, vyhlazování, genocida, masové přemísťování, přestěhování a integrace. (5) Z nichž asimilace může být dobrovolná nebo také násilná (8), například nucené přemísťování indiánů do rezervace, na indiánské teritorium v 19. století v USA. (18) Integrace je považována za ideální přístup majoritní společnosti k minoritě a etnickým skupinám. Jedná se o komplexní proces, který se projevuje v různých oblastech. Cílem integrace je dosáhnout stavu začlenění jedince do společnosti a zároveň zachovat jeho vnitřní identitu. (8) V celosvětovém měřítku je tendence k integraci, nikoliv ale ke

stírání rozdílů mezi národy a etnickými skupinami, i když procesy modernizace s sebou nesou unifikující tlaky. Ukazuje se, že s integračními procesy se formuluje přesvědčení o nezbytnosti rovnocenné koexistence, tedy o formulování multikulturní společnosti. Její protiváhou může být zvýrazňování kulturních rozdílů v celosvětovém měřítku (západní kultura, islám, kultury východu atd.) (5)

1.4 Význam národnostně smíšeného manželství

Smíšená manželství jsou spojena s řadou jevů (například bilingvismus míšenců). Jsou znakem multinárodnostní společnosti. Ukazují jedincům možnost vyvázání se z tradičně utvářeného kolektivního rozhodování o volbě partnera, sociální dynamiku ve vymezení jednotlivých skupin a identit, asimilačních a integračních procesů ve společnosti, změny ve stratifikačním systému atd. (27)

Význam asimilace a integrace

Smíšené sňatky jsou ukazatelem asimilace a integrace cizinců. Počet uzavřených sňatků jednotlivých etnických kategorií je sledován v USA, Velké Británii a v dalších evropských zemích. (27) V ČR eviduje statistický úřad (13), že počet smíšených manželství narůstá. Patterson konstatuje, že smíšená manželství naší doby nemusí již označovat kulturní asimilace, jako spíše úpadek významu kulturních hranic. (27) Národnostně smíšená manželství jsou jedním z průvodních jevů multinárodnostní společnosti. (13)

Milton M. Gordon (1964) modeluje proces asimilace do několika subprocesů. Strukturální asimilace - zahrnuje vstup členů menšiny do sociálních sítí či struktury společnosti (klubu, společenstva vysokoškoláků atd.). To samozřejmě vede k zvýšení možnosti založení smíšených manželství – manželská asimilace. Při uskutečňování těchto asimilačních procesů dochází k akulturaci, změní se kulturní vzorce a etnické identity – identifikační asimilace. (27)

Význam smíšených manželství je pro některé skupiny a jejich členy vítaným důsledkem - podporuje etnickou a kulturní toleranci. Pro druhé může znamenat hrozbu zániku vlastní kultury a skupiny. (27) Podle Pattersona, křížení se přitom nevylučuje s udržováním etnicko-kulturních rozdílů a pěstováním povědomí o nich. Tyto rozdíly se však stávají „lehčími“ a stávají se více věcí volby a názoru. „Symbolická etnicita“ označuje takto orientace etnické příslušnosti, které usnadňují integraci do širší společnosti. Zastaralé tradice jsou selektivně udržovány či naopak opouštěny v závislosti na tom, jak dobře slouží materiálním a sociálním zájmům příslušníků skupiny. Četnost smíšených manželství může být pochopena jako jeden z příznaků svobodného vztahu ke kolektivní příslušnosti. (1)

Význam definice smíšeného manželství pro sociální nerovnost

Definice určuje manželství smíšené, tím je odlišuje od nesmíšeného (to, co je běžné, není třeba nijak označit). V tomto smyslu je smíšené manželství určitým způsobem deviace v párování. Tím se tato definice prohlubuje v sociální nerovnost, spíše než že by byla již důsledkem této nerovnosti. Například Johnson a Waren uvádějí variability pohledu a hodnocení, přijetí či odmítnutí „smíšeností“ v různých společnostech. Ve společnosti, kde žije větší počet černochů, se spoléhá velice silně na rasu jako kritérium sociálního statusu a měřítko legitimního přístupu k bohatství a moci. Rasově smíšené páry byly ve Spojených státech středem pozornosti právě proto, že rasa je důležitým nástrojem sociální diferenciaci a hierarchizace. Definice smíšeného manželství utváří sociální hranice. Nejvíce je to vidět tam, kde se tato definice spojuje s právními normami, které zakazují smíšená manželství. Podle R.E.T. Robertse se tím definice smíšeného manželství stává nástrojem výkonu moci stanovující sociální hranice mezi jednotlivými rasami. (27)

Výraz individuální svobody a lásky

Jak již bylo řečeno, překročit kulturní a náboženské hranice není snadné. V kapitole

věnované modelu výběru partnera zjistíme, že výběr partnera jako filtrační proces obvykle vede kandidáty k vytvoření homogamního manželství uvnitř vlastní skupiny. Lidé jsou přitahováni k jiným lidem na základě individuálního hodnocení jejich osobních kvalit či na základě sexuální a emocionální kompatibility, ale jejich volnost ve volbě partnera je limitována sociální strukturou. V řadě kultur byl, nebo stále je vztah mezi členy určitých skupin ekonomickou záležitostí sjednávanou často bez ohledu na mínění obou partnerů. (10) V některých společnostech nejsou smíšená manželství podporována. Tyto odmítavé postoje společnost manifestuje na členy rodiny a síť přátel. Smíšená manželství se objevují jako „příběh romantické lásky“, a jakoby říkala, že „láska nezná hranice“. Vyjadřuje touhy po uskutečnění vlastního individuálního záměru v kontextu moderního individualismu. (27)

Výraz sociální změna

Blau s Blumem a Schwartzem (1982) rozdělují skupinovou heterogamii na dvě dimenze. Rozdělení skupiny na horizontální úrovni - náboženství, etnický původ, věk, místo bydliště, a rozdělení na vertikální úrovni, v níž je možné posoudit hierarchickou pozici – třídní příslušnost, vzdělání, příjem apod. Sňatkové strategie, jimiž jsou uskutečňovány volby partnera, dbají o zachování sociálního kapitálu. Snaha je maximalizovat ekonomický, symbolický, emocionální přínos a minimalizovat ekonomické, symbolické náklady uzavřeného svazku. Tlak okolí směřuje k zachování homogamie. Zkoumání heterogamie partnerského vztahu z hlediska socioekonomického statusu partnerů, je tak spojeno s problémy sociální mobility, vzorci mobility, otevřenosti daných stratifikačních systémů a potenciálem kulturní a socioekonomické změny ve společnosti. (10)

1.5 Modely výběru partnera

Sociologický výzkum sleduje volbu partnera ze tří kritérií sociální diference:

rasy, náboženství a socioekonomického statusu. Cílem je popsat, jak je společnost utvářena a strukturována, a jak se tato diferenciací v čase mění. (10) Mezi nejvýznamnější sociální faktory, které mají vliv na volbu partnera, patří:

- preference určitých charakteristik a zdrojů
- vliv sociální skupiny
- omezení, způsobená sňatkovým trhem, v němž jsou partneři nuceni volit (10)

Existuje řada pokusů o zjednodušené vysvětlení sňatkových strategií ve formě modelování výběru vhodného partnera. Základní modely jsou: sociobiologický model, fázový model, teorie směny, teorie sňatkového trhu a teorie lidského kapitálu. Podle těchto teorií je cílem volby partnera maximalizace výhod pro oba. Najít partnera, který maximálně uspokojí své potřeby v rámci vlastních možností a omezení. Většina teorií výběru partnera směřuje k uzavření homogamního a endogamního manželství. (10)

Lidé se nacházejí v sociálním prostoru společnosti „sňatkového trhu“, kde vyhledávají vhodné partnery - kdo, kde jsou, jaké mají charakteristiky a jaká je jejich cena. Poznáváním a přizpůsobováním se posuzujeme vzájemnou vhodnost soužití. Poznávají se, až nakonec dosáhnou dohody o formování vztahu a dojde k přijetí závazku. (*teorie sňatkového trhu*) (10)

Volba partnera je svým způsobem filtračním procesem - vícefázovým procesem, v němž se progresivně omezují pole vhodných partnerů určitými filtry. Přitom zúžený výběr má objektivní, kulturní a sociální povahu (zejména sociální třídu, rasu, věk, náboženství). Hodnotí se fyzická přitažlivost, sociální dovednost, temperament, pověst atd. Hledání kompatibility hodnotových vzorců týkajících se manželství, sexu a životních cílů. Prověřování představy o výkonu rodinných rolí (role hospodářská, rodičovská a vzájemného sexuálního a mileneckého partnerství). Samozřejmě sem patří námluvy, milostné schůzky a dvoření. (*fázový model*). Vzhledem k biologické odlišnosti mezi ženou a mužem, dochází i k odlišné rodičovské investici. Předpokládá se, že ženy a muži mají odlišnou reprodukční strategii. Zatímco ženy hledají muže, který jim zajišťuje stabilitu a ochranu, má schopnost přijmout závazky a investovat pro ně a jejich děti, muži akcentují u žen zejména sexuální atraktivitu, fyzický zjev, mládí, zdraví a repro-

dukční potenci. Cílem je efektivní předávání vhodného genetického materiálu, úspěšná reprodukce a zajištění potomstva. (*sociobiologický model výběru partnera*). (10)

Předpokládá se, že volba partnera je realizována složitou kalkulací, která je ovlivněna celou řadou dalších skutečností, jakými jsou: očekávání, preference, dostupnost partnerů s žádoucí charakteristikou, vzájemné posuzování, rovnováha ve vztahu apod. Lidé se snaží maximalizovat „zisk“ ve vztahu k „nákladům“. Vztah se realizuje, pokud přínos tohoto vztahu je vyšší než náklady, nebo vyšší než v případě, že člověk zůstane sám. Jde o jakousi směnu. Zisk se v tom kontextu rozumí láskou, sexuálním uspokojením, vřelostí vztahu, společenstvím, žádoucí charakteristikou partnera apod. Náklady jsou konflikty, nežádoucí charakteristiky partnera, čas a úsilí vynaložené na udržení a posílení vztahu apod. (*Teorie směny*) Lidský kapitál, který je směňován, může být indikován vzděláním, kvalifikací, zkušenostmi a příjmem. (*Teorie lidského kapitálu*) Platí, že jakákoliv nerovnováha ve vztahu ohrožuje jeho stabilitu. (10) Preferenční model tím vysvětluje, proč jsou obvykle zakládána vyrovnaná manželství. Předpokládá se, že dva hlavní principy souladu v manželství jsou:

1. pohlavní komplementarita partnerů, tj. biologická reprodukce
2. sociální rovnocennost partnerů. (27)

Nezadaní partneři v předkole výběru navzájem hodnotí socioekonomické a kulturní zdroje potencialního partnera. Přitom platí, že preference při výběru u kulturního zdroje je volba podobnosti, která by měla vést k vzájemnému potvrzení chování a názorů na svět, což podporuje vzájemné porozumění. U socioekonomických zdrojů, tj. zdroj, který produkuje ekonomické zajištění, status je preference partnera s vyšším socioekonomickým kapitálem. Výsledkem toho je, že nejméně a nejvíce atraktivní kandidáti si vybírají mezi sebou, čímž vytváří homogamní vzorec výběru partnera. Tito manželé dávají své zdroje dohromady a produkují „rodinné zboží“, kterými jsou ekonomická životní úroveň, status, sociální uznání apod., společně hospodaří se svými kapitály, a toto předají svým dětem. (27) V teorii směny se uplatňuje princip nejmenšího zájmu, tzn. větší kontrolu má ten, kdo má menší zájem na trvání vztahu, partner s vyšším socioekonomickým statutem má větší vyjednávací moc. (10)

1.6 Faktory ovlivňující volbu partnera

1.6.1 Faktory ovlivňující a limitující volbu partnera

Možný (1999) poukazuje, že i když se láska dnes zdá být jediným legitimním důvodem k uzavření manželství a založení rodiny, teorie sňatkového trhu ukazují, že velmi důležitý vliv na výběrové párování mají sociální a kulturní determinanty. Každá společnost je vnitřně rozdělena v subkultury, třídy a teritoria, za jejichž hranice se člověk těžko dostává. (11)

Mezi základní determinanty patří: sousedství nebo teritoriální blízkost, věk, etnikum a rasa, náboženství, vzdělání, sociální třída. Vliv systémové determinanty na výběr partnera spočívá v jejím sociálním omezení k určitému typu výběru. Například do určitého věku platí, že s přibývajícím věkem se množina potenciálních partnerů ženám zužuje a mužům rozšiřuje. Jedinci mužů mohou být ve výhodné pozici na sňatkovém trhu díky přebytku možných partnerů, naproti tomu osoby s relativně menšími alternativami mohou být nuceny rozšiřovat pole osob potenciálních partnerů i na ty, kdo mají méně žádané charakteristiky. (11)

Výběr partnerů není proto řízen jen osobními volbami, ale je silně ovlivněn kulturními hodnotami, normami a vzorci chování rodin, komunit, náboženstvím, sociální třídou, etnickou kulturou, ve které jedinec žije a k níž jedinec přísluší. Rodiče ovlivňují výběr partnera svého dítěte nepřímo právě vštěpováním hodnot a postojů v socializačním procesu od dětství. (11) Homogamie je často důsledkem podobného modelu socializace, z něhož pramení podobná očekávání. Kvůli tomu je pravděpodobnost rozpadu heterogamních manželství také větší než u homogamních manželství. Determinanty tím ovlivňují také míru homogamie či heterogamie ve společnosti. (10)

Stejně jako rodinu i sociální síť vytvářejí sociální struktury, které jedince integrují do širších společenství, v nichž je vystaven přímému nebo manifestovanému souhlasu či nesouhlasu se svým výběrem partnera/ky (Sura, Hughes, 1997). (10) Cottrell uvádí, že nejslabší je vliv sociálních sítí v začátku vztahu, zesiluje ve fázi střední, a zeslabuje po rozhodnutí pro sňatek. (27)

Kromě norem a pravidel jsou důležité také podmínky, které usnadňují nebo naopak ztěžují jejich dodržování (např. velikost, struktura skupiny z hlediska charakteristik jejích členů, míra otevřenosti skupiny a její kontakty s jinými skupinami) (Merton, 1941) (27)

Samozřejmě pro uzavření manželství je důležitá kompatibilita habitusů osob, které se setkávají. (11)

1.6.2 Faktory ovlivňující míru národnostně smíšených manželství

Míra heterogamie je ovlivněna řadou faktorů:

- 1) Záleží na poddanosti aktérů sňatku. Neboť míra heterogamie je ovlivněna ochotou přijmout za životního partnera někoho s odlišnými sociálními charakteristikami, životním stylem, návyky a názory na každodennost. (27)
- 2) Příležitost a velikost komunity. Scott (1991) uvádí, že k hledání partnera mimo obvyklé *marriage pool* vede některé jedince i omezený počet partnerů, který je žádoucí pro zachování endogamie v daném prostředí. (10) Čím jsou menší šance potkat se s atraktivními lidmi ve vlastní skupině, tím spíše budou vznikat smíšená manželství. Pro smíšené sňatky je rozhodující samotné setkání obou partnerů. (27)
- 3) Stupeň vzdělání. Lidé s vyšším vzděláním jsou obvyklejšími exogamními snoubenci. Tento jev souvisí s množstvím příležitostí a preferencí. Členové minority s vyšším vzděláním více participují v lokálních sňatkových trzích. Lidé s vyšším vzděláním mají individuálnější postoje, tím jsou méně pod vlivem svých rodin a původních komunit. V důsledku toho v menší míře podléhají stereotypním charakteristikám ve výběru svého partnera. (27)
- 4) Úzce souvisí s mírou akulturace a asimilace člena minoritu. Míra exogamie je tím vyšší, čím „starší“ je etnická skupina v určité společnosti, novější skupiny jsou uzavřenější a mají naopak vyšší míru endogamie. Čím více členů ve druhé a třetí generaci, tím více smíšených sňatků s ne-členy vlastní skupiny. Například pro asijsko-americká manželství v USA platí, že nejdůležitější proměnou ovlivňující počet smí-

šených manželství je pořadí generace. Třetí generace Asiatů a Asiatek je více akulturovaná. (27)

- 5) Soudržnost členů skupin. Čím nižší je skupinová koheze, tím spíše uzavírají smíšené sňatky. Čím jsou silnější pocity skupinové identifikace, tím naopak je pravděpodobnější uzavírání endogamních sňatků. (10)
- 6) Postoj veřejnosti. Partnerství a manželství vždy, a to více u těch heterogamních, představuje proces integrace jedince do určitých sociálních sítí, za současného vyvazování se z původních sociálních sítí. (Surra 1990). (27)

Mnoho z výčtu těchto faktorů vysvětluje důvod narůstajících americko-čínských sňatků. Z výzkumu Ding Zi Jang (1999) vyplynulo, že:

- Rodiče začínají být více než dříve tolerantní k rasově smíšeným manželstvím.
- Vnímání pojmu cizinec se u mladých lidí mění (atraktivita, zvědavost, dokonce i uspokojení svých psychických potřeb vzdorovat rodičům). V multietnické společnosti se mladí lidé častěji setkávají se smíšenými dvojicemi.
- Se zvyšujícím se postavením Číny ve světě se kontakt mezi čínskými migranty a většinovými obyvateli mění - je tím více vyrovnaný.
- Mnozí čínští imigranti v Americe nejen změnili původní způsob života, ale jejich vnímání opačného pohlaví se také mění. Tyto změny a následně vliv na jejich pocity, touhy, hodnoty a chování, samozřejmě ovlivňují jejich lásku, manželství a rodinný život. (4)

1.7 Motivace k smíšeným sňatkům

Proč mezi lidmi různých kultur a ras vzniká láska? To bylo předmětem výzkumu mnoha odborníků. Studie amerických vědců objevily tyto nejčastější motivace k smíšeným sňatkům:

- a) Mezi hlavní důvody patří pocit tajemství a novosti opačného pohlaví, chtění ukázat svou výjimečnost na veřejnosti. Manželství s cizincem, to je něco mimořádného, exkluzivního. Cizinec je v tomto případě cíleně vyhledáván,.
- b) Dále existence určitého nedostatku opačného pohlaví vlastní kultury a preference určitých fyzických, mentálních, emocionálních charakteristik druhého pohlaví jiného etnika a kultury.
- c) Za třetí prohloubení zájmu o cizí kulturu, která dospěla až k vyhledávání opačného pohlaví dané kultury.
- d) Obě strany k praktickým potřebám života. Potřeba ekonomického zázemí, zlepšení svého sociálního statusu apod.
- e) Z pohledu genetické eugeniky. Přání získat smíšené potomstvo. (4)

Vybrané motivace k smíšeným sňatkům z pohledu psychologie

Podle Welter F. Chara motivy ke smíšeným manželstvím mohou vznikat při kombinaci vědomého a podvědomého procesu. (4)

Jedná se o následující motivy:

- 1) Někteří idealisticky zaměřeni lidé spojují národnostně smíšená manželství s pojmy, jakými jsou rovnost, bratrství a další ušlechtilé společenské hodnoty. Prostřednictvím tohoto typu sňatku vyjadřují potvrzení hodnoty menšiny, popř. vyjadřují neshlas s majoritní společností, pokud nějakým způsobem utlačuje minority..
- 2) Subjektivní představa, že partner cizí kultury může přinést výhody, které doplňují nedostatky ve vlastní kultuře.
- 3) Nepřekonaný oidipovský komplex. Podle německého lékaře a psychoanalytika Karla Abrahama, volba partnera těchto lidí může být ovlivněna tím, že hledají osobu fyzicky zcela odlišnou od svých rodičů, nebo velmi podobnou – až pokrevně příbuznou..
- 4) Vlivem rodičů, v případě kdy rodiče nutí své děti hledat partnera mezi členy vlastní skupiny. Dítě vzdoruje tím, že uzavře smíšené manželství. Nebo rodiče sami jsou

nešťastní ve svém manželství a vědomě či podvědomě navigují své dítě, aby si našlo partnera v cizí etnické skupině..

- 5) Z lásky a ze zamilovanosti.
- 6) Praktičnost a snadná dostupnost.
- 7) Smíšený sňatek jako druhá nejlepší volba u lidí, kteří neuspěli v manželství s osobou vlastní kultury.
- 8) Citové vazby na cizince, které vznikly v dětství. Jako dítě dostalo lásku od cizince a to v dítěti vyvolalo vděčnost.
- 9) Z ješitnosti nebo pocitu méněcennosti, sňatek s cizincem naplňuje psychické potřeby dotyčného.
- 10) Motivace mstít se, či dobití cizího národa a jeho opovržení.
- 11) Domnění, že cizinec je snadná kořist pro zneužívání nebo domácí násilí. (4)

Motivace k smíšeným sňatkům ze strany čínských migrantů

V roce 1996 profesorky Lin Fang a Zhu Di Yang provedly kvalitativní výzkum čínsko-amerického manželství, ze 40.-50. let 20. století. Interview se účastnilo 19 čínských žen a 24 čínských mužů. Byly zjištěny následující důvody a okolnosti, které potom vedly čínské migranty k uzavření manželství s Američany:

1. Nedostatek příležitostí k seznámení s druhým pohlavím vlastní kultury, i když původně plánovali čínského partnera.
2. Nespokojenost s opačným pohlavím vlastní kultury. Poznáním západní kultury se změnily názory respondentů na čínského druha. Myslí si, že hodnota zájmů a postoj k životu čínského partnera jsou moc zastaralé a konzervativní.
3. Psychické i fyzické charakteristiky bělochů vykazovaly větší přitažlivost.
4. Snaha vyhnout se vzorům manželství svých rodičů.
5. Malá krajanská sociální síť. Snadný vznik manželství s pokrevním příbuzným.
6. Názor, že pokud najde partnera s vyšším postavením, zvýší tím i vlastní postavení ve společnosti.
7. Všichni měli dostatek času k poznávání budoucího partnera. (4)

1.8 Demografické údaje o česko-čínských sňatcích

Podle údajů Českého statistického úřadu se v období 2006-2008 uzavřelo celkem 42 manželství mezi muži českého občanství a Číňankami. Viz tabulka č. 1.(13) Nelze však vyloučit, že držitel českého občanství je původně jiné národnosti.

Tabulka 1: Smíšená manželství a česko-čínská manželství v Čechách mezi lety 2006-2008

Rok	Česko-čínské manželství		Národnostně smíšené manželství	
	Státní občanství nevěsty - ČLR ženich - ČR	Státní občanství ženich - ČLR nevěsty - ČR	Státní občanství nevěsty – jiné ženich - ČR	Státní občanství ženicha – jiné nevěsty -ČR
2006	14	?	50 201	50 843
2007	21	?	54 128	55 033
2008	7	?	49 712	50 648

Zdroj: Český statistický úřad

Z hlediska preference volby asijského partnera podle údajů z období 2006-2009. V Čechách mezi těmito lety, sňatků uzavřených mezi občanem Vietnamu a občanem ČR, bylo jednoznačně více než v ostatních uvedených zemích. Viz tabulka číslo 2.

Tabulka 2: Česko-asijské smíšené manželství podle občanství (2006-2009)

Státní občanství	Počet uzavřených manželství mezi asijskými cizinci a partnerem českého občanství rozdělení dle počtu nevěst a ženichů									
	Vietnam		Čína		Mongolsko		Japonsko		Thajsko	
Rok	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich
2006	144	97	14	?	21	?	17	?	15	?
2007	101	57	21	?	26	?	21	?	13	?
2008	22	16	7	?	20	?	12	?	?	?

Zdroj: Český statistický úřad (13)

Nejčastější jsou sňatky s ženami z Vietnamu, potom následuje Mongolsko, Japonsko, Čína a Thajsko. Toto pořadí do jisté míry odpovídá početnímu zastoupení asijských migrantů v Čechách v daném období. Z hlediska velikosti komunity jsou na prvním místě Vietnamci, dále Mongolové, Číňané, potom Japonci a Thajci. Viz tabulka číslo 3.

Tabulka 3: Celkový počet cizinců vybrané asijské země v ČR (2006-2008)

Počet asijských cizinců na území ČR bez ohledu na druh pobytu					
Občanství	Vietnam	Čína Vč. HongKong bez Tchaj-Wan	Mongolsko	Japonsko	Thajsko
K 31.12.2006	40779	4157	3280	1251	282
K 31.12.2007	51101	4978	6026	1484	407
K 31.12.2008	60255	5215	8569	1661	494

Zdroj: Český statistický úřad (13)

1.9 Číňané v ČR

1.9.1 Migrace čínských občanů do ČR

Velmi málo Číňanů se usadilo v Čechách před 2. světovou válkou. Situace se změnila po 4. říjnu 1949. Tehdy Československá republika diplomaticky uznala ČLR a navázala s ní poměrně intenzivní styky. Do ČSR přijížděli čínští studenti a specialisté, ale ti se po ukončení studia, či stáže, zpravidla vraceli domů. Málokterý z nich zde uzavřel manželství a zůstal zde trvale. Obdobně jezdili čeští studenti či odborníci do ČLR a někdy si po ukončení studií přivezli domů čínského partnera. Ve větším množství se Číňané začali usazovat v Čechách až po roce 1989. Migrační vlna v 90. letech byla převážně ekonomickou emigrací. (12) Byla motivována touhou po společenském a ekonomickém vzestupu, snahou zajistit sebe a svou rodinu, udržet si stávající životní úroveň a polepšit si v rámci možností. Mezi dalšími důvody byly přelidněnost území a nedostatek půdy vhodné k obdělávání, snaha uniknout nepokojům, přírodním katastrofám apod. (24)

Jádro dnešních vystěhovalců tvoří zvnějšku organizovaná migrace nejchudšího obyvatelstva, ale lidé, kteří se snaží díky nové politice „otevření Číny vnějšímu světu“ znásobit své zisky z ekonomických reforem. Poslední léta už ani neplatí, že jako první odjíždí do zahraničí muž, naopak v mnoha případech odjíždí jako první žena, ať už svobodná, nebo vdaná. Část Číňanů přijede za svými příbuznými či přáteli. Někteří jako zaměstnanci na pozvání čínského zaměstnavatele. Existují také Číňané, kteří sem přišli náhodně, a původně měli naplánováno dostat se jinam do Evropy (např. mladí lidé, kteří se nechali od zprostředkovatelů nalákat na lepší pracovní a podnikatelské podmínky a neověřili si, o kterou zemi se jedná. Rodiny těchto imigrantů se často v souvislosti s touto cestou značně zadluží.). Většina však emigrovala proto, že je to v jejich rodišních dlouhodobá tradice. (24) Přicházejí sem také studenti za účelem studia, nebo nadnárodní čínské firmy, které se rozhodly v Čechách vybudovat svou pobočku. (12)

Někteří čínští migranti se po získání jistého finančního obnosu vrátí do ČLR, jiní odcházejí dále do západní Evropy. Česká vízová politika v poslední době zpřísnila podmínky pro čínské migranty. Někteří Číňané v Čechách také uzavřeli manželství a založili rodinu, většinou v rámci své etnické skupiny. (12)

1.9.2 Demografické údaje a struktura čínských migrantů

Podle údajů Českého statistického úřadu, ke dni 30.11.2011, v Čechách žije 5040 Číňanů, včetně obyvatel z Hong kongu. Držiteli trvalého pobytu z tohoto počtu je 3440 lidí. Ostatní pobyt má 1600 Číňanů. Počet je uveden bez azylantů. Od roku 1995 až do dnes se počet Číňanů na území ČR pohybuje mezi třemi až pěti tisíci. (13) Podrobné údaje najdeme v příloze č.1.

Z hlediska pohlaví je rozdělení téměř rovnoměrné. Nejvíce zastoupené jsou ekonomicky činné věkové skupiny. Z výsledku existujícího výzkumu přibližně 80 % čínských občanů je ve věku 21-50 let. (24, 30)

Větší podíl čínských imigrantů žijících v Čechách pochází z jihovýchodní pobřežní oblasti Číny, vyznačující se tradicí vystěhovalectví do Evropy. Jsou to provincie Fu-

ťien, Če-ťiang a Guang-tung. Zastoupená je také migrace ze samosprávných měst. Předběžný výzkum v roce 2001 ukázal, že v Čechách žijí také čínští Mongolové, Man-žuové, Chuejové (musimové), Čuangové a Tibetané a snad i další čínské národnostní menšiny. (24)

Ekonomicky aktivní čínští migranti se věnují zejména podnikání, většinou samostatně, menší počet pracuje v zaměstnaneckém poměru a to především u svých krajanů. Existuje „podnikatelská specializace“ podle domovských obcí jednotlivých migrantů. Obecně se dá říct, že migranti z provincie Če-ťianu se specializují zejména na podnikání v oboru pohostinství. Lidé z Fu-ťian se zaměřují především na prodej zboží. Číňané z velkých měst obvykle patří mezi nejvzdělanější. Spadají do kategorie velkopodnikatelů, nebo se snaží prorazit v intelektuálně zaměřených činnostech. Jsou to například lektoři čínštiny, trenéři bojových umění, výtvarníci apod. Do kategorie ekonomicky neaktivních můžeme zařadit žáky a studenty, rodinné příslušníky, kteří pečují o děti a dále ženy na mateřské dovolené. U lidí z jihočínského venkova pobyt v zahraničí zpravidla znamená postup na společenském žebříčku. Stávají se z nich stánkaři, obsluhující v restauracích a bufetech. Lidem z města naopak poklesne společenská prestiž, z lidí zabývajících se v Číně intelektuálními činnostmi se stávají manuálně pracující. (24)

V Čechách je většina čínských podnikatelů usazena v Praze. V menším počtu jsou evidováni v každém kraji. Viz tabulka 5. (13)

Tabulka 5: Počet Číňanů v Čechách podle krajů (Údaje jsou k 31. 12. 2009)

Kraj	Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Počet Číňanů	3937	528	91	61	45	153	64	41	65	50	150	33	20	115

Zdroj: Český statistický úřad.(13)

1.9.3 Život čínských migrantů

Mnoho Číňanů po svém příchodu do Čech nejprve založí firmu, aby mohli získat povolení k pobytu a podnikat. (12) Migranti, kteří zde nemají příbuzné nebo známé, volí na začátku většinou možnost zaměstnání u krajanů. Čínští zaměstnavatelé pro své zaměstnance zajišťují ubytování, stravu a vyřizování formalit, za to však podřízení musí tvrdě pracovat. V zájmu lepšího zisku zaměstnanci často mění zaměstnání a snaží se podnikat sami, jakmile je to možné. (24) Čínští migranti přišli do cizí země hledat „štěstí“, mnoho z nich má sen zbohatnout, nebo při nejmenším žít lépe než v Číně. Tito cizinci mohou spoléhat na síť příbuzných, přátel a na vlastní úsilí. Mnoho z nich pracuje sedm dní v týdnu po celý rok. Relaxaci si mohou dovolit jen ti bohatí. (12)

Většina z migrantů se nechce usadit dlouhodobě v Čechách, nebo v jiné zemi Evropy. Investuje proto jen část svých zisků zpátky do podniku. Část posílají příbuzným do Číny, podporují jejich podnikání, hmotně zabezpečují rodiče, děti, a je-li to možné, investují do nemovitostí. Všichni mají obavy z budoucnosti, snaží se proto o maximální úspory. To vše proto, že v Číně ještě není dostatečná sociální síť a penze. (24)

Mnozí Číňané svůj pokus naučit se český jazyk končí na úrovni jednoduché pracovní komunikace naučené v praxi. (12) Při vyřizování složitějších věcí si zvou české nebo čínské tlumočnický. Výzkum z roku 2001 zjistil, že znalost češtiny byla žádná, až slabší celkem u 47% ze 185 dotazovaných. 76% migrantů se věnuje výuce češtiny praxí a samostudiem. (24)

Čínští migranti v Čechách žijí rozptýleně mezi domácím obyvatelstvem, ale scházejí se ve vyhlášených čínských restauracích, spolcích a kulturních střediscích. Zakládání Chinatownů, bylo typické pro čínské vystěhovalce jen do poloviny 20. století. (12) Číňané si tradičně v cizině vzájemně pomáhají. Lidé pocházející ze stejné oblasti nebo mluvící stejným dialektem si zakládají podpůrné spolky (24) a obchodní komory. (12) Mezi zdejšími Číňany je také malá část věřících. (24) V Praze se pravidelně konají setkání příznivců buddhistické společnosti Buddha's Light Internacional Association RO.C. (2) Možné je také pravidelně se zúčastnit křesťanské mše, pro čínskou komunitu v čínském jazyce. Ti, kteří neumí český jazyk, si mohou od roku 1999 dvakrát měsíčně

přečíst nejnovější zpravodajství z Česka v Česko-čínském žurnálu, vydávaným Krajan-
ským sdružením Číňanů, nebo se účastnit kurzů češtiny pro Číňany (24). Většina spol-
ků, sdružení a komor pořádá pro své členy různé párty při oslavách čínských svátků.
Některé z nich každoročně uspořádají pro své členy dovolenou v zahraničí. Drtivá vět-
šina Číňanů ale není členem žádné organizace ani spolku. Žijí svým poklidným životem,
každodenní prací s občasným setkáním s přáteli. (3)

1.9.4 Čínská mentalita

L.Obuchová uvádí, že mezi nejtypičtější rysy čínské povahy, které po staletí ovliv-
ňovaly vývoj celého národa, patří především duch kolektivismu a rodinné soudržnosti.
Individualismus západního typu je považován za sobectví. Velký význam pro přežití
čínského národa má také pocit povinnosti, vytrvalost, pracovitost, šetrnost, prakticismus,
disciplinovanost a oddanost autoritám, spolu s nezbytnou zdvořilostí k jiným lidem,
příklon k tradicím i sklon přejímat (a přetvářet) nové, to vše spojené s typicky čínskou
zvídavostí. Mezi další čínské vlastnosti patří etnocentrismus a adaptabilita. I zahraniční
Číňané se dodnes vyznačují silným etnickým povědomím. Tento „fenomén čín-
skosti“ neztrácejí ani Číňané druhé, i každé další generace. Na rozdíl od příslušníků
jiných národů se v nové zemi hůře asimilují. (12)

Pomocí níže uvedené tabulky můžeme snadno porovnat rozdíl mezi západní a čín-
skou kulturou.

Tabulka 1: Srovnání čínské a americké kultury

Rysy čínské kultury	Rysy americké kultury
<ul style="list-style-type: none"> - Soustředí se na vztahy definované konfuci- ánskou doktrínou - Poslouchají autoritu - Uctívají předky - Pasivně přijímají osud a hledají harmonii s přírodou - Kladou důraz na vnitřní pochopení významu a pocity - Mají omezený pohled na svět, cení si stabili- 	<ul style="list-style-type: none"> - Soustředí se na jednotlivce - Upřesňují spoléhání se na sebe sama - Nesnášejí třídní dělení - Silná vazba na přírodu - Zabývají se vnějšími zážitky a hmotným světem - Mají otevřený pohled na svět, změna a pohyb

tu a harmonii - Jejich kultura stojí na příbuzenských vazbách a tradici s orientací na historii - Kladou důraz na vertikální mezilidské vztahy - Uznávají závazky k rodině, klanu a státu	jsou pro ně důležité - Na prvním místě je pro ně víra v racionalismus a orientují se na budoucnost - Kladou důraz na horizontální rozměr mezilidských vztahů - Uznávají osobnost jednotlivce
--	---

Zdroj: Převzato od Carolyn A. Lin: „Cultural Values Reflected in Chinese and American Television Advertising“, Journal of Advertising, 30, zima 2001, 83-84.

1.9.5 Rodinný život

Čínská společnost si zachovává mnohé ze svých tradičních rysů rodiny i v dnešní době. Číňané si udržují základní model životního stylu i v zahraničí. Soubor tradičních i finančních závazků a povinností vůči rodičům a příbuzným je nadále uznanou neoficiální společenskou normou. Rodina v Číně měla význam jako právní subjekt, od 20. století má také význam jako podnikatelský subjekt. I v Čechách se čínská komunita opírá o rodinné vztahy a známosti. Každá rodina si sice hlídá vlastní zájmy, ale kvůli ekonomickému prospěchu dokáže vzájemně spolupracovat i přes hranice kontinentů. (12)

Čínský rodinný život se neuzavírá kolem nukleární rodiny, na všech oslavách se podílejí i členové širší rodiny, vzdálenější příbuzní, přátelé z rodiště atd. Je zvykem kolektivně slavit tradiční svátky a také velké rodinné události. Výzkum 185 čínských migrantů ukázal, že více jak 60 % Číňanů má v Čechách své příbuzné. (24) Jiný výzkum 45 respondentů ukázal, že téměř 80 % čínských migrantů je zadaných. (30)

Čínská rodina není ale stálá, neměnná. Od osmdesátých let 20. století v Číně začíná docházet k dalekosáhlým socioekonomickým změnám, jejichž důsledkem je postupný nárůst rozvodovosti a to převážně ve městech. (15) V roce 2011 ve čtvrtletní statistice rozvodovosti v Číně narostlo procento rozvodovosti o 17,1 % oproti loňskému roku ve stejném období. V prvním čtvrtletí se rozpadlo v průměru 3800 rodin denně. V druhém čtvrtletí bylo v průměru 5166 rozvodů denně. (23, 22)

Podle názoru odborníků z Číny model tradiční čínské rodiny zpravidla zahrnuje alespoň dvě generace - rodiče a děti, běžně existuje tři generační soužití, ale také spolu

žije čtyři až pět generací rodiny. Velké rodiny jsou často velmi respektované, snaha o separaci je považována za hanebné chování. Dnešní moderní čínská rodina má tři znaky. Je to malá velikost rodiny, jednoduchá struktura rodiny a diverzifikace rodinných vzorů. Jako hlavní příčiny těchto změn ve struktuře rodin můžeme uvést volný pohyb pracovní síly a změnu v pojetí manželství. (16)

Změnil se samozřejmě i chod domácnosti. V minulosti platilo, že v každé čínské rodině byl muž "hlava rodiny". Dnes se ve většině čínských rodin o domácnost starají oba manželé, případně spolu s dalšími členy rodiny. Členové rodiny se vzájemně radí, společně rozhodují a vzájemně se podporují v práci. (25)

1.9.6 Výchova dětí

Čínští rodiče dávají velký důraz na vzdělání svých dětí. Snaha o vzdělání byla v Číně vždy spojena s touhou dosáhnout vyššího postavení, bohatství a vážnosti ve společnosti. Podle Konfuciuse, účelem vzdělání mělo být hromadění vědomostí a současně zdokonalení morálního charakteru člověka. Dnes se ve výchově chlapců a dívek už nedělají takové rozdíly jako v minulosti. Děti jsou všeobecně vedeny k mírnosti, přátelskému chování, přizpůsobení se kolektivu tak, aby na vše nahlížely z hlediska mezilidských vztahů. V historii čínské filosofie nikdy nebyl pojem svoboda, jaký zná západní kultura, takový individualismus byl a je považován za sobectví. V duchu konfuciánské výchovy je stále kladen důraz na disciplínu, správné chování a na bezpodmínečnou podřízenost autoritám (rodičům a nadřízeným) a vzájemnou závislost v rodině. Menší důraz na tvořivost, nezávislost a vyjadřování vlastních názorů. Pozornost je věnovaná i sexuální oblasti, vlastně sexuálnímu tabu, děti jsou vedeny ke stydlivosti a potlačování sexuálních projevů.(12)

Pokud zde žijí oba manželé a v České republice se jim narodilo dítě, rodiče se někdy snaží získat pro něj hlídání, aby se mohli věnovat práci. Snaží se získat vízum i pro prarodiče, svěřují své děti v celotýdenní péči do českých rodin, nebo je odvezou do Číny a pravidelně přispívají na jejich výchovu. Zpátky je přivezou, až trochu vyrostou. (24)

V Čechách je také zřízena od roku 1995 Mezinárodní čínská škola, kam čínští rodiče posílají své děti vzdělávat se, často po dopoledním studiu v české škole. Děti z ekonomicky lépe situovaných rodin nebo z rodin s delší vystěhovaleckou tradicí případně studují na vysokých školách v západní Evropě či v USA. (24)

Číňané někdy dávají přednost narození syna. Čím víc schopných synů, tím jistější bylo hmotné zabezpečení rodičů ve stáří. Tento neoficiální „penzijní systém“ přetrvával na čínském venkově až do moderní doby. (12) Dnešní Čína má přes 1,2 miliardy obyvatel, to je zhruba jedna pětina světové populace. Od roku 1979 se v Číně začala uplatňovat politika jednoho dítěte, která, až na některé výjimky, neplatila v plném rozsahu. (14) V důsledku toho čínské děti, jako jedináčci, doma často vystupují jako malí tyrani, venku a ve škole jsou ale klidné a chovají se dobře. Malé děti jsou značně nesamostatné, na veřejnosti jsou bojácné, drží se více u matky. (12)

1.9.7 Sexualita

Základem teorie sexuality ve starobylé Číně je teorie jin-jang odvozená z „Knihy proměn“. Zdroj této teorie lze najít v reprodukčním kultu matriarchální společnosti. Kniha proměn společně s knihou „Tao-te-ťing“ obsahuje podstatu kultury, reprodukční uctívání čínského předchůdce. (17) Dvojce symbolů jin a jang představuje jednotu protikladů ženského a mužského principu. Každá ze složek jin a jang v sobě obsahuje zárodek svého protějšku, a je s ním proto nerozlučně spjata. Vlivem taoismu vznikl systém sebepěstování a inspiroval vznik ilustrované příručky rozkoší manželské ložnice. Pojem jin-jang posloužil různým teoriím jako východisko při konstruování zásad chování obou pohlaví v sexuálním, erotickém i manželském životě. (9)

V tradiční Číně největší vliv získalo konfuciánství. Pohlíží na rodinu jako na mikrokosmos státu, jeho základní článek. Dominancí panovala komunita nad jednotlivcem, muž nad ženou. Jedinec musí mít na paměti především zájem pospolitosti. Dvoření v tradiční Číně takřka neexistovalo, sňatky byly plně v kompetenci rodičů, ženich a ne-

věsta se viděli až v den svatby, dělba povinností mezi mužem a ženou byla přesně vymezena. Jediným oprávněným milostným citem byl cit manželský. Milostná vzplanutí mimo kontrolu rodiny představovala v očích konfuciánských moralistů hrozbu pro stabilitu rodiny a celého společenského řádu, z hlediska buddhismu překážku pravého poznání, které poutají člověka k věčnému koloběhu strastiplných životů. Malina uvádí, že navzdory oficiálně hlášané morálce a náboženskému moralizování se v čínské literatuře setkáváme s řadou příběhů, v nichž vzplane prudká láska, které nelze zabránit. Literatura tak nepřímou podává svědectví o rozporu mezi ideálním a skutečným životem. (9)

Ve věcech sexuality a erotiky byla ve staré Číně tolerance. Velmi bohatí lidé mohli mít konkubíny. Tolerovala se ženská i mužská homosexualita, existence konkubinátu a prostituce i zřizování veřejných domů. (9)

K rovnoprávnému postavení ženy v čínské společnosti došlo v roce 1949. Zákon o manželství přijatý v roce 1950 zdůrazňoval právo na svobodný výběr partnera, monogamii, právo rozvodu, stejná práva žen i mužů, právní ochranu dětí a žen atd. Počátkem 50. let proběhla Čínou velká rozvodová vlna, rozpadla se vynucená nebo polygamní manželství, svazky vytvořené podle starých norem na základě domluvy rodičů nebo uzavřené v dětském věku apod. V této době v 70-90 % manželství podávaly žádost o rozvod ženy. Později procento rozvodovosti prudce kleslo. (12)

PRAKTICKÁ ČÁST

2 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

Cílem práce je analyzovat, jak vnímají a prožívají česko-čínské partnerství/manželství jeho aktéři.

2.2 Výzkumné otázky

Vzhledem k volbě kvalitativního výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky, ze kterých posléze vyplynuly tyto okruhy otázek:

- a) Jakou motivaci k partnerství/manželství vnímají partneři česko-čínského vztahu?
- b) S jakými problémy se česko - čínští partneři potýkají ?
- c) Jak aktéři česko-čínského vztahu tento vztah hodnotí?

3 METODIKA

3.1 Použitá metoda výzkumu – kvalitativní výzkum

S ohledem na cíl práce, intimnost tématu a specifika cílové skupiny jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Tento typ výzkumu umožňuje výzkumníkovi vytvářet komplexní holistický obraz zkoumaného sociálního nebo lidského problému, vytváří tedy podrobný popis zkoumaného jevu v jeho jedinečnosti. Výzkumník na začátku výzkumu určí základní výzkumné otázky, které se mohou modifikovat a doplňovat v průběhu celého výzkumu. Výzkumník získává informace o názorech či pocitech od účastníků výzkumu, ty pak přispívají k osvětlení výzkumných otázek, a provádí deduktivní a induktivní závěry. (6)

Pro výběr respondentů byla použita forma tzv. „sněhové koule“. Ke sběru dat byla využita technika polostrukturovaného rozhovoru s devíti okruhy otázek. Struktury otázek jsou uvedeny v Příloze č. 2. Výsledky rozhovorů jsem analyzovala metodou trsů.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvoří devět respondentů, kteří mají zkušenost s česko-čínským partnerstvím nebo manželstvím. Vzhledem k tomu, že dva respondenti tvoří pár, výzkum se týká osmi vztahů. Pro účel této práce byli za Čechy považováni všichni ti, kteří mají české občanství a národnost. Čínští respondenti jsou čínskými imigranty první a druhé generace migrace. Jsou to občané ČLR, nezahrnují „zahraniční Číňany“.

3.3 Vlastní realizace výzkumu

Výzkum byl proveden v Praze v období března roku 2011 až ledna 2012. Sběr dat

jsem realizovala sama, v terénu. Jsem Čiňanka. Mé jazykové znalosti čínštiny i češtiny a určitý přehled o čínské komunitě žijící v ČR, mně usnadnily sběr a zpracování získaných informací.

Na začátku výzkumu byla provedena pilotní studie s českým respondentem. Vzhledem k tomu, že tento rozhovor se týkal česko-vietnamského partnerství, využila jsem jej pouze k objasnění motivu seznámení. Potom jsem uskutečnila rozhovory s pěticí dotazovaných, kteří mi následně pomohli zprostředkovat rozhovory s dalšími třemi respondenty. Rozhovory probíhaly většinou doma nebo na pracovištích dotazovaných, většinou individuálně, bez přítomnosti další osoby.

Účastníci výzkumu byli ujištěni, že získané informace jsou anonymní, že nebudou uvedena žádná data, podle kterých by mohly být identifikováni. Rozhovory budou sloužit výhradně pro zpracování mé bakalářské práce. Všichni respondenti byli rovněž informováni o nahrávání a vyjádřili ústní souhlas s nahráváním průběhu interview na diktafon.

Během rozhovoru jsem v některých případech musela měnit pořadí otázek v závislosti na vývoji interview. Pro lepší pochopení i rozšíření poznání, a v případech neúplných odpovědí, jsem využívala doplňující otázky. Data sbíraná u osmi respondentů byla následně přepsaná do písemné podoby technikou doslovné transkripce, tříděna a kódována. Pouze v jednom případě byla použita selektivní transkripce, kterou vzhledem k jejímu rozsahu nebylo možné doslova přepsat.

Výsledky byly zpracovány za využití metody analýzy a metody vytváření trsů. Získaná data/výroky respondentů jsem uspořádala do skupin na základě jejich podobnosti, například tematický překryv atd. Výsledkem analytického procesu je vznik teorie. V interpretaci výsledků uvádím tyto výroky. Kompletně přepsané rozhovory jsou obsaženy v příloze č. 4.

Pro maximální ochranu soukromí a zároveň zachování pokud možno co nejvíce informací, jsou všechna jména respondentů fiktivní. Úplné odpovědi na všechny otázky jednotlivých účastníků výzkumu nejsou seřazeny bezprostředně za sebou, ale jednotlivé odpovědi všech respondentů jsou umístěny pod příslušné otázky. Identifikační údaje jsou uváděny bez přímých souvislostí s obsahem interview. Některé odpovědi v rozhovoru

jsou uváděny v abecedních znacích beze jména a pořadí odpovědi, respondenti jsou pozměnění.

Výzkum pro mě byl důležitý a zajímavý. Sama mám zkušenosti s danou tématikou. Respondenti byli přátelští. Myslím si, že byli také relativně ochotní a otevřeně se mnou hovořili o svých zkušenostech. Kontakt s potenciálním respondentem byl odmítnut pouze ve třech případech.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

Tato kapitola je věnovaná analýze rozhovorů a interpretaci výsledků, které jsem výzkumem získala.

4.1 Obecné údaje

Výzkumný pohovor podstoupilo celkem devět respondentů, přičemž se analyzuje osm vztahů, poněvadž dva z dotazovaných tvoří pár. Respondenti jsou ve věkovém rozmezí 26-77 let. Nejmladší respondentce bylo v době rozhovoru 26 let, nejstarší 77 let. Jedná se o pět Číňanů a čtyři Čechy. Z toho čtyři jsou čínské ženy, jeden Číňan a čtyři Češi. Jejich věk při vstupu do česko-čínského vztahu byl od 17-40 let.

Výše vzdělání respondentů se pohybuje od dvou let nedokončené základní školy až po bakalářské vysokoškolské vzdělání. Jeden čínský respondent, který se vzdělával v Číně má dvouleté nedokončené základní vzdělání (v případě dokončení je šestileté). Dále tři respondentky mají středoškolské vzdělání juniorské (do 15ti let) nebo seniorské (do 18ti let). Jedna respondentka má v Čechách dokončenou základní školu. Vzdělání českých respondentů jsou následující: tři respondenti vystudovali střední odborné učiliště a střední školu zakončenou maturitou, jeden respondent má vysokoškolské vzdělání bakalářské.

Respondenti jsou ve třech případech zaměstnanci, dva živnostníci, dva studenti, jeden podnikatel a jedna žena je v důchodu.

Z celkového počtu osmi vztahů, jsou dva v manželství, zbylých šest v neformálním partnerském soužití. V současnosti v neformálním vztahu žijí tři z dotazovaných Číňanek a jeden Čech (jeden pár jsou manželé, další dvě Číňanky jsou v partnerském vztahu).

Délka trvání jejich vztahu je různá. Nejkratší vztah trval jeden rok. Nejdelší trval přes 50 let. Vztah čtyř respondentů trval do 5 let. Délky dalších tří vztahů jsou mezi 5-15 lety. Jedno manželství trvalo více než 25 let. Děti byly ve dvou případech.

4.2 Identifikační údaje

Tabulka 6: Identifikační údaje respondentů

Respondenti	Pohlaví	Národnost	Věk	Vzdělání páru	Zaměstnání	Věk seznámení	Forma a délka vztahu	Děti
1	Žena	Čínská	52	SŠ	Zaměstnanec	38	Manželství	Ne
	Muž	Česká	47	SŠ	Živnostník	33	14 let	
2	Žena	Čínská	26	ZŠ	Oba jsou zaměstnanci	24	Partnerství 2 roky	Ne
	Muž	Česká	?	VŠ bakalářské		-		
3	Žena	Čínská	53	SŠ	Živnostník	40	Partnerství 13 let	Ne
	Muž	Česká	42	SŠ výuční list	Automechanik	29		
4	Muž	Česká	34	SS	Student	26	Partnerství 1 rok	Ne
	Žena	Čínská	-	SS	Studentka	24		
5	Muž	Česká	38	VŠ 4 roky	Umělecký řemeslník	23	Partnerství 2 roky	Ne
	Žena	Čínská	-	SŠ s maturitou	Studentka	20		
6	Muž	Česká	32	SŠ	Zaměstnanec	25	Partnerství Necelý rok	Ne
	Žena	Čínská	-	ZŠ	Podnikatelka	35		
7	Muž	Čínská	38	ZŠ	Podnikatel	22	Partnerství 13 let	Ano
	Žena	Česká	-	(2roky) SŠ s maturitou	V domácnosti	19		
8	Žena	Čínská	77	SŠ	Důchodkyně	17	Manželství přes 50 let	Ano
	Muž	Česká	-	VŠ 5 let	-	20		

Zdroj: vlastní výzkum

Identifikace respondentů jsou seřazené v tabulkách tak, aby jim byl poskytnut dostatek ochrany osobních údajů a soukromí, zároveň aby bylo zachováno, v rámci možností, co nejvíce informací za účelem pochopení souvislostí s výzkumem. Na požádání respondentů nejsou některé konkrétní údaje zveřejňovány.

Celkem zde máme osm vztahů. S tohoto šest párů je, nebo bylo v neformálním partnerském vztahu. Dva ve svazku manželském. Podle identifikačních údajů dotázaných je patrné, že v sedmi z osmi párů je nevěstou čínská žena. Číňan jako ženich pouze v jednom případě. Čeští partneři mají vyšší nebo stejné vzdělání jako jejich čínské protějšky. Věkový rozdíl mezi partnery je od 2 – 11 roků. Tři ženy jsou starší než jejich muži o 5-11 roků. Čtyři muži jsou starší než jejich ženy o 2-3 roky. Šest párů bylo bezdětných.

4.3 Motivace seznámení

Identifikovala jsem 13 druhů motivace. Seřadila jsem je podle toho, jak často byly uvedeny dotazovanými. Z výpovědí respondentů vyplývaly tyto faktory ovlivňující seznámení:

- 1. Zájem o čínskou kulturu, případně jinou asijskou kulturu:** Čtyři čeští partneři se dlouhodobě zajímali o čínskou kulturu: „*Bylo to pro mne pozitivní, protože jsem se dlouhou dobu zajímal o Čínu*“ (B), „*Mě zajímala Čína...*“ (D), „*Můj manžel byl tehdy jedním z první skupiny výměnných studentů v Číně*“ (H), „*každou chvíli jsem trávil čas u mistra, taky jsem mohl jednou přivést Číňanku. Rodiče o tom už delší dobu věděli*“ (M). V jednom případě se partner zajímal o japonskou kulturu, avšak nikoliv o čínskou kulturu: „*on teď má určitý předsudky vůči Číně.*“ (S)
- 2. Teritoriální blízkost nebo snadná dostupnost:** Čtyři páry se pravidelně setkávaly: „*potkali jsme se na kurzu, který se týkal masáže. Občas jsme si přátelsky povídali*“ (D), „*byl jsem ubytován u paní domácí, která měla dceru*“ (E), „*Pracovně jsem často trávil hodně času s mým dnešním přítelem*“ (G), „*můj dnešní manžel pracoval hned vedle mě*“ (C).

- 3. Přání najít partnera:** Čtyři respondenti vypověděli, že v té době hledali partnera: „jsem dal inzerát na internet a moje partnerka, Číňanka, mi odpověděla“(B), „Když je člověk sám, tak samozřejmě hledá partnera“(I), „hledala jsem svou druhou polovinu“(S), „Chtěl jsem se seznámit s Číňankou. ...neplánoval jsem, že tam budu sám“(F).
- 4. Nedostatek potencionálních partnerů:** Tři z dotázaných uvedli, že v té době neměli ve svém okolí dostatek vhodných partnerů k seznámení : „Tehdy se mezi Číňany nevyskytl vyhovující partner“(C), „Ona vypadala, že je jediná volná“(F), „chtěla jsem si najít čínského partnera, ale nestihla jsem to, objevil se on“(S).
- 5. Vztah s cizincem naplňuje psychické potřeby dotyčného:** Jako motivace se zde objevuje pocit exkluzivity pramenící ze vztahu s cizincem. Dotázaný si myslel, že se mu zvýší sebevědomí a tento vztah mu pomůže se vymanit ze stereotypu: „Měl jsem dlouhou dobu touhu po změně v životě. Říkal jsem si, že vztah s Číňankou je doopravdy taková velmi zajímavá věc. Trochu jsem i očekával, že v určité míře se mi zlepší vnímání sama sebe, a budu si připadat líp a tak...“(J) „já mám tak exoticky vypadající přítelkyni, a to je něco úžasného, to každé nemá“(K) Podobné motivace se objevily i v mé pilotní studii: „všude kolem je Češek hodně, Asiátek je tady málo“.
- 6. Nespokojenost s partnerem vlastní kultury:** Příklady: jak respondenti objevují některé vlastnosti, které se jim nelíbí: „on sice pije a má rád zábavu, ale přece jenom není tak „bláznivý“ jako Číňané“(S), „Všechno je ve výchově od mala. Ta Češka je od mala vychovaná jako princezna, má hezký podmínky a nemusí nic dělat. Od mala takhle to dítě kazej. Češka, když má peníze, jde si něco koupit...“(R), „Čínský muž, když bude s tebou mít sex, bude se chovat velmi starostlivě, když se ale potom otočí, už nejsi pro něj důležitá“(N).
- 7. Přitažlivost cizince a vyhovující charakteristika partnera:** Z výpovědí tří respondentů vyplynulo, že byli přitahováni svým partnerem: „Evropští muži vyhovují mému estetickému cítění. Mají takový temperament a sebevědomí. Cizinci jsou víc romantičtí“(I), „Byl mladý, pohledný...cítím, že je inteligentní a elegantní“(H), „ vizuálně se mně líbila, vnímal jsem ji možná, jako na vyšší úrovni“(D). Žádoucí charakteristika: „Měla jsem nějaké požadavky, jakými jsou vyšší vzdělání a aby byl schopnější než já,

vyšší než já, muž na kterého mohu spoléhat. Splňoval má přání“(S), „Působil na mě jako hodný, poctivý člověk“(G), „Je hodný, jednoduchý“(I), „ Přišlo mně, že má dobré srdce.“(E), „Češky jsou línější, choděj po krámech... Číňanka se nemusí tak parádit...ten životní cíl je spíš zabezpečení tý rodiny“(R) atd. Nemálo odpovědí týkající se charakteristiky můžeme najít pod otázkou, čím se Češi a Číňané liší. Výpověď respondenta z mé pilotní studie: „Po sexuální stránce mě přitahují mnohem více než Češky, to bude asi také důvod, proč s nima jsem“.

8. Plán dlouhodobě žít v cizině: Dva z dotázaných měli v plánu delší dobu žít v cizině: „plánoval jsem tam být dlouho a nechtěl jsem tam být sám...můj plán zahrnoval i ty Číňanky, no“(F), „ČR je dobré místo pro život ve stáří“(S).

9. Nespokojenost se stávajícím manželstvím: Dva respondenti byli nespokojení se stávajícím manželstvím: „Já jsem tehdy byla ještě vdaná. Měli jsme ale spory s manželem“(G), „ty naše předchozí manželství nefungovaly, jak by měly“(R).

10. Rodičovská odpovědnost: Jeden pár vstoupil do vztahu kvůli narození dítěte: „když žena bude mít dítě, nemůžeme ji nechat samotnou“(E).

11. Zamilovanost: Podle výpovědí jeden pár byl zamilovaný: „byli jsme v té době už zamilovaný“(H).

12. Kompatibilita páru v oblasti společných zájmů: Jeden respondent vypověděl, že očekával příjemný život, protože našel člověka, s kterým sdílel společné zájmy: „shledali jsme společný zájem, a že nám bude spolu pěkně“(D).

13. Eugenicke důvody: Uvádím ukázky z mé pilotní studie: „protože když se kříží geny odlišných národů, tak to rozhodně prospěje lidskému genomu. Posune to lidstvo dopředu“.

Hledá se cizinec? Z výpovědí vyplynulo, že jeden Čech, který žil v té době v Číně cíleně hledal čínskou partnerku: „Chtěl jsem se seznámit s Číňankou“(F). Ostatní se s cizinci setkali shodou okolností. Pět Čechů se ale dlouhodobě zajímalo o asijské kultury. Z toho čtyři byli zaměřeni na čínskou kulturu (ukázky rozhovoru viz motivace č.2). Jeden Čech se zajímal o japonskou kulturu: „On vždy obdivoval japonskou kulturu, čínská a vietnamská kultura jsou v jeho očích nižší než japonská“(S). Další český partner se o asijské kultury nijak zvlášť nezajímal: „Já jsem se zajímal o čínskou kulturu

jako o kulturu na celém světě. Já jsem nikoho nehledal“(A). Partnerce P. se dokonce čínská kultura nelíbila: „ona neměla moc v oblibě čínské věci.“

4.4 Problémy mezi partnery česko-čínského sňatku

1) Problémy s verbální komunikací: Pět respondentů uvedlo stinné stránky jazykové bariéry: *„v cizím jazyce se hůř dělá sranda, v cizím jazyce jsou jemný rozdíly, co cizinec nedokáže využít. Z dlouhodobého hlediska určitě komunikace představuje problém“(Martin), „Myslím, že komunikace je problém. ...stydím se, když se pořád vyptávám: promiňte, řekněte to ještě jednou?“ (paní Chi), „Dnes si myslím, že jazyková bariéra představuje velký problém“(pan Zhang), „Zřídka se stalo, že se mluvilo o nějakým problému a druhá strana to pochopila jinak. Lidi si vedle vás povídají a vy vlastně nevíte o čem... člověk potom nemůže reagovat na některý věci v tom rozhovoru“(Petr), „člověk tu cestu k tomu rodiči neudělá zaprvé tak snadno, a ne tak přímo. Komunikace vážla v té místnosti a najednou tam bylo takový trapný ticho“(Svatoslav).*

Výše uvedené odpovědi můžeme roztržít do čtyř kategorií:

1. při kolektivní komunikaci způsobuje nepříjemné situace
2. zprostředkovaná komunikace je na škodu mezilidským vztahům
3. nemožnost využívat jazykové nuance a dělat si legraci
4. může způsobit nedorozumění

Je jazyková bariéra vždy problémem? Čtyři respondenti, kteří češtinu zvládali podprůměrně nebo velmi špatně, uváděli, že jazyková bariéra nepředstavuje velký problém: *„Úroveň mé češtiny je nízká, ale my nemáme vysoké nároky v této oblasti. ...když dokážu hovořit o běžných věcech v každodenním životě, on je s tím spokojen. Komunikace pro nás není problémem“(paní Li), „Pro nás komunikační bariéra nebyla překážkou. Stane se, že ostatní nám nerozumí, ale my jako kdybychom měli vytvořený vlastní způsob dorozumění, my si navzájem rozumíme“(p.Zhang), „Konflikty ve vztahu jsou vždycky záležitostí toho jedinice. Pokud někdo někoho má rád,*

tak komunikace nemůže být překážkou“ (Pavel), „Jazyková bariéra je určitý problém, ale ne tak důležitý“ (paní Wu). Všichni dotazovaní žili v česko-čínském vztahu více než deset roků. Podle jejich vysvětlení podstatná je výše nároků v oblasti jazykové komunikace a stupeň lásky.

Naopak dva mladší respondenti, kteří mají vztah 1-2 roky, přestože úroveň jazyka byla průměrná až nadprůměrná, považují jazykovou bariéru za problém: *„v cizím jazyce se hůř dělá sranda. ...komunikace představuje problém“ (Martin), „komunikace je problém, i když umím česky, ale vyskytují se okamžiky, kdy nerozumím“ (paní Chi).*

2) Problémy integrace partnera do sociálních sítí: V jakémkoliv vztahu je samozřejmostí, že se partneři dostanou do kontaktu s rodiči a širším okruhem přátel a příbuzných svého druhu. Z výpovědí pěti respondentů vyplynulo, že smíšené páry by mohly mít sociální problémy se zařazením cizince do svého života. Důvodem je kulturní a jazyková bariéra. Z důvodu, že se cizinec většinou necítí dobře v kolektivu přátel svého partnera, mají partneři často problémy s otázkou, zda trávit svůj volný čas pouze se svým partnerem, nebo i s jinými lidmi.

Výňatek z rozhovoru: *„Moje partnerka vyhledávala čínskou společnost, kde se já cítil nesvůj“ (Svatoslav), „My (Číňané) o svátcích chceme jet domů za příbuznými, trávit společně čas s rodinou. Ale on se mnou nejede, zůstal celý měsíc doma sám a kvůli tomu je nervózní“ (paní Wu), „On někdy zůstane doma sám, protože my jsme všichni Číňané. On neumí čínsky, cítí se trapně, a nudí se s námi. Já také nerada chodím ven s jeho kamarády...Méně se stýkám s přáteli, protože mám jeho“ (paní Chi), „mám čím dál méně přátel. Můj přítel nechce, abych se s nimi stýkala“ (paní Wu).*

3) Nedostatek ochoty přijmout kulturu svého partnera: Je příjemné, když jsme osobnosti a i náš původ se může těšit respektu a vážnosti. Z výpovědí vyplynulo, že někteří partneři vnímali dlouhou dobu nezájem o kulturu své země ze strany svého partnera jako vážný nedostatek. Problém může nastat i v případě nadměrného zájmu partnera o svou vlast.

Dva čínští respondenti uváděli, že jejich čeští partneři neměli zájem o čínskou kulturu. *„Chci, aby se jel do Číny se podívat. On teď má určité předsudky vůči Číně,*

jestli toto bude přetrvávat, budu se muset zamýšlet nad naší budoucností.“ (paní Chi), „jediný nedostatek byl to, že moje bývalá žena neměla v oblibě čínské věci“ (pan Zhang). Jeden český dotázaný si všiml, že jeho čínská partnerka se zajímala hlavně o čínskou kulturu, a neměla dostatek zájmu o jiné kultury: „moje partnerka vyhledávala vyloženě čínský věci. Že vlastně to bylo pro ni to nejlepší. Ostatní to ne-čínský pro ni by nebylo tak zajímavý“ (Svatoslav).

- 4) Nadměrný vliv autority na partnerský život:** Sedm respondentů se vyjádřilo k čínské úctě k rodičům, ta je podle jejich názoru výraznější než u Čechů. Rodiče mohou více zasahovat do partnerských životů, než je v Čechách obvyklé. Čeští partneři si všímají negativního dopadu takové úcty, kdy rozhodnutí rodičů má větší váhu než rozhodnutí partnera, odevzdanost dítěte může být tak velká, že si nechá ničit vlastní život, dítě se nepostaví proti rodičům, i kdyby neměli pravdu. Čínský partner by mohl hájit neoprávněné zájmy svých rodičů a postavit se proti svému partnerovi, nebo mít požadavek, aby partner víc respektoval jeho rodiče.

Jedna respondentka poukázala na to, že rodiče jejího partnera nechápali toto jako projevy čínské kultury, ale pochopili to jako osobní jednání. Paní Yang vyprávěla, že když šli s dětmi a rodiči jejího manžela, vždy koupila lístky: *„jsem mladší generace, je to projev mé úcty ke starším. Ona nerozumí pojmu čínské úcty k rodičům...ona si všimla, že mám dobré srdce.“* Petr uváděl, že *„ten vztah k rodičům je takovej hodně odevzdanej, kdežto u Čecha...člověk má tu osobní svobodu, ale zároveň dokáže uznávat i individualitu toho rodiče. Postavit se za něj, když je to potřeba, ale nenechat si jakoby ničit vlastní život“*, *„ta úcta je mnohem větší, než je normální u Čechů, u českých holek. Byly určitý momenty, kdy jí víc záleželo na názoru rodičů, stála víc na straně toho rodiče než na straně partnera, což není tak obvyklý v Čechách“* (Svatoslav), *„On někdy volá své matce a oslovuje ji jejím jménem, s babičkou a dědečkem jedná více zdvořile, ale není to stejné jako v Číně, tam se s rodiči a prarodiči mluví s takovým respektem“* (paní Chi), *„nejsou tak oddaní rodičům ani svým dětem“* (Wu), *Má partnerka se někdy hádala se svou matkou. Češi, když ví, že mají pravdu, tak si pevně stojí za svým názorem. My, Číňané se neodvážíme takhle chovat k rodičům“* (pan Zhang).

5) Nespokojenost s ekonomickou situací rodiny, schopností a přístup partnera k práci: Šestice dotázaných Čechů uvedla názor, že Číňané bývají ambicióznější, kladou mnohem větší důraz na práci a hmotné zabezpečení než Češi. Dvě čínské partnerky vyjádřily určitou nespokojenost se svým partnerem: *„občas se taky hádáme. Souvisí to s tím, že neumí obchodovat. Potřebuji muže, který by uměl vydělávat peníze... On žije tím, že spí a jí“* (paní Wu). Další dotazovaná na hodnocení jejího vztahu odpověděla: *„myslím si, že to není moc dobré. Nemůžeme spolupracovat v žádném podnikání. ...Hodní a konzervativní muži bývají méně schopní zabezpečit finančně rodinu“*.

Číňané si tradičně pomáhají navzájem. Jsou zvyklí zakládat rodinné podniky. Vzhledem k tomu, že tito čínští partneři pracují jako obchodníci, bylo jejich přáním mít partnera s podnikatelským duchem.

Výňatek z rozhovoru: *„Čech je taková pohoda a klídek. Zatímco u té moje partnerky...pořád se snaží v tom životě něco podnikat, rozjet nějaký byznys atd. A má i větší nutkání vydělávat ty peníze“* (Svatoslav), *„Češi nejsou tak urputní... nebo nemají takovej životní zápal“* (Petr), *„Oni, když mají peníze, žijou, jako ten, kdo má peníze. Nemají-li peníze, žijou jako člověk bez peněz, ale v klidu. Číňané mají přání a snahu žít lépe“* (p.Zhang), *„to Číňanky potřebují takové jistoty. Ten životní cíl je spíš takové zabezpečení té rodiny...ta Češka si užívá ten život, když jsou peníze a manžel má práci, nic se neděje, tak je to jakoby v pohodě. Jenomže u té Číňanky to není v pohodě, ani když jsou peníze a je práce, ta stejně přemýšlí, že může být něco špatně“* (Pavel), *„Číňané jsou obecně pracovitější než Češi“* (paní Li), *„My Číňané usilovně pracujeme, od pondělí až do neděle“* (paní Wu).

6) Rozdílný způsob hospodaření s časem: Čínský partner mnoho času věnuje práci a mnohdy zanedbá odpočinek. Podle názoru čínských respondentů Češi kladou větší důraz na jiné hodnoty života, víc si užívají života. Podle výpovědí tří partnerů, tak mají problém najít si společné chvíle pro dovolenou: *„oni Češi chtějí víc dovolenou, ale my Číňané chceme víc vydělat peníze. Já málokdy jedu na dovolenou. Denně pracuji“* (p.Zhang), *„pracuji nepřetržitě bez dovolené. Volno mám pouze o Vánocích.*

Můj muž je kvůli tomu nespokojený“ (paní Li), „Já pracuji denně třináct hodin. On je proti tomu. Chce, abych měla volno o víkendu“ (paní Wu).

7) Odlišný způsob hospodaření s finančními prostředky: Podle výpovědí respondentů čínští partneři mají tendenci spořit své zisky ze zaměstnání, popř. kupovat nemovitosti, zabezpečit potomstvo apod. Jsou k tomu vedeni obavami o budoucnost. Z výpovědí dvou z dotazovaných vyplývaly neshody ze způsobu naložení/nakládání se ziskem: *„My Číňané přemýšlíme daleko do budoucnosti, ale oni Češi snad ne. Dnes mají peníze, tak si to užívají, oni si nenechají peníze na několik desítek let. Můj muž si někdy půjčí peníze ode mne a investuje je do svých koníčků. Já i teď vždy pomyslím na to, že tohle nechám pro syna, tamto schovám pro syna“ (paní Wu), „Číňané hodně přemýšlí o své budoucnosti, o stáří. Češi na to tolik nemyslí. ...když vyděláme peníze, tak je spoříme pro případ potřeby... kupujeme nemovitosti apod. Češi utrácí za dovolenou, za auto apod. Když jsem vydělával peníze, nechal jsem je u ní. Ale časem se ukázalo, že družka neumí spořit“ (p.Zhang).* Další respondenti uváděli: *„ty Číňanky potřebují takové jistoty. Češka, když má peníze, jde si něco koupit, kabelku apod.“ (Pavel).*

8) Odlišné složení stravy a jiné stravovací návyky: Podle výpovědí jsou to odlišnosti ve stolování, také v přípravě pokrmů a v samotném složení stravy. Jiné jsou také stravovací návyky. Číňan klade větší důraz na domácí jídla. Jeden respondent uváděl nespokojenost kvůli tomu, že jeho česká partnerka nevařila pro dítě, ale kupovala potraviny hotové: *„když jsem nebyl doma, moje bývalá žena nevařila jídlo pro dítě. Cizinci se jinak stravují, ráno pečivo, mléko apod., večer opět pečivo s polévkou, teplé jídlo pouze jednou za den. Čínské děti se takhle nestravují. Číňané vaří pokaždé“ (pan Zhang).*

Dva respondenti uváděli nezvyklé složení stravy odlišné kuchyně svého druhu. Čech uváděl: *„Dřív jsem měl odpor k těm mořským živočichům (různé škeble apod.). Což jsem musel trochu překonávat...“ (Svatoslav).* Číňanka nebyla zvyklá na sýry a chleba: *„Nejsem zvyklá na sýry a chleba, do práce si nosím čínská jídla“ (paní Wu).*

Sedm česko-čínských párů upřednostňuje stravu čínské kuchyně. Teoretický konflikt by mohl nastat, pokud jsou partneři vybíraví a netolerantní, nemohou se do-

hodnout na druhu kuchyně. Čtyři respondenti se vyjádřili přímo k tématu, kdo vaří jídla: „přítelkyně ráda vařila, takže já jsem měl v té době velmi pěknou pestrou stravu, kterou jsem považoval za zdravou“ (Petr), „on není vybíravý, co uvařím, to sní. Někdy také jíme nějaké pečivo a párky“ (paní Chi), „Jídlo jsem téměř vždy vařil já, jí moc chutná čínská kuchyně. Jinak já nejsem nijak vybíravý, když udělá české jídlo, taky to sním“ (pan Zhang), „jí to, co uvařím“ (paní Wu). Martin žil v Číně, lze předpokládat, že tam jedl téměř jen čínská jídla. Svatoslav nesdílel stejnou domácnost se svou partnerkou, ale z výpovědí bylo jasné, že často, a s chutí, jedl čínská jídla: „mně to vždycky chutnalo, tak jsem si pár receptů převzal“. Manžel paní Li nehosподаří v domácnosti, můžeme tedy předpokládat, že jídla připravuje paní Li: „o domácnost se starám já“.

9) Neshoda ve víře: Podle výpovědí respondentů se na straně Číňanů vyskytli buddhisté a taoisté. Zatímco u Čechů se objevilo křesťanství a netradiční víra. Jeden respondent se dostal do konfliktu se svou partnerkou kvůli odlišné víře: „Jsem buddhista a ona je křesťanka. Jí nevádí, že doma zapalují vonné tyčinky a modlím se k Buddhovi. Modlím se vždy prvního a patnáctého dne, každý měsíc. Ona chodí do kostela v neděli. Jednou mě donutila, abych s ní šel do kostela, pak jsme se hádali celý týden.“ Svatoslav víru své přítelkyně také nemohl přijmout: „Moje partnerka byla přívrženkyň taoismu. Díky tomu vztahu jsem poznal, že ten taoismus je určitě věc zajímavá, ale tu víru jsem nepřijal. Jsem věřící, ale ne v tradičním slova smyslu“.

10) Odlišné nastavení hranic v oblasti financí a vlastnictví věcí: Všech pět čínských respondentů si všimlo odlišnosti ve vnímání vlastnictví a financí. Všimli si, že čeští partneři mají jasné hranice, které věci nebo která platba komu patří: „každý si koupí svůj lístek sám. Já to nemohu přijmout, takže nakonec vše koupím sama“ (paní Yang), „Češi mají jasnější hranice, které věci komu patří“ (paní Wu), „Češi věci jasně rozdělují, ne jako Číňané, my máme vše dohromady“ (paní Chi), „Mají to jasně rozlišeno i v manželství - rozlišení plateb, například když jdou lidi na večeři do restaurace, „já už jsem koupil benzin, takže teď je řada na tobě“. Podobně je tomu i v supermarketu, „dnes to zaplatíš ty“, přesto, že jsme manželé a máme společné

jmění. Takové rozlišování podle mě není třeba“ (Paní Li), „Oni (cizinci) už od mládí mají jasně rozdělené, co komu patří“ (pan Zhang).

11) Odlišný způsob řešení problémů v různých situacích: Čtyři respondenti uvedli rozdílnost v postupu při řešení úkolu či situace. Respondenti zastávají názor, že Číňané dle potřeby rychle mění plány, často nerespektují určitý postup a řád. Kladou důraz na efektivitu a praktičnost. Češi spíš více respektují společenský pořádek, dělají si plány a při řešení úkolu postupují podle ověřených postupů. Problém tkví v tom, že čínští partneři mají pocit, že jejich české protějšky používají při řešení problémů způsob, který je zbytečně složitý a méně efektivní. Na druhé straně Čechům se může zdát, že Číňané jsou nestabilní a neposlušní: *„Číňané mají rádi zkratky, přímé cesty. Oni (Češi) jednají podle určitých postupů. Číňané jsou flexibilní. V očích Čechů jsme ale spíš neposlušní“ (paní Chi), „Čínské myšlení je v tom flexibilnější. Češi mi někdy připadají, že jsou jako naprogramovaní, vše jede podle určitých postupů, pravidel a plánů“ (pání Li), „Číňané oproti Čechům mají pružnější myšlení“ (paní Wu), „Česka, když něco plánuje na dnešní den, tak to musí být dnes a nelze to odložit na jindy. Když řekne tohle je hrnek, tak tohle musí být hrnek, nemůže to být nic jiného, a nelze toto změnit. Ona (česká manželka) vše musí jít po pořádku. Konflikty jsou často kvůli nějaké maličkosti“ (pan Zhang).*

Jako další odlišnost v mentalitě tři dotázaní uvedli „zachování tváře“: Čínské zachování tváře může být vnímáno Čechy jako zbytečnost a neupřímnost. Naproti tomu některým Číňanům může upřímnost u Čecha připadat jako způsob jednání, který zraňuje city, hrdost či důstojnost člověka apod.: *„Pro Číňany je vždycky nejdůležitější „zachovat si tvář“, projevuje se to v neschopnosti uznat chybu, a když člověk na ní ukazuje, tak je to problém“ (Martin), „Příklad: když měla nějaký bolesti, nabízel jsem jí pomoc a ona to nechtěla, protože z pozice Číňanky si nechtěla přiznat a ukázat ostatním, že trpí, že je na tom hůř než ostatní“ (Svatoslav), „Číňané dbají o „zachování tváře“, jsou soutěživí a usilují o vítězství. Nedovolují, aby nás kdokoliv šikanoval. Jiní Češi v mém okolí mě chválili, že jsem dobrá, sice drobná žena, ale chráním svého muže. Já na to: „My Číňané nesmíme dovolit, aby nás nerespektovali“ (paní Wu).*

12) Odlišný vztah k rodině a ke společnosti: Z výpovědí vyplývá, že obecně Číňané bývají družnější. Je to dobře vidět při oslavách svátků. Jsou zvyklí žít v kolektivu. Jsou zvědaví, sledují dění okolo sebe a předávají si informace. Češi jsou oproti tomu klidnější. Číňané klade důraz na obecní blaho rodinu, komunitu a společnost. Západní kultura klade důraz na individualismus. Číňanům může připadat, že klidný život přináší osamělost. Naopak Češi mohou mít pocit, že čínský způsob života je moc rušný, postrádající individuální svobody. Jednání Číňanů jim může připadat jako nepříjemné vměšování se do cizího soukromí.

O čínské družnosti a kolektivismu hovořili čtyři respondenti: *„Ty Číňané jsou hodně společenský. Číňané jsou zvyklí žít v kolektivu, na jedný hromadě, kde se všichni furt cpou a baví se. V průměru cizinci možná nemají tolik dobré nálady jako ty Číňané. Jako někdy chceš mít svůj klid. Číňané obecně staví prospěch celků a celý komunity nad prospěch jakéhokoliv jednotlivce. My to máme obráceně“* (Martin). *„Číňané mají rádi styk s lidmi, zajímají se a sledují cizí události, a předávají si navzájem informace. Češi se moc nezajímají o cizí soukromí“* (Wu), *„Číňané mají rádi kontakt s lidmi, Češi většinou rádi rodinný klid“*(pan Zhang), *„Vánoce jsou velmi klidné a radost si užívá každá rodina zvlášť. Čínský svátek je opak, nejlépe se slaví za přítomnosti čtyř generací ... je to projevem rodinné soudržnosti. Obecně v Evropě jsou oslavy svátků klidnější, nikdy se oslav neúčastní starší generace společně s mladší. Tím se generace citově vzdalují, někteří staří lidé žijí doma moc osamělým životem“*(paní Yang).

13) Odlišný názor na manželství a nevěru: Podle výše uvedených výsledků výzkumu Číňané jsou obecně rodinné typy. Martin uváděl: *„Ta Číňanka, pro ní je opravdu cílem vdát se, mít muže, děti, prostě rodinku a tím to pro ní více méně končí“*.

Tři respondenti vyjádřili svůj názor na nevěru. Z výpovědí vyplynulo, že Číňané kladou větší důraz na rodinu, než na lásku mezi manželi. Protože rodina zahrnuje nejen partnery, ale také děti a rodiče. Jedna čínská respondentka uváděla, že čínští muži jsou proto věrni svému manželství, ale nemusí to nutně znamenat také věrnost vůči své ženě. Rozdíl je podle názoru respondentky právě ten, že čínští muži mohou udržovat mimomanželský vztah dlouhodobě, zatímco český partner by zvolil ženu,

kteřá mu víc vyhovuje. Zároveň jako žena dodala, že pro ni je v takovém případě důležitější zachovat rodinu. Z výpovědi další čínské respondentky vyplývá, že čínští muži jsou žárlivější. Podle této verze, emancipovanější evropské ženě nemusí vyhovovat omezení, která přináší vztah s méně tolerantním čínským mužem. Čínský partner, v důsledku úsilí o zachování rodiny, bude mít tendenci setrvávat ve vztahu, kde oba trpí. Popřípadě řeší nešťastné manželství formou nevěry.

Výňatek z rozhovoru: *„Za tu dobu co jsme spolu, jsem nikdy neviděl, jak mluví s jiným mužem. Ona (česká manželka) se neodvažuje. Kdyby se to stalo, okamžitě bych od ní odešel . My asijsí muži neradi vidíme svou ženu například tancovat v náručí jiného muže. Necítil jsem jistotu, že chci žít s Českou. Pozorují ostatní česko-čínské páry, i když spolu žijí už přes 20 let, rozvod přijde jako blesk. Oni mají jiné myšlení než my Číňané. My si najdeme jednu ženu a celý život budeme spolu. Cizinka, když zítra potká někoho lepšího, někoho bohatšího, zajímavějšího, tak odejde za ním. Tohle mě trápilo přes deset let“ (p.Zhang), „Čínský muž je věrný svému manželství, rodině, ale nemusí být věrný manželce. Cizinec, když se bude stýkat s jinou ženou, pokud mu tato žena vyhovuje víc, tak se rozvede s manželkou. Číňan dokáže takový mimomanželský vztah udržovat v tajnosti mnoho let...Já si myslím, že nejdůležitější je věrnost vůči manželství, protože ta zahrnuje děti a rodiče obou stran“ (paní Chi), „Myslím si, že čínský muž je mnohem „živější“, myslím tím, že on (Číňan) je s tebou a zároveň se rozhlíží po jiné ženě“ (paní Li).*

14) Odlišný požadavek na intenzitu vzájemného vztahu mezi manželi: Z výpovědi respondentů vyplynulo, že čínský partner více zasahuje do soukromí toho druhého. Číňané dávají svou lásku najevo tím, že se o toho druhého pečlivě starají a pečují. Jeden český respondent upozornil, že Češi to můžou negativně vnímat jako přehnanou blízkost a zásah do soukromí, na druhé straně množství projevované lásky, které poskytuje český partner jeho čínské partnerce, může být vnímáno jako nedostatečné.

Výpovědi respondentů: „*Číňanky se víc staraj a víc zajímaj, a právě že ti až moc zasahujou do soukromí, do věcí, ty jako nestojíš o to, abys to sdílel, že jo. A naopak je to tak, že jí věnuješ tolik pozornosti, kolik bys jí rád dal a jí to nestačí. Ty Evropanky, jsou víc emancipovanější, víc se starají samy o sebe. Obecně ta holka má ten-*

denci s tebou trávit volný čas. Nemáš náladu, aby asistovala u tvých koníčků...“ (Martin), „Čínský kluci, když se seznamují s dívkou, jsou víc pečující, budou říkat, tohle udělám já a tak. Ale cizinci, oni mají jasné hranice – tohle je tvoje věc, já pro tebe nemohu nic udělat“(paní Chi), „když Číňan/ka řekne: „jsem nemocný“, Čínský partner bude reagovat tak, že „jsi nemocný, tak se budu já starat.“ Starat se o svého nemocného partnera je jeho/její přirozená povinnost. Ale český manžel by na to reagoval: „jsi nemocná, tak musíš jít k lékaři“. Někdy se taky zlobím, když jsem unavená a po práci jdu domů, a čeká mě tam další domácí práce. Můj manžel řekne: „jsi unavená, tak si běž odpočinout, nedělej to“. Jak by ale naše domácnost vypadala? Mezi čínskými manželi, v takové situaci by manžel reagoval takto: „jsi unavená, běž si odpočinout, já to tady udělám“ (paní Li), „myslím, že to je právě vlastnost, kterou jsem u Češky nenašel, zatím jsem nenarazil na takovou partnerku, která by měla takovou intenzivní jako by... sílu, skutečně se starat o toho druhého“ (Petr).

Respondenti se také vyjádřili ke vzájemnému postavení ve vztahu. Podle názoru dvou respondentů, čínští muži své ženy velice dobře opatrují. V důsledku nepoměru ženské a mužské populace v Číně jsou ženy v jakési výhodě. Z výpovědí vyplývá, že konflikt může nastat, pokud čínské ženy budou vyžadovat nadměrnou pozornost od českých mužů, a Evropané na takový přístup nejsou připraveni. Což jeden český respondent popsal jako nepřijatelné: „Jeden z hlavních rozdílů je ten, že holek je v Číně mnohem méně než chlapů, takže ty holky jsou hodně rozmazlený a mohou si dovolit skoro všechno, což je velicej problém pro Evropana. Číňané dělají všechno na efekt. Češi se pohádají a je klid, nedělají s toho drama: „když odejdeš, zabiju se“. Číňanky se snaží postupem času získat větší a větší kontrolu nad chlapem, což není pro nás moc přijatelný“ (Martin), „Všichni moji známí (Číňané) na 90 % poslouchají své ženy. Obvykle se nehádají s ženou, dávají ženám přednost. A to, i kdyby byl požadavek ženy trochu v nepravu. Oni jí ustupují a udělají, oč žádá. Ale Čech ne, on diskutuje tak dlouho, dokud nepřiznáš svou chybu“ (paní Chi), „Můj muž má slabší povahu, o důležitých věcech rozhodují já“ (paní Li).

15) Odlišné názory a odlišný styl výchovy dětí: K tomuto tématu vyjádřili svůj názor tři respondenti. Z výpovědí vyplynulo, že Číňané se snaží vychovávat své děti k úctě

k rodičům a starším generacím. Rodiče kladou důraz na vzdělání svého dítěte. V důsledku zákona jednoho dítěte, úcty k dítěti a snahy o zabezpečení života rodičů ve stáří, jsou často čínské děti velmi rozmazlené. Českému partnerovi se nelíbí, jak Číňané kazí děti nadměrným rozmazlováním. Na druhou stranu Číňané se obávají, že výchova podle západní kultury dostatečně nevede děti k úctě k rodičům.

Z výpovědí pana Zhang je vidět jeho předsvědčení o rozdílech ve výchově dítěte Číňany a lidmi západní kultury. Zároveň vidíme i zklamání z neúspěšné výchovy svých dětí s cizinkou: „*Výchova dětí určitě není stejná, my Číňané, vychováváme dítě k úctě k rodičům a starším generacím. Viděl jsem mnoho českých rodičů, kteří byli nemocní, a jejich děti se o ně nestaraly. Svému synovi jsem vždy říkal, buď Čechem, ale jediné, co bys měl mít jako Číňan, je úcta k rodičům a starší generaci. Můj syn je přesto jiný*“. Kromě důrazu na úctu k rodičům, paní Chi mluvila také o důrazu na vzdělání: „*Při výchově dětí určitě budu klást důraz na vzdělání, aspoň do 18 let, pak může žít po svém*“. O tom, že čínští rodiče nadměrně pečují o své potomstvo, hovořili Martin a paní Chi: „*Číňané dovolují dětem cokoliv, ty bys je dávno přerazil, nemůžeš na to dítě šáhnout ...*“ (Martin), „*Číňané víc rozmazlují dítě, protože když je jen jedno, mají obavy, že o něj přijdou*“ (paní Chi). Tato skutečnost nepřímo vyplývá také z výpovědí pana Zhang: „*Když se narodí dítě cizincům, oni neprožívají takovou tíhu jako my Číňané. Chceme, aby další generace mohly mít lepší život než my starší. Moje nynější čínská žena neustále něco vaří a něco dělá pro naše dítě*“.

Respondenti vysvětlují, jak jsou děti důležité pro zajištění svých čínských rodičů ve stáří: „*Tady tě nenechají umřít, dostaneš peníze, abys přežil. Ten Číňan fakt umře, pokud nebude nějak zajištěnej*“ (Martin), „*stát tady jinak funguje. Češi nemají obavy. Já nepotřebuji mít syna, pokračovatele generace. Číňané o tom přemýšlí, protože stáří bez dětí znamená, že nemají nic. Češi, až budou staří, mohou spoléhat na stát, mají důchodové pojištění*“ (paní Chi).

16) Odlišné nároky na erotický a sexuální život manželů: Pět dotázaných se vyjádřilo k této otázce. Z výpovědí vyplynulo, že Číňané nekladou důraz na intimní život. Neberou jej tolik jako formu zábavy v manželském životě. V tom se podle názoru respondentů čínští partneři liší od Čechů. Z výpovědí tří respondentů vyplynulo, že Čí-

ňané mají menší potřebu intimního soužití se svým partnerem. Spíše kladou důraz na jistoty a zabezpečení v partnerském vztahu. Jeden respondent poukázal i na další aspekt tohoto problému, a to, že existuje dogma v čínské filosofii, které tuto oblast může ovlivňovat. Podle výpovědí respondentů, smíšený pár mohou potkat problémy vyplývající z odlišného přístupu k tomuto problému a možná také z odlišného požadavku na uspokojení partnera.

Pan Zhang měl obavy z nejistoty, která vycházela z názoru, že česká partnerka klade důraz na intimní život, a že v případě poklesu sexuálního výkonu u muže, hrozí rozchod. Ale čínské ženy kladou důraz na zabezpečení, tím změnu v intimním soužití překonají: *„Česká žena klade důraz na intimní život, když muž s přibývajícím věkem začíná být někdy unavený, začne se zlobit. Číňanka potřebuje jistotu, pokud muž vydělává peníze a stará se o ní, tak je to dobrý, pokud se sex mění, dokáže se s tím smířit. Když jsem žil s Češkou, tak jsem necítil doma jistotu.“* Svatoslav upozornil na existenci dogmatu v čínské filosofii, které může ovlivňovat sexuální život partnerů: *„Protože zase promítalo čínskou kulturu, čínskou filosofii, která k té sexualitě přistupuje zdrženlivým způsobem. Je to rozdíl od toho evropského pojetí, kdy Evropan tu sexualitu přijímá hodně otevřeně a není tam nějaký dogma, který by to mohlo nějakým způsobem ovlivňovat. ... moje partnerka Číňanka, měla určitý názory, který nebyly stejný s mýma. Například názor, že sex člověka vyčerpává. Viděl jsem, že do budoucna by mohly nastat i větší problémy. To byl jeden z důvodů, proč jsme se rozešli.“* Kromě potřeby zabezpečení Martin a paní Chi uvedli i názor, že čínské ženy nemají takovou potřebu v této oblasti: *„Většina Číňanek má pohlavní styk proto, aby měly děti, o předešle ani neslyšela...taky jim to chybí, ale určitě míň než těm Češkám. Není to v tom, že by ty holky byly frigidní“*(Martin), *„Myslím si, že Evropané mají vyšší frekvenci pohlavního styku. My, i když se budeme hodně snažit, máme styk tak 4x týdně. Ale oni cizinci denně“*(paní Chi). Paní Wu uvedla, že intimní život s českým partnerem je více citový, je hezčí. *„Čínský muž, když bude mít s tebou pohlavní styk, chová se velice starostlivě, jsi pro něj jakoby velmi důležitá. Pak se ale otočí, už tě nepovažuje za důležitou. Češi si více váží citů.“*

17) Nepříznivá politická situace pro národnostně smíšená manželství: Jedna z respondentek starší generace vyprávěla: „*Netušili jsme, že naše manželství v budoucnosti přinese s sebou překážky. V době hnutí Čistky...jsem měla strach, že lidi na to (vztah s cizincem,pozn.aut.) přijdou. ...Byli jsme podezřelí ze špionáže...Naše žádost odcestovat do Německa, byla tehdy zamítnuta. Důvodem bylo, že jeho žena je Číňanka*“(T).

18) Nekompatibilní povaha partnerů: Z výpovědí dvou respondentů vyplynul nesoulad povah mezi partnery: „*V oblasti citu nemáme problémy. Jinak, protože manžel má pomalejší povahu, někdy jsem z toho unavená*“(paní Li), „*Jsem klidný a pasivní člověk...Někdo je impulzivnější a někdo je zas klidnější...když jsem si povídal s kamarády, který taky byli ve vztahu s Asiatem, nebo třeba s Číňankou, tak mi říkali, že...ta druhá polovička byla hodně často hysterická. Má přítelkyně byla docela trpělivá někdy...ale když došlo k nějakým situacím zásadním...ten temperament se tam projevil*“(Petr). Vztahy mezi partnery jsou složité. Kromě toho, že někdo má impulzivnější povahu, může se stát také to, že i člověk s klidnější povahou v některé situaci může iritovat toho druhého.

19) Hlasité projevy čínského partnera: Podle výpovědi jedné čínské respondentky jejímu příteli vadí, když ona nahlas mluví na veřejnosti: „*Můj přítel nemá rád, když mluvím hlasitě...pro mě je těžký mluvit potichu...neumím předstírat*“(paní Chi).

Dva z dotázaných uvedli, že čínští migranti se mohou lišit od Čechů v úrovni vzdělání. Čínští migranti bývají nižšího vzdělání: „*Škoda, že zdejší Číňané jsou převážně nevzdělaní*“(Yang), „*Peking a Shanghai je rozdíl. Když vyjdeš ven, gramotnost více klesá*“(Martin).

Samozřejmě vzdělání má vliv na jejich myšlení a jednání, které bude jiné než u Čechů. Paní Yang považuje podobné projevy za nedostatek civilizovanosti a vzdělání: „*Číňané na ulici nahlas pokřikují... Strašně se stydím za jejich chování*“(paní Yang). Jako další příklad můžeme uvést úryvky z rozhovoru s paní Wu: „*Číňan při řízení auta v lese porazí srdce, naloží ho do auta a doma jej snědí. Ale můj český partner by říkal: srnec sice zemřel, ale nevíš, jestli netrpěl nějakou chorobu, jestli jeho maso*

nemůže způsobit nějaké zdravotní potíže. Stejně je tomu i s natrhaným ovocem u silnice či dálnice“ (paní Wu).

20) Snaha změnit životní styl partnera.: Jeden respondent uvedl nespokojenost, když se partnerka snažila změnit jeho životní styl: *„Ona mě nutila se přizpůsobit, sledovala v noci svoje přiblblý čínský seriály, nutila mě, abych se koukal s ní, ráno nevstávala do práce, já jsem ráno vstával a cvičil, jsem jí za to fakt nesnášel“ (Martin).*

21) Neochota pomáhat své partnerce s pracemi v domácnosti: Jedna respondentka byla nespokojená se svým postavením ve vztahu: *„On má jasnou představu, že hospodaření v domácnosti je povinností ženy. Týká se to vaření, praní apod. Já na to reaguji: jak to ženská povinnost, copak mi dáváš peníze? Jestli on zaplatí celý nájem, pak je to jiné“ (paní Chi).*

4.5 Způsob trávení volného času

4.5.1 Preference volnočasových aktivit

Mezi uváděné aktivity doma patří: pěstování zeleniny, krmení domácích zvířat, úprava domu, vaření, televize, hudba, malování, masáže a sex. Aktivity mimo domov zahrnují: výlety, procházky, cestování, turistiku, koupání, sport, navštěvování restaurací, diskoték, divadel atd. Tyto volnočasové aktivity nejsou ničím zvláštním. Jsou to běžné činnosti i českých párů.

Podle odpovědí se čtyřikrát objevily výlety do přírody a sledování televize. Tři respondenti uvedli chození na koupaliště. Kino, domácnost, vaření a sex byly uváděny dvakrát. Mezi dalšími aktivitami se objevovaly výlety za kulturou, procházky, diskotéky, poslouchání hudby, masáže, divadlo, internet, cestování, sport, zahradničení, péče o děti a malování. Aktivitám se věnovali jak doma, tak i mimo něj. Žádná odpověď nesvědčila o tom, že by páry volný čas trávily pouze venku. Čtyři respondenti (dva starší, dva mladší) trávili volný čas doma. Zbývající čtyři páry využívají svůj volný čas jak doma, tak i venku.

Výňatek z rozhovoru: „*Občas jsme šli do divadla nebo na nějaký představení, hodně často i na výlety, procházky po Praze, navštěvovali jsme různé památky. ...poslouchali hudbu a dívali se na nějaký filmy, partnerce jsem pomáhal se studiem, se seminárkami a pomáhal jsem, když rekonstruovali byt. Ve své podstatě naše aktivity byly standardní jako mezi evropskými partnery a neodchylovalo se to moc od jakéhokoliv jiného vztahu mezi Čechem a Češkou*“ (Svatoslav), „*Zabývali jsme se společným koníčkem, společné výlety, procházky do lesa, i jsme spolu vařili*“ (Petr), „*Máme doma zahrádku, tak ve volném čase pěstujeme zeleninu, krmíme domácí zvířátka, upravujeme dům*“ (paní Li), „*Chtěla, abychom se spolu dívali na televizi, sex a masáže. Když partnerka chce koukat na TV a já cvičit, tak jdu cvičit a ji nechám doma*“ (Martin), „*Když jsme doma, tak se věnujeme sexu, nebo se díváme na televizi, nebo uvaříme něco dobrého k jídlu*“ (paní Wu), „*Chodili jsme ven na procházky, a na jídlo do restaurace s dětmi. Ona se ráda procházela v nákupním centru. Já mám rád pobyt na horách a v lese. O svátcích jsme společně jeli někam do přírody. Každý rok jsme cestovali někam do ciziny, podívat se na zajímavá města, do přírody*“ (pan Zhang), „*Ve volném čase obvykle hledáme nějaký program. Vezme mě podívat se na nějaké české kulturní památky, nebo někam na zábavu – např. zahrada u Královského paláce, má rád pěší turistiku, chodili jsme přes půlku Prahy, nebo do lesa, na hory, chodili jsme plavat, do kina, doma jsme koukali na film. Co se týká zájmů, on rád maluje, což já také*“ (paní Chi), „*Samozřejmě si povídáme a chodíme na zajímavá představení*“ (paní Yang).

4.5.2 Volný čas a věk

Aktivity, jakými tráví některé páry svůj čas, se během delší doby známosti, nebo s přibývajícím věkem, mění. Tři dotazovaní uvedli, že na počátku vztahu nebo v mládí jsou aktivity bohatší, později jsou usedlejší, partneři se více zdržují doma. Ukázka rozhovoru: „*Na začátku toho vztahu jsme hodně často i chodili na výlety. Až ke konci vztahu to bylo takové více usedlejší*“ (Svatoslav), „*V mládí jsme šli na diskotéku, koupaliště. Teď takové akce už podnikáme málo. Práce mi končí v 18 hod., pak doma po večeri partner většinou kouká na televizi a já jsem na internetu u počítače*“ (paní Li), „*Na po-*

čátku našeho vztahu jsem měl více volného času. Chodili jsme si zaplavat, tancovat a provozovali jsme různé sportovní činnosti (míčové hry, bowling apod.), všechno možné. Později jsme se často dostávali do konfliktů. Málo jsme byli spolu.“ (pan Zhang).

4.6 Finanční uspořádání a dělba domácí práce

Dva z osmi párů nežily v jedné domácnosti. Rozdělení rolí bylo podle výpovědí dotázaných různé.

4.6.1 Finanční uspořádání mezi partnery

V této souvislosti se ukázal rozdíl mezi formálním a neformálním soužitím. Hospodaření s financemi u šesti partnerských vztahů bylo oddělené. Jediná respondentka, žijící v manželství, odpověděla, že peníze dávají s manželem dohromady. Partneři žijící v neformálním partnerském vztahu mají oddělené účty. Z těch párů, které mají oddělené financování, dva respondenti uvedli, že všechna vydání platí střídavě. Jedna dotázaná uvedla, že si každý platil sám za sebe. Tři čínští respondenti (muž a dvě ženy) nesli veškeré finanční náklady téměř sami. Oddělený účet mělo šest párů: „*Měli jsme to tak nějak střídavě*“ (Svatoslav), „*To živobytí na domácnost, snažili jsme se, aby to bylo vyrovnaný*“ (Petr), „*My platíme každý za sebe*“ (paní Chi). Z výpovědí Martina vyplývá, že finanční náklady na domácnost nesla jeho přítelkyně: „*měla peníze, takže já jsem ji nemusel žít. V restauraci jsem platil já, ale nedával jsem jí žádný peníze. Ona mě taky ne.*“. Podobně na tom byla i paní Wu: „*Na počátku našeho vztahu veškeré výdaje za domácnost, elektřinu apod. jsem platila sama. Potom jsem si říkala, že to je nespravedlivé. Takže teď vodu a elektřinu každý platíme sám, svou spotřebu*“. Pan Zhang byl typický živitel rodiny: „*Všechny finanční výdaje nesu já.*“ Paní Li a její manžel dávají peníze dohromady: „*Finančně, my máme všechno dohromady.*“

4.6.2 Názory respondentů na uspořádání role muže a ženy

Z výpovědí šesti respondentů vyplynulo, že názor Číňanek na uspořádání rolí ve vztahu není stejný. Starší generace žen uváděla souhlas i nesouhlas s rozdělením rolí mezi mužem a ženou. Odpověděly, že muž, jako jediný živitel rodiny už je minulostí, dnešní čínské páry obvykle peníze využívají společně, mladí lidé již mívají oddělené účty, každý sám hospodaří s vlastním výdělkem. Z výpovědí mladší generace vyplynulo, že větší pojetí tradičního rozdělení role mezi mužem a ženou. Jedna respondentka také uvedla názor, že pokud muž nese finanční náklady na živobytí, potom je samozřejmost, že žena dělá domácí práce. Ale jestli žena pracuje a zároveň má povinnost starat se o veškeré domácí práce, k tomu ještě nese půlku nákladů na živobytí, pak to vůči ní není spravedlivé. Celkem z výpovědí vyplynulo, že čtyři čínské respondentky se přiklání k tomu, že muž by měl být živitelem rodiny. Jedna žena neuznává takovou tradici. Názor tří čínských respondentek starší generace: „*Domnívám se, že v Číně, u mladých párů je to už taky v AA systému (tzn. každý zvlášť, pozn.aut.). Doba, kdy jedině muž sám nesl finanční zátěž rodiny je minulostí*“ (paní Li), „*Muž by měl živit ženu*“ (paní Wu), „*My jsme to takhle neměli a také to neuznávám*“ (paní Yang). Názory mladší generace: „*On má jasnou představu o domácnosti, že to jsou povinnosti ženy. Týká se to vaření, praní apod. Já na to reaguji: „ jak to ženská povinnost, copak mi dáváš peníze? Jestli on zaplatí celý nájem, pak to je jiné*“ (paní Chi). Dva čeští respondenti pozorovali na své čínské partnerce výchovu, že muž by měl být živitelem rodinu. „*Projevilo se to v té partnerce tak, že ten partner má být především ten živitel atd. a ta žena se nějakým způsobem stará o tu domácnost. Ale o mojí partnerce nelze říct, že by chtěla, aby jí živil ten muž*“ (Svatoslav).

4.6.3 Dělbba domácí práce

Podle výpovědí respondentů, ve čtyřech případech se o domácí práce dělili oba partneři. U dalších dvou párů se o domácnost staraly ženy. Jeden český partner odmítal pomáhat své přítelkyni s domácími pracemi. Jeden respondent, který nesdílel společnou

domácnost se svou přítelkyní, uvedl, že přítelkyně je typ ženy, která by se starala o domácnost. Podle výpovědi dalšího z respondentů, jeho čínská přítelkyně neparticipovala v oblasti domácích prací. Přítel paní Chi nepomáhal s domácností: „*On má jasnou představu o domácnosti, že to jsou povinnosti ženy.*“ „*O domácnost se starám já, můj muž pomůže, když jej o to požádám*“ (paní Li). O domácí práce se dělí oba partneři: „*Já jsem v ní viděl toho zapáleného strážce domácnosti. To živobytí v domácnosti, snažili jsme se, aby to bylo vyrovnané*“ (Petr), „*Jídlo jsem téměř vždy vařil já. Nestaral jsem se o úklid apod. Hospodaří ona*“ (pan Zhang), „*Doma dělám lehčí práce a on těžší práce. Uklidím apod.*“ (paní Wu). Z výpovědi paní Yang vyplývá, že oba byli pracovití: „*Ta- petovala jsem, pověsila jsem lustr, vykachlíčkovala jsem kuchyni, všechno dělám. Můj muž opravdu vyrůstal v rodině pracovitých lidí. Dokázal udělat cokoli a všechno dělal s radostí.*“ Přítelkyně Martina se nestarala o domácnost: „*Ona byla líná, takže strážkyní domácího krbu nebyla.*“ Svatoslav nesdílel společnou domácnost se svou přítelkyní.

4.6.4 Vztah mezi domácí prací a finančním uspořádáním rodin

Z výpovědí respondentů nevyplýval přímý vztah mezi finančním zajištěním domácnosti a domácími pracemi. Například se neprokázalo pravidlo, že živitel nedělá domácí práce apod. Tři respondenti uvedli, že živobytí zajišťuje jeden z partnerů. Dva z dotazovaných (muž a žena) uvedli, že o domácnost se starají oba partneři. Jedna „živitelka“ se o domácnost nestará. Naproti tomu v páru, kde každý platí za sebe, domácí práce připadly pouze na ženu.

4.7 Jazyk a komunikace

4.7.1 Komunikace mezi partnery

Češtinu ke vzájemné komunikaci využívá pět párů žijících v Čechách. Jeden pár k dorozumění využívá angličtinu. Dva páry mezi sebou hovoří čínsky, z toho jedna dvo-

jice žila v Číně. Výňatek z rozhovoru: „Komunikovali jsme výhradně česky“ (Svatoslav), „Spolu jsme mluvili více česky“ (Petr), „komunikovali jsme hlavně česky“ (paní Li), „mluvíme česky“ (paní Wu), „už jsem uměl trochu česky, ona neuměla čínsky“ (pan Zhang), „Komunikujeme mezi sebou v angličtině“ (paní Chi), „čínsky, on už uměl čínsky“ (paní Yang), „Čínsky, ona nic jiného neumí“ (Martin).

4.7.2 Komunikace s příbuznými a přáteli

Šest čínských migrantů, kteří žijí v Čechách, v přítomnosti rodičů a přátel svého českého partnera používá ke komunikaci češtinu. Jedna čínská respondentka komunikuje s rodiči českého partnera v angličtině, přímo bez zprostředkování. Rodiče čínských migrantů většinou znali pouze vlastní jazyk. Jinak dva čínští rodiče, kteří žili v Čechách, zvládali trochu češtinu. Pouze jeden rodič znal velmi dobře jak češtinu, tak i angličtinu. Rozhovor potom probíhal přímo bez zprostředkování, v ostatních případech bylo zapotřebí, aby partner, který ovládá oba jazyky (čínský i český) překládal. Výňatek z rozhovoru: „Před mými i před jejími rodiči a přáteli jsme mluvili česky. Jenom před jejími rodiči jsem občas zkusil něco říct čínsky. Její matka umí také trochu česky. Pokud jsme chtěli řešit něco složitějšího, tak moje partnerka musela přijít tlumočit“ (Svatoslav), „málokdy navštěvujeme jeho rodiče, příbuzné a přátele, při setkání zvládáme běžnou komunikaci, o složitějších věcech nelze hovořit. Při setkání s mými příbuznými, dělám tlumočnicka“ (paní Li), „Tak rodiče spíš samozřejmě uměli svůj jazyk, přítelkyně...mluvila u nás česky, a já jsem se zas pokoušel povídat čínsky s její maminkou“ (Petr), „On má málo přátel, a když se s nimi setkáváme, mluvím česky“ (paní Wu), U paní Yang zpočátku její partner zřejmě musel překládat, později sama mluvila česky: „...ze začátku to bylo velmi těžké, ale naučit česky jsem se musela“. „Zvládám běžnou hovorovou češtinu a umím poměrně dobře angličtinu. Když něco neumím vyjádřit v češtině, doplňuji to v angličtině a naopak. Jeho rodiče taky mluví anglicky. Moje matka umí angličtinu a češtinu, takže partner si s ní povídá přímo“ (paní Chi).

4.7.3 Jazykové znalosti

Zjistilo se, že ke komunikaci partneri používají češtinu, čínštinu a angličtinu. Dva z osmi českých partnerů umí čínsky, jeden mluví čínsky dobře, druhý průměrně. Číňanka, která žije v Číně, neuměla česky ani žádný jiný cizí jazyk. Ostatních sedm čínských partnerů (muž a šest žen) se snaží mluvit česky. Úroveň českého jazyka u čínských partnerů je různá. Nedostatečnou češtinou hovoří Číňan, který ke komunikaci používá také gesta. Tři další respondenti jsou na podprůměrné úrovni, zvládají hovorovou češtinu, složitá témata neumí vyjádřit, jedna z žen hovoří dobře anglicky. Poslední tři čínští partneri češtinu ovládají dobře.

4.7.4 Vliv sňatku s čínským partnerem na učení čínského jazyka

Pět z osmi českých partnerů má kladný vztah k čínskému jazyku. Podle úrovně znalosti tohoto jazyka je možné je rozdělit na dvě skupiny, na skupinu dvou Čechů, kteří jsou schopni samostatné konverzace v čínském jazyce a na skupinu šesti lidí, kteří konverzaci nezvládají. Tři čeští partneri (dva muži a jedna žena) se neodhodlali k učení čínského jazyka. Další tři respondenti se pokoušeli učit čínský jazyk na počátku vztahu, ale neúspěšně, skončili u jednoduchých frází. Dva Češi zvládají čínštinu, jeden na průměrné úrovni, a druhý velmi dobře. Vztah s českým partnerem samozřejmě přispíval také k učení českého jazyka u čínských migrantů. Výňatek z rozhovoru: „*moje partnerka uměla velice dobře česky, ačkoli jsem se čínsky učil, ale velmi špatně, uměl jsem pouze takové základní fráze a to by na nějakou komunikaci nestačilo*“ (Svatoslav), „*Takže já se snažil mluvit kombinovaným jazykem, bych řekl*“ (Petr), „*z počátku můj muž měl zájem studovat čínštinu, ale hlavně to bylo na mně. Úroveň mé češtiny je nízká*“ (paní Li), „*Moje jazyková úroveň byla průměrná, domluvil jsem se, co jsem potřeboval*“ (Martin), „*Chodila jsem dříve se synem na kurz češtiny, pokud si povídáme o politice, je to pro mne těžký, dokážeme však orientačně rozumět smyslu hovoru. Můj přítel neumí čínsky*“ (paní Wu), „*Při komunikaci jsme využívali gesta a postupem času jsem začal více komunikovat v češtině. Nejvíce česky jsem se naučil, když obě mé děti*

chodili do mateřské školy“(pan Zhang), „Neučil jsem se čínsky, jenom nějaký slova: děkuji. Já jsem takový, že když to nepotřebuju, tak se neučím“(Pavel), „Zvládám běžnou hovorovou češtinu a umím poměrně dobře angličtinu“(paní Chi).

4.8 Postoj okolí k česko-čínským párům

4.8.1 Postoj rodičů

Na otázku „Jak přijímají vaši rodiče a příbuzní vaše vztahy s cizincem?“ odpovědělo osm respondentů. Postoje rodičů byli různé. Z výpovědí vyplynulo, že rodiče u sedmi párů příliš neprotestovali. Čtyři dotazovaní udávali odmítavé postoje ze strany českých rodičů. Dále z odpovědí vyplynulo, že čínští rodiče tří párů nebyli příliš nakloněni vztahu svých dcer s cizinci. Celkem dvě maminky (čínská a česká) vztah svých dcer s cizincem přímo podporovaly. Podle výpovědí byl u čtyř párů aspoň jeden rodič, který se vztahem nesouhlasil.

Postoj ze strany českých rodičů

Podle výpovědí dotazovaných jeden český rodič aktivně zasahoval do vztahu svého dítěte. „babička dokonce našla ženu pro svého syna. Odmítala mě“(paní Yang). Další čeští rodiče byli proti jejich vztahu, ale nicméně nechávají rozhodnutí na svých dětech „Moje rodiče nejsou moc naklonění vztahu k cizinci. Ne že by byli úplně netolerantní“(Svatoslav), „Zpočátku nebyli nakloněni našemu vztahu, ale nijak nám nebránili. S jeho dětmi máme dobré vztahy. Jeho otec se naším vztahem nezabývá“ (paní Wu), „jeho matka nebyla moc přátelská. Jeho matka a otec se chovali nepříjemně...“(paní Chi). Rodiče tří párů přijímají jejich vztah bez problému: „tam nebyl problém ze strany našich rodičů. Rodiče to nechávali vždycky na mě“(Petr), „Jeho rodiče a sourozenci, všichni nás přijímali bez problému. Nikdy nebyla z jejich strany žádná diskriminace“(paní Li), „Oni byli s tím smíření“(Martin). Jeden další rodič vztah svého dítěte

s cizincem přímo podporoval. „*Její matka si mě velmi váží. Ona mě považuje za svého syna*“ (pan Zhang).

Postoj ze strany čínských rodičů

Matka jedné Číňanky přímo podporuje její vztah s cizincem. „*Moje matka náš vztah podporuje*“ (paní Chi), avšak její otec zaujímá kritický postoj. Maminka paní Yang též měla velké obavy: „*jedině maminka měla velký strach*“ (paní Yang). Čtyři další dotazovaní uvedli, že nebyly problémy s rodiči jejich čínské partnerky: „*ze strany rodičů přítelkyně si myslím, že nebyl nějaký problém, že nejsem Číňan*“ (Petr), „*Připadá mně, že jsou velmi sympatický...ale díky jazykové bariéře jsme se bohužel nemohli bavit...*“ (Svatoslav), „*Moji rodiče samozřejmě taky přijali náš vztah bez problému*“ (paní Li), „*Její rodiče, koukali na mě trochu nedůvěřivě*“ (Martin). Paní Wu a pan Zhang mají rodiče v Číně, proto se k tomu nevyjádřili.

Důvody negativní reakce rodičů a přátel

K tomuto tématu se vyjádřili čtyři respondenti. Podle výpovědí, odmítání ze strany rodičů v jednom případě vycházelo také z konkrétní situace. Jednalo se o to, že v době seznámení byli oba partneři zadaní. Negativní reakce vychází zejména z obavy o štěstí svého dítěte, ale také z předsudků vůči cizincům.

Konkrétně respondenti uváděli strach z nebezpečí rasistického útoku ze strany bělochů, nedostatek stability vztahu vzhledem ke kulturní odlišnosti, právní nevýhody pro cizince v případě rozvodu, že by mohli přijít o dítě, osamocení pobyt v cizině, obava rodičů ze samoty ve stáří a stesk po svých dětech.

Rodiče měli také určitou představu, která nemusí nijak souviset s konkrétní osobou dané kultury. Mezi předsudky, které respondenti vyjmenovali, bylo i to, že Evropané nemají smysl pro zodpovědnost a Číňané konzumují psí maso.

Výňatek z rozhovoru: „*Můj otec se chce vrátit domů, přeje si, abychom se společně vrátili do Číny. On si myslí, že Evropané nemají smysl pro zodpovědnost. Když miluje,*

je láska, když láska odchází, tak přestane milovat. Moji nejlepší čínští přátelé zprvu měli velké obavy. Jedna Čínanka byla vdaná za Čecha, po rozvodu přišla o dítě... Jeho matka a otec byli nepřijemní. Tématem hovoru bylo například to, že my Číňané jíme psí maso, o náboženské víře, oni jsou oba křesťané., že když nemáš víru tak (něco) atd.“ (paní Chi), „Ty pojedíš tak daleko, nemáš tam ani rodiče, ani přátele, kteří, když máš těžkou chvíli, by tě mohli chránit“(paní Yang), „Máma.. měla také strach z rasismu a rasistických útoků atd. Měla strach, že by mojí partnerku někdo napadl a já bych jí šel třeba bránit. Útočník by zranil mě. Vadilo jí, že to je jiná mentalita, jiná kultura, že za nějaký čas nám to nebude klapat“(Svatoslav), „protože on tenkrát byl taky ještě ženatý, ale postupem času náš vztah přijali“(paní Wu).

Důvody pozitivní reakce rodičů a přátel

Z výpovědí pěti respondentů vyplynulo několik možných důvodů, proč rodiče dávají souhlas svým dětem se sňatkem s cizincem, nebo proč jim přátelé fandí. Mezi uváděné důvody patří:

- uvědomění si toho, že nejdůležitější je, aby jejich děti byly šťastné
- nedostatečný výběr partnerů z důvodu malé krajanské komunity
- asimilace čínských migrantů druhé generace
- rodiče jsou psychicky připravení, již dlouho počítali s tím, že jejich dítě bude mít za partnera cizince
- vyšší věk aktérů smíšeného sňatku, rodiče již nezasahují do jejich soukromí
- rodiče žijí v jiné zemi, nemůžou zasahovat do života svých dětí
- přízeň rodičů jedné respondentky byla podpořena hlubším poznáním budoucího manžela dcery, vliv mělo i dceřino přesvědčení, jistota a důvěra k partnerovi
- vlastní zkušenost se smíšeným partnerstvím
- konkrétní situace (blízký vztah mezi cizincem a rodiči jeho/jejího partnera, narození dítěte)

Výňatek z rozhovoru: „*Moji rodiče samozřejmě taky přijmou náš vztah bez problému, vždyť mně už je dnes přes 50 let“(paní Li), „samozřejmě má přítelkyně tady byla od*

narození, znala se zejména s Čechy, a těch Číňanů tady není tolik,...že je snazší najít Čecha“(Petr), „už delší dobu věděli, že by se něco takového mohlo stát. Když jsem každou chvíli trávil čas s mistrem, taky bych si mohl jednou přivést Číňanku, že jo“ (Martin), „Ona čekala dítě. Její matka si mě velmi váží. Považuje mě za svého syna“ (pan Zhang), „protože ho znala a věděla, že je slušný. S ním se odvážím jít kamkoliv. Víím, že on mě bude ochraňovat“(paní Yang), „přátelé nám fandili a byli rádi, že někoho mám, že mám vedle sebe někoho, koho mám rád, to bylo to podstatný“(Petr), „Jeho přátelé jsou vřelí, protože jsou mladí a mnoho z nich má čínské partnery, jeden z jeho kamarádů měl i vietnamskou dívku“ (paní Chi).

4.8.2 Postoj širšího sociálního okolí

Celkem na otázku „*Jak na vás reaguje okolí, když jdete spolu na veřejnosti?*“ odpovědělo devět lidí. Z výpovědí vyplynulo, že negativní reakce českého okolí na smíšený pár existují, ale nejsou nijak časté. Špatné reakce ze strany čínské komunity nebyly žádné. Naopak někteří uváděli pozitivní diskriminaci vůči bělochům v Číně a čínští migranti žijící v Čechách považovali vztah smíšeného páru za normální. Celkem čtyři respondenti uváděli zvýšenou pozornost čínské i české veřejnosti. Negativní odezvy od Čechů uvedli také čtyři respondenti. Jedna dotázaná uvedla i pozitivní reakce ze strany českých úředníků. Dva respondenti pociťovali obdiv a závist od ostatní.

Reakce Čechů

Tři čeští respondenti uváděli zvýšenou pozornost. „...*Měl jsem pocit, že byli trochu víc pozorní. Vždycky jsem měl pocit, že to přijímají bez problému“(Svatoslav), „... já jsem nikdy nezaznamenal nějaký vnímání. Snad třeba mě napadá, že v dopravě, v metru, když jedete, zaznamenáte, že se lidi kouknou, zhodnotí, nebo se podívají a hele Čech a Číňanka,... asi nikdo to nepokládá za něco, co je neobvyklým, něco za extra způsobem apod.“(Petr). Při společném vystupování na veřejnosti si jedna čínská respondentka*

všimla i pozitivní reakce českých úředníků. „*Když jdu něco vyřizovat na cizineckou policii nebo na úřad, tak se cítím dobře*“ (paní Li). Podle výpovědí negativní reakce nebyla zaměřená jenom na čínské občany nebo na pár. Jeden Číňan si všiml, že někteří Češi pohrdají jeho partnerkou, Češkou. „*Lidi (Češi) si myslí, že mám peníze...slyšel jsem mnoho drbů, že má družka miluje mé peníze apod. Češi jí pohrdají, je to i vidět z jejich pohledů. Ve skutečnosti to tak není. Ona je upřímná...*“ (pan Zhang). Jeden z dotázaných hovořil o divných poznámkách a jiný respondent v pohledu Čechů viděl nedůvěru. „*Občas se setkávám s lidmi, kteří mají na nás velmi podivné poznámky. Musím říct, že rasismus v Čechách existuje. Ono se to hned nepozná, ale rasismus se vyskytuje i u vyšších úředníků*“ (paní Yang), „*Já jsem viděl v těch pohledech takovou nedůvěru*“ (Pavel). Paní Chi běžně nic zvláštního nepozoruje, vzácně se setká s negativními odezvami ze strany Čechů: „*Na úřad chodím sama... Většinou dobrý, výjimečně se setkávám s nějakou rasovou diskriminací, oni pak hledají problémy. Občas na nás špatně reagují někteří senioři, oni nemají v oblibě Asiaty, nebo opilci v dopravě...Je to ale opravdu vzácný*“ (paní Chi). To, že negativní reakce se vyskytuje jenom občas, potvrzuje i výpověď paní Li a paní Chi: „*Lidi říkají, že Češi diskriminují cizince, ale mně to tak špatný nepřipadá. Většinou nás přijímají. Není to tak, že by nás obdivovali, nebo nesnášeli, těžko popsat, jaký pocit z nás mají.*“ (paní Wu), „*U Čechů jsem nic zvláštního nepozorovala*“ (Chi).

Reakce čínské komunity

Čech, který svůj vztah prožil v čínském městečku, vypověděl, že v Číně je pozitivní diskriminace vůči bělochům. Lidé jejich vztah obdivovali a záviděli jim: „*Číňanky jí záviděly bílého chlapa, a Číňané mi záviděli, že mám čínskou holku, protože v Číně mají holek málo. Je tam obecně pozitivní diskriminace...*“ (Martin). Jedna z dotázaných uvedla zvýšenou pozornost a zvědavost ze strany Asiatů. „*když potkáme my Asiati – Číňané jiné Asiaty, tak se Asiaté otáčí a dívají se, nevím, co jejich pohledy znamenají*“ (paní Chi). Dva respondenti uváděli, že Číňané považovali jejich vztah za normál-

ní: „Číňané náš vztah taky přijímají jako normální“ (paní Li), „Číňané ji berou normálně. Moji příbuzní i přátelé se k ní chovají hezky“ (pan Zhang).

Změny ve vnímání smíšených párů veřejností

Jeden český respondent měl pocit, že postoj českých obyvatel se během posledních deseti roků mění. Uváděl, že dnes jsou lidé na smíšené páry více zvyklí než dříve: „*my už jsme spolu dlouho, v roce 98 ty pohledy byly takový... koukali, že aha Čech s Číňankou. Já jsem viděl v těch pohledech nedůvěru. Postupně, jak sleduju, tak za nějakých těch deset let se ta mentalita těch lidí úplně změnila, už tak necivějí...*“ (Pavel).

Názory na faktory ovlivňující vnímání smíšených párů veřejností

Z výpovědí tří respondentů vyplývá, které faktory mohou ovlivňovat změny vnímání rasově smíšených párů veřejností: **jsou to** změny ve struktuře obyvatelstva, častější výskyt smíšených párů ve společnosti, **větší** znalosti o asijských migrantech žijících v Čechách, přizpůsobivost čínských migrantů českému způsobu života.

Paní Wu stejně jako Martin cítí, že lidi je obdivují a závidí jim: „*Myslím, že lidi nás obdivují, závidí nám náš vztah.* Paní Wu zde vysvětlovala, proč má dobré vztahy s okolím: „*Sousedí se k nám chovají hezky, nejsem jako někteří Číňani, nikoho nevyrušuji, nemluví hlasitě, jsem čistotná, uklidím místo před domem...*“. Petr a Pavel vysvětlují, proč si myslí, že lidi dnes přijímají smíšený pár snadněji takto: „*...dnes je těch párů víc, myslím si, že ty lidi si na to zvykají... Další věc je to, že tady byli zprvu Vietnamci, a ti tady pro sebe udělali špatnou reputaci... dneska už ty lidi rozlišují, už ví, že to není Vietnamec, ale může to být Číňan. A vědí, že Číňani se chovají úplně jinak než ty Vietnamci...*“ (Pavel), „*Myslím, že dneska už to ve světě není tak neobvyklé, jako to bývalo dřív, třeba za minulého režimu, když člověk potkal černocho nebo jiné odlišné, které není v Čechách tak zastoupené*“ (Petr).

4.9 Hodnocení vztahu aktéry smíšeného sňatku

Jak se partnerům česko-čínského vztahu změnil způsob života?

Z výpovědí vyplynulo, že všichni z dotázaných vědí o vzájemných kulturních rozdílech. Tento typ sňatku však nevede ke změně způsobu života. Sedm z devíti dotázaných odpovědělo, že nepocítuje zásadní změnu životního stylu. Dva muži uváděli určitou změnu v myšlení. Výňatek z rozhovoru: „*můj způsob života nijak nepoznamenala*“ (Svatoslav), „*já myslím, že ne*“ (Pavel), „*necítím změnu životního stylu. Přestože on není stejný jako Číňané*“ (paní Chi), „*Ne, vůbec*“ (Martin), „*pro mě moc velké změny nejsou*“ (paní Wu), „*On mi životní styl nijak nezměnil*“ (paní Li), „*nezměnil. Naše kultury se vzájemně doplňují*“ (paní Yang), „*Hodně se mi toho změnilo*“ (pan Zhang), „*zaznamenal jsem u sebe změnu myšlení*“ (Petr).

Z výpovědí respondentů vyplynulo vysvětlení, proč nedošlo ke změnám životního stylu:

- kromě jídla a náboženství nejsou nijak odlišní
- partner je přizpůsobivý
- asimilace čínských migrantů druhé generace, vystěhovalectví
- nenechat se ovlivnit

Dvě čínské respondentky uváděly tyto důvody, proč nedošlo ke změně životního stylu: „*on je velmi přizpůsobivý, všechno jede podle mě, co do způsobu života.*“ (paní Wu), „*naše tradiční čínské zvyklosti se mění velice těžce. My se moc nepřizpůsobujeme navzájem*“ (paní Li). Čeští muži odpověděli: „*Snažím se začlenit ji*“ (Pavel), „*moje partnerka tady dlouho žila, takže její způsob života už byl taky hodně český. Ale samozřejmě i tak si zachovala spoustu určitých tradic z Číny*“ (Svatoslav), „*Změnu životního stylu? Ne, vůbec. Ona mě nutila se přizpůsobit, sledovala v noci svoje přiblblý čínský seriály, nutila mě, abych se koukal s ní, ráno nevstávala do práce, já jsem ráno vstával cvičit, jsem ji za to fakt nesnášel*“ (Martin).

Dva respondenti zaznamenali změnu zejména v myšlení. Čech uváděl, že začal myslet konstruktivněji a Číňan více přímočaře. Číňan konstatoval, že je to ovlivněno

dlouhou dobou společného života s Češkou. Čech uváděl, že měl pocit, že se učil od čínské přítelkyně. Výňatek z rozhovoru: „začal jsem myslet trochu víc konstruktivněji, v tom vztahu se lidi samozřejmě navzájem ovlivňují, měl jsem pocit, že se učím od své přítelkyně“(Petr), „když jsme žili spolu delší dobu, v mé hlavě došlo ke změně...začal jsem přemýšlet jako cizinci. Moje myšlení začíná být více přímočaré“ (pan Zhang), „Změnilo to můj život, to, že musím koukat taky na toho druhého člověka“ (Pavel), „asi nemohu říct, že by mě to vůbec nepoznamenalo. Určitě aspoň způsob uvažování o těch jiných kulturách“(Svatoslav).

Co aktérům česko-čínského partnerství tento vztah přinesl?

Názory dotazovaných na česko-čínské partnerství byly různé. Čtyři respondenti hodnotí svůj vztah negativně. Vlastnosti cizinců jim nevyhovovaly: „Jedině co jsem zjistil, že Číňanky nejsou vhodné pro soužití s Evropanem“(M), „Krátce po tomto vztahu, už jsem říkal, že bych nechtěl znovu vstoupit do vztahu s Asiatkou, Číňankou“(J), „kdyby někdo přišel pro radu, že chce vstoupit do česko-čínského manželství, určitě řeknu: „určitě to nedělej. Já jsem neměl na vybranou, měli jsme dítě...“(P), „myslím si, že to není moc dobrý, protože jsme odlišní v myšlení“(L). Jeden dotázaný se k tomu vyjádřil neutrálně: „Myslím si, že je to takový normální vztah“(N) Další tři dotázaní vnímají vztah pozitivně: „sedli bychom si povahově, já bych absolutně neřešil, jestli je to Čech nebo Číňan. To, že to byla jiná rasa, to mě obohatilo“(K), „Každý člověk to musí vnímat, ty rozdíly, a nikdy se nepodaří, aby to bylo stejné, ale zase, když ty lidi to dokážou využívat, tak jim takový vztah ten život obohacuje. Tenhle vztah by se neměl dostat do takového stereotypu“(R), „plánujeme svatbu v příštím roce“(S). Jedna respondentka byla šťastná i nešťastná ve svém vztahu. Česko-čínské partnerství jí zásadně změnilo život: „Byli jsme šťastný, idealistický, oba jsme byli naivní. Netušili jsme, že naše manželství může být překážkou pro náš život.. V době Čistky...měla jsem strach, že lidi na to (vztah s cizincem) přišli. Byli jsme v podezření ze špionáže od obou států. My jsme nebyli nic jiného, než ten nejsmutnější pár. Nelituji, jakou cestu jsem si vybrala...“(T).

Podle výpovědí pěti dotázaných jim jejich vztah přinesl: 1. poznání druhého člověka, poznání cizí kultury, 2. zkušenosti se vztahem s cizincem, 3. schopnost učit se žít s druhou osobou, 4. vzájemně se ovlivňovat a učit se. Výňatek z rozhovoru „*přinesl takový určitý poznání i vnitřní zjištění. Rozšíření zkušenosti. Třeba to, že může existovat vztah mezi Čechem a cizincem, to jsem si dřív neuměl úplně představit. A hlavně jsem poznal to, že v určitých aspektech to partnerství je vždycky stejný... že nemusí nějaký kulturní a národnostní rozdíl představovat nějaký velký problém, ale jen do určitý míry samozřejmě. Zjistil jsem i to, že mě přitahují asijské typy žen, ale jsem geneticky předurčen, že se mně víc líbí evropské rysy. Trochu jsem i očekával, že v určité míře se mi zlepší vnímání sama sebe, budu si připadat líp a tak. Což se samozřejmě nenaplnilo. Poznal jsem, že je to vždycky o tom člověku samotném a ne nějakých vnějších podmínkách*“(J), „*učím se psychicky regulovat. Učím se, jak žít s člověkem jiného charakteru a myšlení. Získám větší porozumění, poznání cizinců. Dělán pokroky v angličtině a v češtině. Rozšiřuji si obzor, poznávám více Čechů. Poznávám život české rodiny*“(S) „*Začínám víc přemýšlet jako cizinci. Má hlava přemýšlí víc přímo, jednoduše. Víc žijí pro sebe*“(P), „*...mně ten vztah přinesl to, že jsem mohl takového člověka poznávat blíže, bližším způsobem nejen sebe, ale i tu druhou blízkou osobu.*“(K), „*mám čím dál tím míň přátel, protože on nechce, abych se s nimi stýkala. ...už nejsem tak odvážná, málo riskuji. Když jsem dělala ředitelku firmy v Číně, byla jsem velmi podnikavá. On je mi vzorem, učím se víc užívat života, myslím víc na sebe, víc dbám na oblečení, atd.*“(N).

5 DISKUZE

Tato práce ukazuje pouze některé aspekty rozsáhlé problematiky partnerského soužití mezi lidmi s tak odlišnou kulturou, jakou je česká a čínská. Kde jeden z partnerů je cizinec daleko od vlasti a druhý je doma. Získaná data pomohla zodpovědět položené výzkumné otázky a nahlédnout do života lidí žijících v uvedeném typu partnerského vztahu.

První výzkumná otázka byla: **Jaké motivace k seznámení měli partneři česko-čínského vztahu?** Z výpovědí respondentů vyplynulo, že čeští kandidáti česko-čínského vztahu, nejsou jen příznivci asijských kultur. Jsou i tací, kteří čínskou kulturu nemají rádi. Pouze v jednom případě se potvrdil záměr najít si za partnera cizince/ku. Většinou lidé k sňatku s cizincem přišli zcela náhodně. Během seznámení měly všechny páry dostatek příležitostí a času se vzájemně poznávat.

Motivace k seznámení byly různé. Základní bylo samozřejmě to, že člověk partnera nemá. Přeje si někoho najít. Nezbytné je potom mít příležitost. V této souvislosti někteří respondenti uvedli nedostatek potencionálních partnerů vlastní kultury a fyzické blízkosti, praktičnost či snadnou dostupnost cizince. Sňatek s osobou jiné kultury připadal v úvahu, když se některým lidem líbila cizí kultura, cizinci pro ně byli přitažliví, byli nespokojení s některými vlastnostmi druhého pohlaví své kultury a neuspěli ve vztazích s nimi. Sňatek s cizincem byl podporován i tím, že takový vztah naplňoval některé psychické potřeby dotyčného. Partner/ka vykazoval žádoucí vlastnosti nebo měl v plánu dlouhodobě žít v cizině. Někteří lidé se zamilovali, jiní potkali člověka se stejným zájmem. Výjimkou nebyly ani eugenické důvody, sexuální přitažlivost a plnění rodičovské odpovědnosti.

Některé z uvedených motivací byly zjištěny také ve výzkumu Čínsko-americké manželství, který provedly profesorky Lin Fang a Zhu Di Yang v roce 1996. Výsledky jejich výzkumu ukazují, že nárůst sňatků Američanů s čínskými migranty je ovlivněn také změnou postoje rodičů, dále změnou postoje mládeže, postavením Číny, mírou

akulturace migrantů, složením a strukturou obyvatelstva. Zmiňované psychologické faktory byly již popsány psychologem Welter F. Char.

Druhá výzkumná otázka byla: **S jakými problémy se česko-čínské partnery potýkají?** Analýzou rozhovoru bylo detekováno celkem 21 konkrétních problémů. Zmíněné problémy jsou potencionální problémy česko-čínského partnerství – každý pár čelí jinému druhu problému, a to, co je problémem v jednom vztahu, pro jiné páry nepředstavuje překážku. Vztah mezi partnery je svým způsobem vždycky smíšený. Protože žádné osobnosti nejsou stejné, proto se v mnoha pohledech i muži a ženy odlišují.

Rozdíly ale nutně neznamenají překážku pro vztah. Jsou to spíše faktory, které vztah ovlivňují. Některé kulturní rozdíly se mohou vzájemně doplňovat, a tak obohatit život párů. Zda, a které rozdíly způsobují problémy ve vztahu, mnohdy velice záleží na toleranci mezi partnery a ochotě partnera přijmout odlišnosti toho druhého. Důležitá je osobnostní kompatibilita párů. Toto bylo dobře vidět v případě jazykové bariéry. Někteří z dotazovaných přesto, že zvládali cizí řeč na průměrné, až nadprůměrné úrovni uváděli svou nespokojenost. Zatímco jiné páry, kde jazykové dorozumívání stačilo pouze pro jednoduchou konverzaci, uvedly, že jazyková bariéra není problém a nemusí způsobovat konflikty.

Problémy, které jsem zjistila výzkumem, jsou různé. Příčiny některých problémů pramení z odlišné kultury (mentality, vzorců chování, systému hodnot, náboženství, stravovacích návyků, apod.), jiné jsou způsobeny životní situací - cizinec v zahraničí. Některé problémy jsou běžné v každém vztahu bez ohledu na národnost.

Jsou to problémy vzniklé z důvodů: nekompatibilní povahy mezi partnery, odlišného způsobu řešení problémů a situací, odlišných požadavků na intenzitu vzájemnosti mezi manželi, neshod v názoru a přístupu k rodině, rodičům, manželství a nevěře, neshod v oblasti životního stylu (náboženská víra a stravování), nucení partnera přizpůsobit se jinému životnímu stylu, odlišné nastavení hranice v oblasti financí a vlastnictví věcí, neshody v oblasti hospodaření s výdělkem, rozdílný způsob hospodaření s časem, nespokojenost s ekonomickou situací rodiny a partnerovým přístupem k práci, nesoulad v oblasti erotického a sexuálního života, odlišné názory na styl výchovy dítěte, neocho-

ta muže pomáhat své partnerce s domácností. Mnoho partnerů má problém integrovat svého partnera do svých sociálních sítí. To způsobuje úbytek přátel.

Mnoho problémů zjištěných tímto výzkumem odpovídá odlišnostem mezi čínskými a západními kulturními rysy. (srov. 23)

Postoje širšího okolí ke smíšeným párům jsou různé. Někteří rodiče vztah svého dítěte a cizince přímo podporovali. Jiní se stavěli proti tomuto vztahu. Většina však nechala rozhodnutí na svých dětech. Negativní reakce rodičů často vznikaly z obavy o štěstí svého potomstva. Obávali se rasistického útoku, nestability vztahu z důvodu kulturních rozdílů a osamělosti života v cizině. U některých hraje roli i určitý předsudek vůči cizincům. Konkrétně je to názor, že Evropané nemají dostatek smyslu pro zodpovědnost, Číňané jedí psy apod. Kromě jedné respondentky, nikdo jiný neuváděl zásah do vztahu ze strany příbuzných a přátel. Česká veřejnost obvykle přijímá smíšené páry. Objevují se ale také negativní reakce. Dotazovaní uváděli upoutání pozornosti, nedůvěru, v malé míře i negativní poznámky a pohrdání. To potvrzuje i výzkumná zpráva Čínské komunity v ČR z roku 2001, kde dotazovaní čínští spoluobčané uváděli, že jsou vnímáni jako občané druhé kategorie.

Komunita čínských migrantů přijímá česko-čínské páry dobře. Respondenti uváděli, že v Číně je pozitivní rasismus. Někdy přijímají smíšené páry s obdivem i se závistí.

Partneři česko-čínského vztahu k dorozumění využívají zejména češtinu. V případě, že český partner ovládá čínštinu, mluví mezi sebou čínsky. Používají také anglický jazyk, když dostatečně dobře neznají jazyk svého partnera. Při kolektivní komunikaci s rodiči nebo přáteli, ten kdo ovládá oba jazyky, dělá tlumočníka. Tato zprostředkovaná komunikace není dokonalá. Cizinec nemůže navazovat vztah s rodiči svého partnera přímo. V nepřítomnosti partnera vznikají trapné situace.

Život smíšených párů je standardní. Na životním stylu se u většiny partnerů změnila téměř jenom strava. Partneři dávají přednost stravě z čínské kuchyně. Což vysvětlují i výsledky výzkumu z roku 2001, kdy čínští dotazovaní odpovídali, že českou kuchyni nepovažují za zdraví prospěšnou a setrvávají na svých zvyklostech.

Změny v ostatních oblastech jsou individuální. Mnoho věcí záleželo na ekonomické situaci rodin. Ti, kteří na tom nebyli zvláště dobře, samozřejmě měli méně volného času,

ale relaxační činnosti byly standardní i mezi českými partnery. Je patrné, že některé aktivity (např. turistika, pobyt v lese) nejsou pro Číňany zcela typické.

Vztahy mezi manželi v oblasti zajištění živobytí a hospodaření v domácnosti, nebo rodinné vzory jsou v souladu s dnešním trendem. Některé páry i bezdětné žily přes deset roků v neformálním partnerském vztahu. Měly proto i oddělené účty. Ti, kteří žili v jedné domácnosti, žili v nelokálním bydlišti bez dalších příbuzných (rodiče, prarodiče apod.). O živobytí se starali většinou oba. Některé finanční náklady na domácnost nesl pouze jeden z partnerů, nejen muži, ale také ženy. Dělbá domácí práce byla také různá. Muži většinou své ženě pomáhají. Pouze u jednoho páru povinnost hospodaření v domácnosti připadala pouze na ženu. Problémem v této oblasti byla konkrétně nespokojenost ženy s dělbou práce a dalším problémem byla nedostatečná schopnost muže finančně zajistit rodinu.

To, že je dnes běžné, že pracují oba partneři, potvrzuje zpráva Českého statistického úřadu. Sociální analýza rodiny „Rodina a měnící se gender role“ od M.Čermákové ukazuje, že podíl zaměstnaných žen a mužů je skoro stejný. Výzkumný soubor tvořilo 1021 respondentů. Zmenšení velikosti rodiny, různost rodinných vzorců, uzavírání manželství v pozdějším věku, bezdětnost párů, neformální soužití a další změny v dynamice rodiny najdeme v knize „Modernizace a česká rodina“ od Mareše-Potočného, nebo v „Sociologii rodiny“ od Možného. Tyto změny probíhají i v Číně.

Třetí výzkumná otázka byla: **Jak aktéři česko-čínského sňatku hodnotí svůj vztah?** Z rozhovoru vyplynulo, že zkušenosti, které si aktéři uvedeného vztahu odnášejí, jsou různé. Někteří lidé zjišťují, že česko-čínský vztah jim nevyhovuje z důvodu kulturních rozdílů. Odmítají znovu vstoupit do vztahu tohoto typu, jiní nezavrhují možnost dalšího pokusu. Někteří naopak v kulturně smíšeném vztahu objevují kouzlo obou kultur a vnímají tento vztah jako pozitivní a obohacující. Partnerům přinášel, kromě bližšího poznání toho druhého, také lepší znalost cizí kultury a vztahu s cizincem. Někteří lidé zjišťují, jaký partner jim vlastně vyhovuje.

Z výpovědí bylo patrné, že většina dotazovaných silně prožívá své kulturní a etnické identity. U některých párů byla problémem nedostatečná kvalita vztahu, svého partnera vnímaly jako někoho cizího. Někteří měli tendenci vysvětlovat všechny problémy

jako kulturní odlišnosti, vztah jim přinášel především poznání cizí kultury apod. Zatímco jiní respondenti svého druhu více vnímali jako člověka a partnera. Dokázali svůj vztah prožívat na niternější úrovni. Potom se samozřejmě lišili i ve svých hodnoceních vztahů.

6 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce, jak vypovídá její název „Česko-čínské partnerství a manželství“, je věnovaná vztahům a soužití mezi čínskými migranty a jejich českými partnery. Cílem bylo dosažení určitého komplexního porozumění jevu národnostně smíšeného manželství a podrobnější poznání uvedeného typu sňatku.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že většina aktérů česko-čínského sňatku se nejdříve postupně poznávala a teprve poté vstupovala do vztahu. Proběhl tedy proces volby partnera, jehož cílem bylo dosažení vzájemné spokojenosti. Byla sice zjištěna nerovnost mezi partnery v oblasti věku a vzdělání, ale celkově jeví tendenci uzavřít vyrovnaná manželství. Můj výzkum celkem identifikoval 13 druhů motivace pro volbu partnera - cizince. Většina dotázaných se seznámila s cizincem/kou náhodně, shodou okolností. Mnoho z těchto lidí se již dlouho zajímalo o čínskou kulturu. Objevili se i tací, kteří uvedenou kulturu neměli rádi. Jednou z hlavních překážek seznámení byla jazyková bariéra. Zajímavé je, že některé páry této vadě komunikace nepřikládaly podstatný význam. Žijí-li partneři na stejném místě, jsou-li v souladu v oblasti víry nebo nevíry, pak jim životní styl společné soužití zásadně nezmění. Výjimkou je pouze stravování. Zásadní změna v životě nastane, pokud jeden z partnerů opustí vlast a odjede za svým partnerem do zahraničí. Určité politické situace státu, ve kterém pár žije, nebo k němuž je cizinec příslušný, mohou značně zasahovat do jejich života.

V Čechách je česko-čínský pár obvykle přijímán dobře. Negativní odezvy okolí nejsou běžné, ale existují. Problémy nebývají na straně čínské komunity. Někteří rodiče partnerů mají obavy o štěstí a stabilitu vztahu svých potomků. Tyto obavy jsou nezřídka podporovány předsudky a mylnými představami, které nezohledňují konkrétní situace. Častý problém představuje integrace partnera-cizince do sociálních sítí, důvodem je kulturní a jazyková bariéra. U některých párů tak hrozí úbytek přátel a následná izolace.

Respondenti celkem uvedli 21 konkrétních problémů. Tyto problémy jsou různého charakteru. Partnerství jsou v některých oblastech vždy stejná. Podobně jako ostatní páry i partneři česko-čínského manželství se mohou potýkat s problémy v oblasti citu, manželství, kompatibility povah apod. Česko a Čína mají jinou historii, kulturu a tradice.

Lidé vyrůstali v těchto zemích za jiných podmínek a mají odlišnou výchovu. Partneři v česko-čínském vztahu se navzájem liší zejména v myšlení, způsobu jednání, přístupu k rodičům a životní filosofii. Číňané první generace vystěhovalectví kladou silný důraz na zabezpečení rodiny, na potomky a své stáří. Pilně pracují, své vydělané peníze se snaží spořit a zanedbávají odpočinek. Mají životní cíl vypracovat se k lepšímu zítřku. S partnerem se dostávají do konfliktu právě kvůli hospodaření s časem, způsobu nakládání s finančními prostředky a přístupu k životu. Určité odlišnosti je možné spatřovat také v oblasti intimního života a stylu výchovy dítěte. Mezi první generací čínských vystěhovalců a druhou generací Číňanů, kteří přijeli do ČR v dětství, byly patrné rozdíly. Lidé z druhé generace jsou více asimilovaní. Mají podobný styl života jako čeští občané. To má samozřejmě vliv na jejich partnerství.

Akteři česko-čínského partnerství zaujali různé postoje k tomuto typu sňatku. Všichni si byli vědomi kulturních rozdílů. Celkově je můžeme rozdělit na dvě skupiny. První je skupina, která si myslí, že hranice kulturního rozdílu se nedají překonat a druhá skupina jsou ti, kteří se dívají na národnostně smíšené manželství pozitivně, protože zastávají názor, že kultury se vzájemně doplňují. Když člověk umí tyto rozdíly využít, obohatí tím svůj život.

Výsledky výzkumu této bakalářské práce umožňují nahlédnout do vztahu dotázaných. Může ukázat určité názory a skutečnosti, které vnímají aktéři česko-čínského vztahu. Pro budoucí kandidáty jsou tyto informace k úvaze, zda je smíšený sňatek pro ně to vhodné, a s čím by se mohli eventuálně setkat. Stávajícím partnerům česko-čínského vztahu tato práce poskytuje větší pochopení jevů, které se možná vyskytují v jejich vztahu. Měla by rozšířit jejich schopnost tolerance a rozlišení, která jednání jsou osobní a která se odehrávají na pozadí kulturních rozdílů. Pracovníkům v sociální sféře rozšiřuje znalosti tématu, pomáhá jim více rozumět nejen problematice soužití dvou lidí různých kultur, ale také soužití čínských migrantů s českými občany.

Tato práce může sloužit jako podklad pro další výzkum. Určitě by bylo zajímavé a užitečné provést rozsáhlejší výzkum a analýzu do ještě větší hloubky. Každý vztah je jedinečný, někteří odborníci říkají, že se přesto žádný vztah nevyhne manželské krizi. Do jaké míry jsou problémy smíšených párů skutečně zapříčiněny kulturními rozdíly?

Nebo co si veřejnost o těchto sňatcích myslí ? Do jaké míry uvedený vztah pomáhá cizince integrovat do české společnosti ? Z výpovědí respondentů v mém výzkumu je patrné, že páry mají problémy zařadit cizince do své sociální sítě. Jako důvod uvádějí jazykovou a kulturní bariéru. Tyto páry tedy mají tendence spíše se izolovat od ostatních.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

1. BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. přeprac. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-020-9
2. ČESKO. Zákon č. 94 ze dne 13.12.1963, o rodině a změně a doplnění dalších zákonů (zákon o rodině). In: Sbíрка zákonů České republiky. 1963, část 53, s 340 - 350. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1963/sb53-63.pdf>. ISSN 1211-1244
3. *Česko-čínský žurnál*. Praha: Krajské sdružení Číňanů, 15.11. 2010.
4. DING-Zi-Jiang. [Analýza čínsko-amerického smíšeného manželství v sexuologii]. 2. přeprac. vyd. Peking: Zhong Guo Gong Ren Chu Ban She, 2006. ISBN 9787500824688. 丁子江.中美婚恋的性学分析
5. HAVLÍK, R. *Úvod do sociologie: učební text pro posluchače Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. 4. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0381-0.
6. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
7. CHODĚRA , Oldřich. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0217-7.
8. KAJANOVÁ, Alena., David URBA, Eva DAVIDOVÁ a Markéta ELICHOVÁ. *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami-Etnické, marginální a rizikové skupiny*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. ISBN 978-80-7394-181-9.
9. KOLMEŠ, Josef a Jaroslav MALINA. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie – Čína z antropologické perspektivy 21*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-296-3.

10. MAREŠ, Petr a Tomáš POTOČNÝ. *Modernizace a česká rodina: sborník prezentací na sympoziu pořádaném ve dnech 15.-17. října 2003 Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně*. Brno: Barrister & Principal,, 2003. ISBN: 80-86598-61-6
11. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 2. přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN: 80-86429-05-9
12. OBUCHOVÁ, L'ubica a Václav. PÝCHÁ. *Číňané 21.století: dějiny-tradice-obchod*. Praha: AV-Academia, 1999. ISBN 80-200-0641-9

Elektronické informační zdroje

13. Český statistický úřad. [online]. © 2012, [cit. 2012-02-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
14. Demografické informační centrum. *Populační vývoj: Čína ve druhé polovině 20. století*. [online]. 07 února 2007 [cit.2012.02.09.]. ISSN 1801-2914. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=443 .
15. DUFFKOVÁ, Zuzana. Specifika moderní čínské rodiny a "společenské sítě". In: *iDNES.cz. blog.iDNES.cz* [online],13 ledna 2012, [cit.2012.02.04.]. Dostupné z: <http://duffkova.blog.idnes.cz/c/240633/Proc-v-Cine-neni-temer-nikdo-kdo-nema-rodinu-a-nikdo-osamely.html>
16. He Zhen. [Čínské rodiny: od tradice k modernitě]. In: *Xinhuanet* [online], 18 května 2005, [cit.2012.02.04]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/overseas/2005-05/18/content_2969389.htm. 何震. 中国家庭 从传统走向现代.
17. CHINA SEXUOLOGY ASSOCIATIO. [Teoretické základy o starověké čínské sexologii] [online]. Čína: 1992 [cit.2012.02.05]. ISSN1672-1993. Dostupné z http://www.chsa.org.cn/xxkp_end.asp?id=274.中国 性学会. 中国古代性学的理论基础

18. CHRISTOVOVÁ, Lucie. O původu Mexičanů. In: *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Český rozhlas 20 května 2011 [cit.2012.02.05.]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/o-puvodu-mexicanu--896039
19. Intermarridge. In: *New World Encyclopedia* [online]. 18 března 2009 [cit.2012.02.09.]. Dostupné z:
<http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Intermarriage>
20. JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Teologická fakulta. *Smíšená manželství* [online]. [cit. 2012.01.21.]. Dostupné z:
<http://www2.tf.jcu.cz/~kasny/sources/mixedstu.htm>. Pracovní text pro studenty.
21. LEE, Jennifer. Interracial marriage the meaning od multiraciality. In: *Sociological Images*, [online]. The society pages. 13 července 2011 [cit.2012.02.05.]. Dostupné z: <http://thesocietypages.org/socimages/2011/07/13/interracial-marriage-and-the-meaning-of-multiraciality/>
22. Liu-Xian. [946 000 párů rozvodů ve dvou čtvrtletích, 10 000 průměrně - denní rozpad rodin.] *Chinanews.com*, [online]. China News service (CNS). Čína: 05 srpna 2011 [cit. 2012.02.09.]. Dostupné z:
<http://www.chinanews.com/gn/2011/08-05/3237553.shtml>. 二季度 94.6 万对夫妻离婚 平均每天逾万家庭解体. 中国新闻网
23. Lu-Qian-wen a Wang-Yi-Jin. [Rozvodovost v Číně sedm let nepřetržitě roste, v průměru téměř 4000 rozpadů rodin na den]. *Chinanews.com* [online]. China News Service (CNS). Čína: 07 července 2011 [cit. 2012.02.09.]. Dostupné z:
<http://www.chinanews.com/gn/2011/07-07/3163394.shtml>. 中国离婚率连续 7 年递增 平均每天近四千家庭解体. 中国新闻网
24. OBUCHOVÁ, L'ubica. *Čínská komunita v Čechách 2001* [online]. Orientální ústav AV ČR. Praha: 2002 [Cit. 2012.02.06.]. Dostupné z:
http://www.cizinci.cz/files/clanky/120/Cinska_komunita_v_CR.pdf . Výzkumná zpráva
25. Obyvatelstvo a etnické skupiny [online]. Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic. Praha: 02 červnu 2008 [cit. 2011.06.19]. Dostupné z: <http://cz.china-embassy.org/cze/zggk/t126985.htm>

26. PROCHÁZKOVÁ, Kateřina. Smíšené páry musí často trávit svatební cestu na úřadech. In: *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. Český rozhlas 07 července 2011 [cit. 2012.02.04.]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/917927
27. SEVEROVÁ, Marcela. *Smíšená manželství romsko-česká jako (ne)problematická zkušenost* [online]. Brno: 2007. [cit. 2012.02.09]. Dostupné z:
http://is.muni.cz/th/5775/fss_d/?lang=en . Disertační práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie.
28. [Smíšené manželství]. In: *Baike baidu: the free encyclopedia*. [online]. 2011 [cit. 2012.02.09]. Dostupné z: <http://baike.baidu.com/view/2801516.htm>
29. ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA. Filosofická fakulta. *Jižní Afrika* [online]. Plzeň. [cit. 2012.02.05]. Dostupné z: <http://www.ksa.zcu.cz/studium/podklady-kfs/ea/Ji%C5%BEEn%C3%AD%20Afrika%20a%20Madagaskar.pdf> . Studijní podklady.
30. ZÁVODSKÁ, Klára. *Čínská menšina v České republice* [online]. Olomouc: 2011. [cit. 2012.02.09.]. Dostupné z: http://theses.cz/id/k6c5tv/Bakalsk_prce-Klra_Zvodsk.pdf. Bakalářské práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Číňané

Národnostně smíšené manželství

Volba partnera / partnerky

9 Přílohy

Počet žádostí Číňanů o povolení k pobytu v ČR (ČSFR) mezi 1988-2011 - příloha č. 1

Okruhy otázek použitých v rozhovorech – příloha č. 2

Pilotní studie - příloha č. 3

Přepis rozhovorů – příloha č. 4

Příloha č.1

Počet žádostí Číňanů o povolení k pobytu v ČR (ČSFR) mezi 1988-2011

Rok	Z ČLR	Z Hongkongu	Z Tchaj-wanu
1988	39	?	?
1989	54	?	?
1990	94	?	?
1991	277	?	?
1992	1388	9	3
1993	2567	13	6
1994	2907	9	7
1995	4210	11	3
1996	4774	28	33
1997	4501	3	23
1998	4191	-	25
1999	4328	2	26
2000	3551	2	26
2001	3309	1	48
2002	3196	1	63
2003	3031	5	75
2004	3421	5	75
2005	3580	-	131
2006	4157	-	166
2007	4978	-	-
2008	5203	12	301
2009	5352	12	361
2010	5473	24	366
4/2011	5302	Započítány do ČLR	?
30.11.2011	5040	Započítány do ČLR	-

Pozn.: počty cizinců jsou vedeny bez azylantů.

Zdroj: Český statistický úřad

Příloha č.2

Struktura rozhovoru

1. Seznámení

Jak jste se seznámili a jaký byl první dojem?

2. Fakta týkající se života smíšených párů

- Způsob komunikace

Jakou řečí komunikujete mezi sebou a v přítomnosti vašich rodičů a přátel?

- Volnočasové aktivity páru

Jak trávíte společné chvíle?

- Zajištění živobytí, uspořádání financí a hospodaření v domácnosti

Podle tradice je „muž živitel rodiny, žena strážkyně krbu“. Jak je to ve vašem vztahu?

- Jak se změnil způsob života

Změnil váš vztah s příslušníkem jiných kulturních tradic váš způsob života?

- Identifikační otázky

Věk, vzdělání, povolání, rodinný stav, jak dlouho jsou ve vztahu, děti.

3. Kulturní odlišnosti a potenciální problémy smíšených párů

V čem se podle vás Číňané a Češi liší?

S jakými nejčastějšími konflikty se podle vás mohou lidé v česko-čínském partnerství potkat?

4. Subjektivní pocit postoje okolí k smíšenému páru

- Postoje rodičů

Jak přijímají vaši rodiče a příbuzní vaše vztahy s cizincem?

- Postoj veřejnosti

Jak na vás reaguje okolí, když jdete spolu na veřejnosti?

5. Vlastní hodnocení česko-čínského sňatku

Jak vám vaše partnerství změnilo život?

Příloha č. 3 Pilotní studie

Toto je můj první výzkum „na nečisto“. Vzhledem k tomu, že se jedná o česko-vietnamské partnerství, rozhovory této pilotní studie byly použity k analýze pro mou bakalářskou práci pouze k ujasnění výzkumných otázek týkajících se motivace seznámení.

1. Jak jste se seznámili a jaký byl první dojem? *„Seznámili jsme se prvně přes telefon, protože volala nějakého Vietnamce, pomáhal jsem tam v bytě a potřebovali jsme něco přeložit, ona překládala přes telefon. Měla moc milý hlas, to mě okouzlo. Pak jsme několikrát telefonovali. Po třech telefonátech jsme uskutečnili schůzku. První dojem? Dobrý, jako sympatická. Pracoval jsem v té komunitě asijský, a přitahovala mě.“*

2. Jakou řečí komunikujete mezi sebou a v přítomnosti vašich rodičů a přátel? *„Před mými rodiči, kteří moc neumí jinou řeč, není moc jiná cesta. Ona mluví česky. A přátelé...právě, že se moc nestýkáme. Ona se nechce přátelit, je taková víc do sebe. Ona si myslí, že její přátelé něco potřebují, když se chtějí setkat. Ona je hodně nedůvěřivá v přátelství. Hodně pracuje. Každý den pracuje. Setkali jsme se párkrát s jejími přáteli, ale spíš se setkáváme s mými přáteli. Její rodiče nežijí v Čechách. Znáám je pouze přes telefon, mluvíme vietnamsky.“*

3. Změnil váš vztah s příslušníkem jiných kulturních tradic váš způsob života? *„Stravování se mně změnilo dost, ve své podstatě už nejím vůbec v restauracích...když jsem s ní nežil, já ve své podstatě nerad vařil, a tak jsem se stravoval v čínských restauracích. Dennodenně, nebo v závodní jídelně na pracovišti. Když mně vaří, tak už nechodím do čínských restaurací. Furt rýži, někdy brambory, protože ty jsou zdravější. Maso, zelenina, bambusový výhonky atd. Slavíme Vánoce, Nový rok. Já to moc neřeším jako Silvestr a tyhle věci. Ona je věřící jako křesťan a já taky. Já chodím do kostela často a ona chodí se mnou do českých kostelů. Ona tady žije už dlouho a má evropskej způsob života. Místo relaxace je navštěvování nákupních center, což já nejsem moc příznivcem teda. Já radši do lesa nebo na chatu.“*

4.1. V čem je podle vás jiný Čech a Číňan, Češka a Číňanka? *„Za náš život my jsme žádný konflikty neměli. Konflikty v česko-čínském partnerství? Myslím si, že žádný konflikty nejsou. Možná, že něco...co se týče jídla. Číňani rádi některá zvířata, které Češi neradi papají.“*

5. Jak trávíte společné chvíle? *„Co se týče společných chvil, jak je trávíme, když se doma sejdeme, tak u jídla, nebo u počítače koukáme na filmy. Když je film namluven česko-anglicky, tak jej pouštíme v kuse.“*

Když je to v česko-vietnamský, já chci zastavovat a přeložit, přítelkyně to nechce a tak koukáme v kuse. Jinak já rád jezdím na hory, ono jí je tam zima, tak se mnou nejezdí. Když nemáme práci přesčas, tak jedeme na chatu. Nebo v létě chodíme na Vltavu na přívozy a do těch kostelů. Občas na procházky. Nějak to nepřeháníme. Ještě často děláme masáže rukou, nohou, stehem, lýtek, předloktí ...dáváme si taky pleťovou maskou, to jsem s Češkou nikdy nedělal.“

6. Jak přijímají vaši rodiče a příbuzní vaše vztahy s cizincem? *„Pozitivně celkem, někteří závidějí. Mám jen matku, ona má přítele cizince, takže o těch věcech se vůbec nebavíme, protože ono je to automatický. Ostatní příbuzní... ona viděla babičku, ta je jí milá. Obě jsou ve znamení Býka, takže si rozuměly. Babička věděla o tom mém vztahu přes mou matku a nebyla překvapena. Byla ráda, že k ní někdo přijde. Mají pěkný vztah.“*

7. Jak na vás reaguje okolí, když jdete spolu na veřejnosti? *„Někteří jsou překvapení, a hlavně lidi z baráku, je vidět, že se dívají skrz prsty. Mají předsudky. A v autobuse, myslím, že to už je česká povaha, že lidi na sebe civí. Nevím, čím to je, když jsem byl v Londýně, tam tohle není, tam lidi sedějí a čtou si, nebo poslouchají walkmany. Tam jsou lidi moc milý. Tady i v metru i v tramvaji lidi civí, kor když tam na druhé straně sedí Asiat a Čech. Já si jich nevšímám, já si většinou čtu nebo se učím, a snažím se na to moc nereagovat. Na úřadech jak kde, je to vše o lidech. Úředníci obecně v Čechách nejsou moc vstřícný...“*

8. Podle tradice je „muž živitel rodiny, žena strážkyně krbu“. Jak je to ve vašem vztahu?

„Já si myslím, že v dnešní době je rovnoprávnost, tak se to dost stírá tyhle dvě věci. Moje přítelkyně pracuje víc než já. Vydělá o něco méně peněz sice ve své podstatě, aby to dohnala, chudák, dělá i o víkendech. No, je spíš strážkyně krbu. Ale tyhle věci rozhodujeme spolu, když chceme něco kupovat třeba. U placení se někdy i dohadujeme. Většinou chce platit ona, s platebními kartami je to rychlejší než já. Pak nás to mrzí oba. Ale tyhle věci už neřeším, když chce zaplatit, tak ať zaplatí.“

9. Jak vám vaše partnerství změnilo život? *„Já si myslím zkvalitnilo, člověk je šťastnější, než když žil s Češkou. Protože já jsem se narodil ve znamení Vodnář, a Vodnáři se zajímají o tyto věci...že nemají takové porozumění mezi těmi svými, tzn. mezi Čechama, tak hledali a hledají porozumění mezi hvězdama, nebo mezi jinýma kulturama. Myslím si, že Češky kladou menší důraz na rodinu. Asiatky všeobecně kladou větší důraz na rodinu, na ten domácí krb, aby všechno fungovalo a tak. Vaří, perou, uklízí.*

Já jsem vždycky chtěl Asiatku, nebo i černošku, jsou ale víc zvířecí než Asiatky. Po sexuální stránce mě přitahují mnohem více než Češky, to bude asi také důvod, proč s nima jsem. To už asi nechci měnit, intimní chvíle jsou mnohem hezčí. Šikmé oči jsou velmi sexy, jako kočičí oči. Ten nos je menší a víc placatý. Ten sex je víc takový naružovělý nebo jak to mám říct...Je asi taky ten důvod, že všude je těch Češek

hodně kolem a těch Asiatek je málo. To možná toho člověka přitahuje víc k tomu druhému pohlaví a víc si ho váží, třeba. Letos nebo příští rok plánujeme svatbu a děti. Já jsem chtěl svatbu na lodi, ale ta je dost drahá. Co se týče výchovy dětí, tak si přeju, aby uměly oba jazyky. Vietnamsky se naučí doma a česky se naučí automaticky, když tady budeme žít. No, hlavně aby byly úspěšné v životě. Ještě se dohadujeme, jestli bude hrát ping pong, nebo bude advokát, dopravák...Bude rozhodně mít velké dispozice, protože když se kříží geny mezi rasou, tak to rozhodně prospěje, vůbec lidskému genomu. Posune to lidstvo dopředu. Jestli to bude holka křížená, bude mít úspěch, co se týká druhého pohlaví, myslím si, že ty Češi to po ní pudou. Když to bude chlap, ty ženský se o něj taky budou zajímat. Nejlepší, když to budou dvojčata...“

Příloha č. 4 Přepis rozhovorů

1. Jak jste se seznámili a jaký byl první dojem?

A: „Já jsem se zajímal o čínskou kulturu stejně, jako o kulturu na celém světě. O americkou, co se děje v Austrálii, Itálii. Seznámení byla náhoda. První dojem ani nebylo, že bych hledal nějakou hezkost, to...to až postupem času. Zajímavý na ní bylo, že měla o vše zájem. Já jsem nikoho nehledal, když muž hledá, tak kouká po inzerátu. Dívá se okolo sebe, ale já jsem někam šel a najednou mám ženskou... Věřím, že jsou jako by...ty dvě duše spřízněné a prostě se najdou.“

B: „Seznámili jsme se tím způsobem, že jsem dal inzerát na internet a moje partnerka, Číňanka, mi odpověděla. Ten první email mě překvapil. Bylo to pro mne pozitivní, protože jsem se dlouhou dobu zajímal o Čínu. Že mně odpověděl někdo z Číny na inzerát, který hledá partnerku, bylo pro mě až vzrušující. Měl jsem zájem dál pokračovat. Psali jsme si. A viděli jsme se asi po třech měsících v divadle, to bylo naše první osobní setkání. Tehdy jsem měl trochu smíšené pocity, díky tomu, že to byl první kontakt, moc jsme nemluvili a já nevěděl, jak začít rozhovor.... Potom jsme se dali do řeči. Řekl jsem si, že by to mohlo být zajímavý a prostě se uvidí v budoucnosti. Každopádně zájem jsem měl. A žil jsem pozitivním očekáváním. Do té doby jsem neměl vztah s jinou rasou, nebyl jsem na to zvykej, ten první dojem byl rozporuplný, objektivně je to hezká holka, ale nebyl jsem si jistý, jestli je to ono, ale říkal jsem si, že časem se určitě uvidí. Byl to můj první vztah s cizinkou z jiné kultury a jiné oblasti. Před setkáním tam byly určité pochybnosti, jestli nebudou nějaké konflikty a nejasnosti, jak k ní přistupovat. V momentě, když jsme se setkali. jsem nepozoroval, že by tam bylo něco, co by mohlo naše seznámení negativně ovlivnit. Samozřejmě při prvním setkání si člověk není úplně jistej, jak reagovat. Je to takové vzájemné ořukávání a zvlášť, když je to s cizincem. Člověk se snaží být ještě o něco opatrnější. Při komunikaci, aby se někoho nedotkl atd. Moje partnerka tady dlouho žila. Z její strany bylo určité pochopení pro českou mentalitu a chování adekvátní českému prostředí.“

C „Můj první dojem, jak to mám říct... jeho oči krásně svítily, vyzařoval prostotu a čistotu. Seznámili jsme se na tržnici, protože on byl taky živnostník. Pomáhal mi s nákupem zboží, řídil auto. ...Tehdy jsem byla rozvedená. Když je člověk sám, tak většinou hledá partnera. Já: „Proč je váš partner Čech a ne Číňan?“ C: „Tehdy mezi Číňany se nevyskytl vyhovující partner a můj dnešní manžel pracoval hned vedle mě. Pořád jsme se potkávali. Je hodný, jednoduchý. To se mi na něm líbilo.“

D: „Seznámil jsem se s přítelkyní skrze společné zájmy o Asii. Mě zajímala Čína. Potkali jsme se na kurzu, který se týkal masáže. Když jsem ji viděl poprvé v životě, tak mě zaujala tím, že vlastně jediná na kurzu byla Asiatka. V životě by mě nenapadlo, že bysme spolu mohli chodit. To vyplynulo až později. Musím říct, že vizuálně se mi líbila, a že zkrátka mě to nenapadlo z toho důvodu, že v té době jsem se možná necítil...vnímal jsem ji možná jako na vyšší úrovni, nebo jako člověka, který by asi neměl zájem

být s člověkem jako já. V té době jsem se živil jako řemeslník. Občas jsme si popovídali jako přátelé, potom jsem byl pozvaný k nim na návštěvu, poznal jsem její maminku. Jindy jsme se třeba šli projít do přírody, což je také věc, která se nám líbila. Prostě jsme hledali společné zájmy, a že nám bude spolu pěkně. Takhle vznikl náš vztah.“

E: „Pracoval jsem dříve ve městě Ostravě, na tržnici. Bydlel jsem v domku u paní domácí. Ona měla dceru. Postupem času jsem se s její dcerou seznámil. Bylo mně 22 let, hráli jsme si až...ona mi pak řekla, že je v jiném stavu. Přišlo mně, že má dobré srdce. Číňané jsou vychovaní tak, že když žena bude čekat dítě, nemůžeme ji nechat samotnou. To bych jí nemohl udělat. A tak jsme začali spolu žít. Žili jsme spolu 13 let.“

F: „Potkali jsme se v baru v Cheng Du (v Číně, pozn.aut.), kam jsem zašel ze zoufalství, potřeboval jsem nějakou babu sbalit. Ona vypadala, že je jediná volná. Chtěl jsem se seznámit s Číňankou, plánoval jsem být v Číně dlouho, takže jsem nechtěl být sám, to zahrnovalo i ty Číňanky no. Čekal jsem, jak se to vyvine, buď já zůstanu v Číně, nebo ona přijede sem do Evropy, nepřemýšlel jsem nad tím.“

G: „My jsme tehdy potřebovali řidiče a pomocníka, a on (můj přítel, pozn.aut.) se přišel ucházet o práci. Takhle jsme se seznámili. Měla jsem z něj dobrý pocit. Působil jako hodný a poctivý člověk. Já jsem tehdy byla ještě vdaná. Měli jsme ale spory s manželem, chodil do kasina apod. V práci jsem byla často s mým dnešním přítelem. A tak jsme se postupně časem sblížili. Po uplynutí jednoho roku jsem se definitivně rozešla se svým bývalým manželem. Od té doby žijeme spolu.“

H: „Seznámila jsem se svým manželem někdy mezi roky 1951 až 1952. Tehdy československý Armádní umělecký soubor Nejedlého přijel do Číny na přátelskou návštěvu. Já tehdy pracovala v čínském armádním uměleckém souboru. Jako hostitelská strana jsme se o soubor starali. Vybraní členové pěti velkých pekingských uměleckých souborů se sešli v Pekingu uvítat československý Armádní umělecký soubor „Nejedlého“. Můj manžel byl vybrán jako jeden z pěti prvních skupin na výměnu studentů v Číně v rámci kulturní dohody. Všichni jsme se sešli v Hotelu Peking. Seděli jsme zrovna u jednoho stolu. Byli jsme jediní, kteří nechtěli alkohol, tak jsme si spolu připili pomerančovým džusem. Ten večer jsme se zúčastnili banketu, povídali jsme si a báječně si zatancovali. Za takových okolností jsme se seznámili. Vyměnili jsme si na sebe kontakt a rozloučili se. Ten den jsem měla na sobě civilní šaty, tak nemohl vědět, že jsem z armády. Můj první dojem byl dobrý. Byl mladý, pohledný. Bylo to hezké seznámení. V této době už hovořil čínsky. Tenkrát mu bylo přes 19 roků a mně 17 let. Já: Byli jste zamilovaní? Poprvé ještě ne. Byl náš host. Jenom jsem cítila, že on je elegantní, inteligentní a docela fešák. Na nic jiného jsem nepomyslela. Později jsme se viděli na Den mládeže. Potom jsme si začali dopisovat...

...Když nebylo nějaké představení a jiné povinnosti, tak jsme se scházeli o víkend. Často jsme šli do Pekingské univerzity. Setkávali jsme se s dvěma mýma kamarády z armádního souboru. Po nějakém čase jsme si dali sraz, jen já a můj budoucí manžel. Já jsem to tajila. V té době se to nesmělo? Nesmělo, bylo to zakázané. To muselo projít souhlasem sboru... Od té doby jsme se dostali do „podzemí“. Začali jsme provádět“ tajné akce“(vtipkovala). Nikdo o tom už nevěděl...

...Já byla často pryč na mnoho měsíců, měli jsme představení až na ostrovech. Kamkoliv jsem šla, psala jsem mu...byli jsme v té době už zamilovaní... Po čtyřech letech jsme se vzali...“

I: „Seznámili jsme se ve vestibulu metra. Byla to v den mých narozenin. Se sestrou jsme se připravovaly na pěvecké vystoupení v rámci oslav čínských svátků. Trochu jsme pily, potom jsme zpívaly v metru. Náš zpěv ho k nám přilákal. Povídali jsme si. Tehdy jsem zrovna hledala učitele pro mou sestru. Zdál se být šikovný, studoval angličtinu na bakalářském studiu. Zpočátku jsem si myslela, že oni dva by mohli být pár. Ale má sestra neuměla česky a nešla jí ani angličtina. Často jsem jim tlumočila. V den, kdy jsem měla představení, on místo toho, aby vyzval k tanci ji, pozval mě. Můj první dojem? Setkaní po 23. hod., řkala jsem si: “ to určitě nebude slušný muž“, vždyť byl také trochu opilý.“

On je můj první přítel. Seznámili jsme se, když mi bylo 24 roků. S láskou jsem začala pozdě, proti ostatním Číňankám. Dnešní Číňanky vyzrají mnohem dříve. Nevím, zda jsi viděla noviny, tenkrát byl v Čechách rasistický útok – znetvoření tváře čínské dívky nožem... já měla smůlu. Pak už jsem nechodila do školy. Vždycky jsem si chtěla najít čínského přítele. Počítala jsem s tím, že se v pracovním věku vrátím do Číny. Babička mě tam chtěla mít ve svém stáří. Teď už ale nežije. Přesto jsem si chtěla najít čínského partnera, ale nestihla jsem to, objevil se on. Neměla jsem žádný cíl. Hledala jsem... Vlastně v Čechách žiji dlouho, často si říkám, jak by to bylo hezké mít partnera, na kterého mohu spoléhat. Můj přítel mě dokáže naplňovat takovým pocitem. Hledala jsem svou druhou polovinu. On sice pije a má rád zábavu, ale přece jenom není tak „bláznivý“ jako Číňané. Čínská mládež po dvacítce, žijící v Číně se denně potuluje venku (karaoke, diskotéka apod.), domů se vrací až kolem půlnoci. Čínská mládež v Čechách se nemůže takto chovat, i kdyby chtěli. Neumí česky, nemůžou se dorozumět.

Měla jsem i nějaké požadavky, jakými jsou lepší vzdělání a schopnosti, než mám já. Také aby byl vyšší než já. Hlavně, aby to byl muž, na kterého mohu spoléhat. A přání se mi splnilo.“

2. Jakou řečí komunikujete mezi sebou a v přítomnosti vašich rodičů a přátel?

Svatoslav: „Komunikovali jsme výhradně česky. Za prvé, ačkoli jsem se čínsky učil, uměl jsem pouze takové základní fráze a to by na komunikaci nestačilo. Navíc moje partnerka uměla velice dobře česky, takže tam nebylo co řešit. Před mými i před jejími rodiči a přáteli jsme mluvili česky. Jenom před jejími rodiči jsem občas zkusil něco říct čínsky. Její matka umí také trochu česky. Pokud jsme řešili něco složitějšího, tak moje partnerka musela tlumočit... To je takový faktor, který mi úplně nevyhovoval, člověk tu cestu k tomu rodiči neudělá tak snadno a tak přímo. Je to pořád přes prostředníka. Díky tomu nevznikaly konflikty mezi mnou a jejími rodiči. Ale když moje partnerka nebyla zrovna přítomna komunikaci, ta potom vážla a najednou bylo takový trapný ticho.“

Petr: „Její rodiče spíš samozřejmě uměli čínsky. Takže já jsem se snažil mluvit kombinovaným jazykem. U nás doma, protože přítelkyně byla mladšího věku, takže mluvila česky, že jo. Spolu jsme mluvili

více méně česky. Přítelkyně byla ráda, že se zdokonaluje v jazyce, a já jsem se zas pokoušel povídat čínsky s její maminkou.

Docela často docházelo k situacím, že lidi si vedle vás povídají a vy vlastně nevíte o čem. Můžete tak usuzovat jen podle výrazu ve tváři. To nemusí být člověku zrovna příjemný. Nebo minimálně neví, přesně o co jde, co se řeší. Moje přítelkyně mě často potom vysvětlovala, o čem byla řeč. Člověk nemůže reagovat na některý věci v tom rozhovoru a to potom může být na škodu třeba v mezilidských vztazích. Lidé si povídají o někom, ale ten člověk neumí-li jazyk, nemá možnost vyjádřit se k problému v tu chvíli. Zřídka se stalo, že se mluvilo o nějakým problému a z druhé strany to bylo pochopeno jinak, protože přítelkyně nebyla zvyklá na některé slovní obraty a vyložila si je jinak.“

Paní Li: „Z počátku můj muž měl zájem studovat čínštinu, ale hovořili jsme hlavně česky. Nikdy jsem češtinu nestudovala. Úroveň mé češtiny je nízká, máme komunikační bariéru, ale nemáme vysoké nároky v této oblasti. Dokážeme-li mluvit o běžných věcech v každodenním životě, je s tím můj muž spokojen. Tak jako ostatní Číňané, hodně pracuji. My málo kdy navštěvujeme jeho příbuzné a přátele. Při setkání s nimi mluvíme česky. Zvládám běžnou konverzaci, o složitějších problémech nelze hovořit. Při setkání s mými příbuznými dělám tlumočnicka. Čínština mého muže by na to nestačila.“

Martin: „Čínsky, ona jiný jazyk neumí. Moje jazyková úroveň čínštiny byla průměrná, domluvil jsem se, co jsem potřeboval. Komunikační bariéra určitě byla jeden z problémů. V cizím jazyce se hůř dělá sranda, v cizím jazyce jsou jemné rozdíly, co cizinec nedokáže pochopit. Z dlouhodobého hlediska určitě komunikace představuje problém.“

Paní Wu: „Mluvíme česky. Chodila jsem se synem na kurz češtiny. V životě pozoruji a poslouchám, jak Češi mezi sebou mluví. Snažím se češtinu naučit. Co se týká úrovně mé češtiny, pokud mluvíme o politice, je to pro mne těžké, dokážu však orientačně rozumět smyslu hovoru. Můj přítel neumí čínsky a není rád, když trávím čas s čínskou komunitou. Vzácně chodíme společně mezi mé přátele. Můj partner má málo přátel, a když se setkáme s nimi, mluvíme česky.“

Pan Zhang: „Tehdy jsem byl v Čechách čtvrtým rokem, už jsem uměl trochu česky. Ona neuměla čínsky. Při komunikaci jsme využívali gesta, a postupem času jsem začal více hovořit česky. Nejvíce jsem se češtinu naučil, když obě mé děti navštěvovaly mateřskou školu. Pro nás komunikační bariéra nebyla překážkou. Stane se, že ostatní nám nerozumí, jako bychom měli vytvořený vlastní způsob dorozumění, rozumíme si. Po narození druhého dítěte už jsme se domluvili téměř bez problémů. Z počátku to bylo moc těžké. Někdy se ostatní smějí, směješ se taky, přitom nevíš, proč a čemu.“

Pavel: „Naučil jsem se čínsky jenom nějaká slova: dobrý den, děkuji a tak. Ona umí česky. Já jsem takový, že když to nepotřebuju, tak se neučím. Komunikace určitě není zdrojem konfliktů. Konflikty ve vztahu jsou vždycky záležitostí toho jedinice. Pokud někdo někoho má rád, tak komunikace nemůže být překážkou. Když ty lidi si to chtějí říct, tak to stejně nějak řeknou.“

Paní Chi: „Zvládám běžnou hovorovou češtinu a umím poměrně dobře angličtinu. Když něco neumím vyjádřit v češtině, doplňuji to v angličtině a naopak. Jeho rodiče taky mluví anglicky. Komunikujeme

mezi sebou v angličtině. Můj partner se neučí čínsky. To je problém, vždy obdivoval japonskou kulturu, čínská a vietnamská kultura jsou v jeho očích „nižší“ než japonská. Moje matka zvládá angličtinu i češtinu, takže partner si s ní povídá přímo. Můj otec nemá talent na jazyky, s ním je komunikace víc problematická. Myslím, že komunikace je problém, i když umím česky, vyskytují se okamžiky, kdy nerozumím.“

Paní Yang: „Čínsky, on už uměl čínsky. Samozřejmě také česky, ze začátku to bylo velmi těžké, ale naučit jsem se musela. Naštěstí mám výborný hudební sluch, takže česky jsem se naučila poměrně rychle. U nás komunikační problém nebyl, můj partner mluvil čínsky jako Číňan.“

3. Změnil váš vztah s příslušníkem jiných kulturních tradic váš způsob života?

Svatoslav: „Musím říct, že to můj způsob života nijak nepoznamenalo. Určitě jsem si rozšířil obzory, je to stoprocentní, protože jsem pochopil hodně, viděl jsem jiný způsob života. Samozřejmě musím říct, že moje partnerka tady dlouho žila, takže spíš její způsob života už byl taky hodně evropskej a český. Ale samozřejmě i tak si zachovala spousta určitých tradic z Číny. Chodili jsme i do nějakých čínských rodin atd. Viděl jsem, jak to chodí i v jiných kulturách a v tomto smyslu mně rozšířila obzory. Asi nemohu říct, že by mě to vůbec nepoznamenalo. Určitě aspoň způsob uvažování o těch jiných kulturách. Co se týká stravování, párkrát jsem se i nechal inspirovat třeba způsobem vaření, protože je pochopitelné, že čínský jídlo je do značné míry dost odlišný od českýho. Mně to vždycky chutnalo, tak jsem si pár receptů převzal. Oblékání určitě ne. Náboženství je určitě zajímavý, protože moje partnerka byla přívrženkyň taoismu, tak v tomto směru mně to rozšířilo obzory. Dřív jsem o taoismu věděl málo. Díky tomu vztahu jsem to poznal do větší hloubky. Poznal jsem, že ten taoismus je určitě věc zajímavá, která má co člověku dát. Ale tu víru jsem nepřijmul. Jsem věřící, ale ne v tradičním slova smyslu. Moje víra je těžce definovatelná. Já nejsem vyznavačem žádného náboženství a nepotřebuji být vyznavačem žádného směru. Myslím si, že to jsou určitý pomůcky, který člověka někam směřují a nemá význam si je držet za každou cenu.“

Petr: „Já si myslím... nevím, jestli to bylo tím kulturním rozdílem nebo tím rasovým, ale zaznamenal jsem u sebe změnu myšlení, protože v tom vztahu se lidi samozřejmě navzájem inspirovali. Takže třeba já jsem začal myslet trochu víc konstruktivněji, nebo měl jsem pocit, že se učím od přítelkyně a více si vše promýšlím. Já bych řekl, že to bylo obohacení, tím způsobem, že náhled do jiných zvyklostí a tak. Třeba jídelníček, přítelkyně ráda vařila, takže já jsem měl v té době velmi pěknou, pestrou stravu, kterou považuji za zdravou. Člověk se samozřejmě dozvěděl i další věci, který se týkají té odlišné kultury, ale nepokládal jsem to za podstatný v tom vztahu. Spíš mě zajímalo to, že jsem se narazil na člověka, kterýho jsem měl hluboce moc rád. A že to zrovna byl člověk jako z jiný národnosti, to jsem pokládal spíš za shodu okolností.“

Paní Wu: „Myslím si, že pro mě moc velké změny nenastaly. Protože on je velmi přizpůsobivý, všechno jde podle mě, co do způsobu života. Například jídla, jí to, co uvařím. Jinak nic odlišného, nevyznáváme žádné náboženství. Co se mi trochu nelíbí, je to, že v čínském pojetí správně je chodit spát brzo

a vstávat brzo, což u něho je to naopak. On se moc nevěnuje rekreačním činnostem, když je doma, tak se pořád dívá na televizi. On je dobrý v tom, že nekouří a nepije, nechodí nikam do hospody ani do baru. Co se týká svátků: Vánoce, Velikonoce připravují jeho rodiče, a co se týká čínských svátků: svátek středu podzimu apod. slavíme s mými čínskými přáteli.“

Martin: „Změnu životního stylu ? Ne, vůbec. Ona mě nutila se přizpůsobit, sledovala v noci svoje přiblblý čínský seriály, nutila mě, abych se koukal s ní, ráno nevstávala do práce, já jsem ráno vstával cvičit, za to jsem ji fakt nesnášel.“

Paní Li: „On mi životní styl nijak nezměnil. Myslím si, že naše tradiční čínské zvyklosti se mění velice těžce. My se moc nepřizpůsobujeme navzájem. Máme jiné názory a jiné myšlení.“

Pan Zhang: „Hodně se mi toho změnilo. Za prvé, když jsme žili spolu delší dobu, v mé hlavě došlo ke změně...začal jsem přemýšlet jako cizinci. Všechny mé myšlenky jsou jednodušší. Například: cizinci, když to, tak takhle, ale my Číňané vidíme takhle a ještě přemýšlíme, jak jinak. Moje myšlení začíná být více přímočaré.“

Pavel: „Já myslím, že ne. Snažím se začlenit ji, že jo. Změnilo to můj život. Musím se koukat taky na toho druhého člověka. Já mám takový názor, že člověk vždy chtěl spojit nespojitelný...S čínskou kuchyní jsem se seznámil už dřív. To pro mě nebylo změnou. Chutná mně to. Ale postupem časem zjišťuji, že na stejné úrovni je i ta vietnamská kuchyně, vy děláte všechno na oleji, oni všechno dělají na vodě.“

Paní Chi: „Jak to říct, necítím změnu životního stylu. Přesto můj partner není stejný jako Číňané. Cizinci mají všechno jasně rozděleno. Čínský muž, když se seznamuje s dívkou, tak o ní víc pečuje, často jí nabízí pomoc. Cizinci mají jasnou hranici - tohle je tvoje věc, já pro tebe nemohu nic udělat. Můj partner má rád pivo. Pro nás, pokud čínský muž pije alkohol, tak to není nic zvláštního. Čínští muži nepožívají alkohol jako jídlo. Když celý měsíc nepije, tak se nic neděje. Přesto dokáže pít, pokud je k tomu důvod. Ale on, pokud mu dnes zakážeš pít pivo, zítra vypije dvojnásobné množství. Většinou jsem ospalá mezi 22-23 hod. On často chodí s kamarády na pivo a je také často na internetu. Hledá různé informace a hraje playstation. Co se týká stravy, on není vybíravý, co uvařím, to sní. Někdy si dáme jen pečivo a párky. Doma nesnídáme, on možná při cestě do práce. Celý den jsme v práci, večer se vrátí domů o hodinu dříve než já. Čeká, až přijdu i já z práce a uvařím, nebo občas se jdeme najíst ven. Někdy zůstane doma sám, protože my jsme všichni Číňané, on neumí čínsky a tak se mezi námi cítí trapně, taky se s námi nudí. Já taky nerada chodím ven s jeho kamarády, přece jenom oni mluví česky mezi sebou, já rozumím asi 50-60% z toho, co říkají. Stydím se, když se pořád vypyřádám: „promiňte, řeknete to ještě jednou?“ Změnilo se mi to, že se méně stýkám s přáteli, protože mám jeho. Styl oblékání se mi moc nezměnil. Nosila jsem často džíny, dnes legíny, sukně a tak, ráda upravuji svůj zevnějšek.“

Paní Yang: „Nezměnil. Naše kultura se vzájemně doplňuje. On se učil o čínské kultuře, a když jsem přijela já sem, taky jsem se snažila poznávat novou kulturu a v tom pokračuji stále. Dnes, už tu žiji přes 50 let, si myslím, že naše kultura, rodina a společnost se vzájemně doplňují. Snažím se, aby naši čínští krajané poznali zdejší kulturu, podobně je to i s našimi dětmi. Myslím si, že naše rodina v tomto ohledu

není moc ovlivněna. Vánoce samozřejmě slavíme, ale čínský Jarní svátek, to je moc náročný ... České Vánoce jsou velmi klidný svátek, radost je jen uvnitř každé malé rodiny. Při oslavě čínských svátků je to naopak. Nejlépe se slaví v přítomnosti čtyř generací dohromady. Čím víc generací, tím je to lepší, je to projevem rodinné soudružnosti. Obecně v Evropě jsou oslavy klidnější, jen málo rodin tráví svátky vánoční s rodiči a prarodiči. Myslím si, že to není moc dobré. Oddalují se tím city mezi generacemi. Někteří staří lidé žijí doma moc osamělým životem. Samozřejmě jsem Číňanka a chválím čínské tradice. Myslím si ale, že česká tradice dříve nebyla jako teď. A ještě jeden takový problém, v Čechách se klade víc důraz na rodiče ze strany manžela, ale zanedbávají se rodiče ze strany ženy. V Číně by to nebylo tak jisté. V tom je velký rozdíl, já o tom moc nepřemýšlím. Jednám podle čínské tradice. Vytvím tlak i na jeho sourozence, takže svátky oslavujeme všichni pohromadě. Dali jsme dohromady až deset lidí... Jsme tolerantní vůči drobným neshodám. Například o víkendu a o prázdninách, děti jdou s prarodiči do kina. Pro mě to zpočátku bylo hodně nezvyklé. Jde o to, že je to AA systém, každý si koupí svůj lístek sám. Nemohla jsem to přijmout, takže vše koupím já. Příště to chtějí zaplatit oni, ale nakonec vstupenky zas koupím já. Protože jsem mladší generace, cítím to jako svoji povinnost. Já se necítím jako ošizená. Časem si na to všichni zvykli, myslí si o mně, že jsem dobrá. Myslím si, že nejde o to, jestli jsem nebo nejsem dobrá. Jsem mladší generace, to co dělám, je projev mé úcty k starším... Myslím, že v oblasti kultury, pokud se obě strany navzájem respektují, tak je vše v pořádku. Nejsou žádné problémy. Ale jestli mě „šikanují“, tak to nelze. Určitě neprohraji. Možná bych se někdy potom přišla omluvit, ale abych mlčela, to nelze. Oni neznají čínskou kulturu, chápou to jako osobní jednání. Nerozumí, proč jsem se po nepřítomnostech přišla omluvit a přitom jsem jim projevila i lásku (láska k rodičům). Dědeček tomu rozuměl, ale babička ne. Babička dokonce našla ženu pro svého syna. Chtěla mě odmítnout. Před svatbou se aktivně snažila nás rozdělit, ale nepovedlo se jí to. Protože její syn s tím nesouhlasil. Dnes už jsem stará a chápu jí. Bylo to pro ni nepředstavitelné, protože přišla žena z Asie, babička neměla moc vzdělání, byla obyčejná česká žena, která neměla žádné znalosti ani, filosofické uvažování. Nevěděla, že Čína je stát s mnohatisíciletou historií. Nemohla pochopit, že to, co se na mně projevuje, je moje kultura. Nerozuměla čínské úctě k rodičům, jednou řekla tetě, že až jednou bude stará a nemocná, že chce bydlet u mě, protože si všimla, že mám dobré srdce. Věděla, že budu k ní milá. To věděla. To je moje vítězství. Byla jsem silná, to protože má důstojnost je nedotknutelná. Nemohla si myslet, že když jsem z Asie, budu vše dělat podle ní. Ona to pochopila tak, že jsem hrozně tvrdohlavá. Já nejsem tvrdohlavá, když udělám chybu, umím se omluvit. Ale lidi by měli respektovat cizí osobnost a důstojnost.“

4.1 S jakými nejčastějšími konflikty se podle vás mohou lidé v česko-čínském partnerství potkat?

4.2 V čem je podle vás jiný Čech a Číňan, Češka a Číňanka ?

Paní Yang: „Z mého pohledu, si myslím, že to nesouvisí s kulturním podtextem Číňanů a Čechů. Důležité jsou morální hodnoty a charakter. I v běžném manželství normálně dochází k hádkám. Hádat se

je normální. Vše záleží na toleranci obou, jaká je hloubka jejich lásky. U někoho k hádce nedochází celý život. Nakonec se rozvádí. Zcela tiše zjistí, že druhý partner si už našel někoho jiného. Myslím si, že nebylo normální, že se nehádali. Dva odlišní lidé, státy, národy, ale především jsou to dvě samostatné osobnosti, které nemohou být zcela stejné. Jestli jsou úplně stejní, brzy by se rozešli. Odlišné se přitahuje, zde nemyslím jen odlišné pohlaví, ale i charakter. Já jsem extrovert, můj manžel je introvert. Ale naše názory na společnost, na život, osobní hodnoty i morální hodnoty by měly být stejné. Co se týče zájmů, ty by měl mít každý svoje. V ostatních oblastech by se měli doplňovat. Co se týče názoru na život, na společnost, to by mělo být stálým tématem k diskusi. Co je život, jak žít necelých sto let života, princip jak být člověkem? Jak to přešně aplikovat, v tom se mohou lišit. Když nastanou různé situace, já jsem často netrpělivá, zatímco můj manžel je v klidu. Na tuto otázku těžko odpovím, to je doplňující. Já si myslím, že konflikt z kulturního rozdílu není. Protože pokud si muž vezme ženu cizinku, měl by s tím počítat. Nepochybuji, že můj muž s tím počítal, že děti by měly mít lásku k rodičům a že rodiče budou ve stáří závislí na svém potomstvu. Partner by měl mít informaci. To není kulturní rozdíl, to jsou odlišné zvyky a tradice. Měli bychom se navzájem doplňovat o informace o druhém. I v Rusku se v různých oblastech také liší zvyky. Rozdíly jsou velké. Manželské problémy nesouvisí s kulturou, ale s charakterem a hodnotou člověka. Pokud se vyskytne nevěra, nejde o kulturní problém, ale o problém v lásce. Ve věci mezi ženou a mužem je to tak, že na základě lásky je potřeba vzájemný respekt a poznání. Myslím si, že rozhodnutí vstoupit do manželství, když se partneři poznají, není problém. Pokud je ve vztahu láska, tak i po hádce, třeba za hodinu, přijde objetí, usmíření. Problémy z toho nebudou. Já: „V čem je podle vás jiný Čech a Číňan, Češka a Číňanka?“ Yang: „Škoda, že zdejší Číňané jsou převážně nevdělaní lidé než vzdělaní. Liší se i v tom, že tady je domov Čechů, ale není naší domovem. Číňani musí poznat a přiučít se..., aby duševně poznali tu odlišnost. Měli by se přizpůsobit kultuře té země, ve které žijí. Mnoho lidí to však nedovede, stále vidíme Číňany, jak na ulici nahlas na sebe pokřikují. V českých restauracích, kavárnách slyšíme pouze jemné cinkání nádobí a příborů. Kdežto v čínských restauracích je přímo hukot. Když se třeba někdo včera pohádál se svou manželkou, nebo s šéfem, slyší to celá restaurace. Potom, když tam jíme, koho zajímají tyto nesmysly. Chybí jim civilizovanost. Odlišnost Číňanů je také v tom, že Česká republika zůstala neustále na evropské úrovni, protože česká země se nikdy nedostala do situace jako Čína po kulturní revoluci. Přičemž čínská kulturní revoluce ovlivňovala celé generace. Dnešní Číňani, kteří přijeli do Evropy, už nejsou stejní, jsou velmi odlišní od starší generace Číňanů. Například já se chovám jinak, protože jsem přišla do ČR již v roce 1957... Především musíme rozlišit Číňany na dnešní a dřívější, třeba před rokem 50... Číňani před kulturní revolucí jsou skromní, vzdělaní, rozumí čínskému tradičnímu Konfuciovu učení... Dnešní Číňani jsou jiní, ani já je neznám, dnes jsou mi cizí. Strašně se stydím za jejich chování.“

Swatoslav: „Výchova k hodnotám, vzorcům chování, jaké společnost má. V našem vztahu se do jisté míry projevilo špatné zařazení toho druhého do společnosti toho partnera, s kterým žije. Například na společenském večírku, je to takový handicap pro toho partnera s cizí příslušností, že se může cítit nesvůj,

může to být pro ní negativní zážitek. V našem vztahu my jsme to zas moc neřešili. Ale moje partnerka vyhledávala čínskou společnost, kde já bych se cítil nesvůj, pochopitelně pro jazykovou a kulturní bariéru. To může být dost ovlivňující pro ten vztah. Dále způsob uvažování té dané národnosti. Například v Číně je to zachování tváře a s tím spojený určitý druh lhaní. Čech tohle moc nebere, když se s tím potká, může to být pro něj zarážející. Já osobně to zas tak nepostřehnu, ale u své partnerky jsem si všimnul určité snahy zachovat tvář. Například když měla nějaké bolesti, jsem jí nabízel pomoc a ona to nechtěla, protože z pozice Číňanky si to nechtěla přiznat, ukázat ostatním, že trpí, že je na tom hůř než ostatní. Bylo to tak, že člověk skutečně nevěděl, zda může pomoc, nemůže pomoci. Další věc může být takový čínský nacionalismus, ačkoliv u mé partnerky jsem to zas neviděl tak výrazně, ale často jsem si všimnul toho, že vyhledávala vyloženě čínské věci. Že vlastně to bylo pro ní to nejlepší. Ostatní, to ne-čínský, pro ní nebylo tak zajímavý. V případě návštěv kulturních akcí bylo výrazně vidět preference čínské kultury. Čínské tajnostkářství, které například mně hodně vadilo na partnerce, kdy takové bezvýznamné až banální věci nechtěla říct. Tolikrát to podkopávalo i důvěru v tom vztahu. Například dlouho nepředstavila své příjmení, ale pořád jen jméno a věci ohledně svých stavů atd. Rozdílný je přístup k životu, že Čech je taková pohoda a klídek a že nic moc neřeší. Zatímco u mé partnerky se víc projevovala výchova a mentalita té čínský společnosti. To znamená, že třeba se pořád snaží v tom životě něco podnikat, rozjet nějaký byznys, obchod atd. A i větší nutkání vydělávat ty peníze, což zase samozřejmě to vychází z většího konkurenčního prostředí v ty Číně. Češi nejsou v tak konkurenčním prostředí, tím pádem Češi zas v tomto směru nejsou tak ambiciózní. Další takový moment, který mě upozornil na tu odlišnost, je odlišná výchova ve směru úcty k rodičům. Viděl jsem u té své partnerky, že ta úcta je mnohem větší než je normální u Čechů, u českých holek. Byly určité momenty, kdy jí víc záleží na názoru rodičů, by stála víc na straně toho rodiče, než na straně toho partnera, což není tak obvyklý v Čechách. Nemůžu říct, že by to bylo nějak výrazný, ale určitě se to takhle projevovalo. Stravování a stolování je jiné. Jídla jsou rozsekaná na menší kousky, brát hůlkami, což je značně odlišné od Evropy. Poprvé jsem přesně nevěděl, jak stolovat. Abych neurazil čínského hostitele. Ale to nepředstavovalo pro mě jako nějaký problém. Ta strava je určitě taky odlišná, poprvé jsem se setkal s mnohým jídlem, které jsem dříve nikdy nejedl. Dřív jsem měl odpor k těm mořským živočichům (různé škeble apod.). Což jsem musel trochu překonávat, pak mně to i nevadilo a docela mně to i chutnalo. Další odlišnost byl přístup k sexu a sexualitě. Protože se zase promítala čínská kultura, čínská filosofie, protože moje partnerka vyznávala tu tradiční čínskou medicínu, která k té sexualitě přistupuje zdrženlivým způsobem. Je to rozdíl od toho evropského pojetí, kdy tu sexualitu přijímá hodně otevřeně a není tam nějaký dogma, který by to mohlo nějakým způsobem ovlivňovat. Tam byly takové konflikty, kdy vlastně moje partnerka měla určitý názory, který nebyly kompatibilní s mýma názorama. Například názor, že sex člověka vyčerpává. Nemůžu sice říct, že by to poznamenalo náš sexuální život, byl v postatě normální, přesto v pozadí se toto dál odehrávalo. A v okamžiku, kdy jsme přešli do takové teoretičtější a filosofičtější debaty, tak díky tomu jsme se i trochu chytli. Jsem sexuálně založený člověk, mám rád sex. Tam jsem viděl, že do budoucna by mohly i nastat větší problémy. To byl taky jeden z důvodů, proč jsme

se rozešli. Nevím, na kolik je to dáno osobností mé partnerky nebo tradicí, ale konkrétně byly tam například konflikty - odstup od orálního sexu, který jsem měl rád apod. Když byla u nás, viděl jsem určitou nepřizpůsobivost, ale nemyslím si, že by nemohla žít podle českých tradic, neviděl jsem tam konkrétní problém.“

Petr: „Asi bych zařadil na první místo trochu odlišnou mentalitu. Já si myslím, že je to člověk od člověka. Češi nejsou tak urputní...jsou, nechci říct...no, možná pohodlnější nebo nemají takovej životní zápal, ale jak říkám, nemyslím si, že je to věc až tak rasová, možná je to tak půl na půl individualitou lidskou, že jo. Někdo je prostě impulzivnější a někdo je zas klidnější, a nebo, co se týká lidské tvrdohlavosti, tak myslím, že stejně tvrdohlavého člověka můžeme najít i v Číně i v Čechách. Takže těžko posuzovat z mého pohledu, jestli ty vlastnosti byly čistě čínského charakteru nebo lidského, no. Nicmé když jsem si povídal třeba s kamarádama, který taky byli ve vztahu s Asiatem nebo třeba s Číňankou, tak mi říkali, že je to často tak, že ta druhá polovička byla hodně hysterická. Což já jsem jim jako částečně vyvracel. Já jsem říkal, že se mnou měla přítelkyně docela dobrou trpělivost někdy, ale myslím, že to bylo vzájemné. Ale je pravda, když potom už došlo k nějakým situacím zásadním třeba i pro ten vztah, takže ten temperament se tam projevil, ale myslím si, že tohle je i u Čechů. Pro mě často bylo těžko identifikovat, co zahrnovat do odlišností kulturních a co do odlišností lidských. Protože u nás v Čechách, jsou různé modely rodin, a to je právě jedna z odlišností, která právě může existovat dost výrazně. Že v Čechách je opravdu velký rozstřel, tady jsou i rodiny, který se chovají zodpovědně i nezodpovědně. A když to v Číně možná bude jen nějaký status, že tam přežívá víc nějaký ten model rodiny, jak se máme chovat vůči svým členům a vůči společnosti, navzájem apod.“

Paní Li: „Komunikační bariéra pro nás nepředstavovala problém. Ale neshodovali jsme se v oblasti podnikání. Spolupracovali jsme dlouho. Měli jsme odlišný způsob hospodaření a myšlení. Je to odlišný způsob uvažování. Oni jsou konzervativní a opatrní. Například při obchodování, já chci něco prodat nebo koupit, oni mají obavy obchodovat s Ukrajinci, mají obavy z rizika a problémů. Mají jasně rozdělené vlastnictví předmětů, například když si on koupí mobil pro sebe, je to jeho mobil, když já mu koupím mobil, je to ode mne. Mají to jasně rozlišeno. Tak je to i v manželství - rozlišení plateb, například když jdou lidi na večeři do restaurace, „já už jsem koupil benzín, takže teď je řada na tobě“. Podobně je tomu i v supermarketu, „dnes to zaplatíš ty“, přesto že jsme manželé a máme společné jmění. Takové rozlišování podle mě není třeba. Myslím si, že to je odlišná výchova, která se odráží v životě. Mám pocit, že Číňani jsou obecně pracovitější než Češi. Například já pracuji nepřetržitě bez dovolené, on se diví, proč neřeknu šéfovi, že chci volno. Taková otázka je pro mě zvláštní. Pracuji, abych vydělala peníze, bez peněz se nelze uživit. Kvůli jednodennímu volnu bych mohla naštvat šéfa a přišla bych o práci, je to tak nebo ne? Někdy jim nerozumím, jak přemýšlí. Například máme kolegu, který dostane za práci denně pět set až šest set korun, legitimace stojí pět set padesát, on si ji nekoupí a denně si kupuje na dopravu v Praze lístky za 26 Kč na jednosměrnou cestu. Takhle to má přece mnohem dražší. Čínské myšlení je v tom flexibilnější. Češi mi někdy připadají, že jsou jako naprogramovaní, vše jede podle určitých postupů, pravidel a plánů.“

Například když volá kamarád (Číňan) „dnes jdeme do obchodu Baťa“, za chvíli volá znovu „že je změna plánu, jedeme do Brna“. On (Čech) by na to reagoval „ale proč? Vždyť jsme domluvení...“ Mezi Číňany spoustu věcí není třeba vysvětlovat, je to jasné. Proto společný život je někdy vyčerpávající, člověk neustále musí něco řešit, něco vysvětlovat. Mnoho věcí je jiných. Mám pocit, že čeští muži nejsou tak průbojní, mají jemnou povahu, například při nakupování dlouho přemýšlí, koupím-nekoupím?... Mluvíme-li o smíšeném manželství, vztah mezi Číňany a Američany bude mít jinou podobu, než vztah s Čechy. Odlišné povahy se budou odrážet i v manželském soužití. Co já tak pozoruji, šťastných česko-čínských párů není mnoho. Líbí se mi na Čěších to, že mají rádi zvířata, to my (Číňani) se s nimi v tomto směru nemůžeme porovnávat. Líbí se mi, že můj muž je poctivý a hodný. On na mě vždy čeká doma. To je taky hlavním důvodem, proč jsme spolu. Myslím si, že čínský muž je mnohem „živější“, myslím tím, že on (Číňan) je s tebou a zároveň se rozhlíží po jiné ženě. V poslední době se Čína otevřela, a zvedla se i rozvodovost. V Čechách je prý taky vysoká rozvodovost, ale to záleží vždy na lidech. Nemám ráda nevěrné muže. Hodní konzervativní muži zas ale bývají méně schopní. I když schopní a věrní muži určitě taky existují. Určitě je tu mnoho věcí, co oceňujeme na obou stranách, jinak bychom nebyli tak dlouho ve společném manželství. Myslím si, že komunikační bariéra představuje určitou překážku, ale rozhodující je myšlení. Odlišní jsme také v tom, když například Číňan/ka řekne: „jsem nemocný“. Partner bude reagovat tak, že řekne „jsi nemocný, tak se budu o tebe starat.“ Starat se o svého nemocného partnera je jeho/její přirozená povinnost. Ale on (český manžel) by na to reagoval: „jsi nemocná, tak musíš jít k lékaři“. Někdy se taky zlobím, když jsem unavená, po práci jdu domů a čeká mě tam další domácí práce. Můj manžel řekne: „jsi unavená, tak si běž odpočinout, nedělej to“. Jak by ale naše domácnost vypadala? (dodala s úsměvem). Mezi čínskými manželi by v takové situaci manžel reagoval takto: „jsi unavená, běž si odpočinout, já to tady udělám“.

Martin: Rozdíl ve způsobu života mezi Číňankou a Češkou? Mně to moc nepřijde. Určitě ty kulturní odlišnosti jsou velký problém. Ve způsobu života ne, ale v komunikaci se to projevuje hodně. Jeden z hlavních rozdílů je ten, že holek je v Číně mnohem méně než chlapů, takže ty holky jsou hodně rozmazlené a mohou si dovolit skoro všechno, což je velicej problém pro Evropana. Pro Číňany je vždycky nejdůležitější „zachovat si tvář“, projevuje se to v neschopnosti uznat chybu, když člověk na něj ukazuje, tak je to problém. Úcta k rodičům? Nedostal jsem se tak hluboko pod pantofel, abych si všimnul, že by rozhodnutí partnerovo rodičů mělo větší váhu než partner. Jako Evropan si prosadím vždycky svou. Číňan obecně staví prospěch k celku, k celý komunitě nad prospěch jakéhokoliv jednotlivce. My to máme obráceně. Proto Číňani jdou nahoru a my jdeme do prdele. Číňani dělají všechno na efekt, divadlo, prostě drama, jak z mexického seriálu. Češi se pohádají a je klid, nedělají z toho drama: „když odejdeš, zabiju se“. Neříkat věci přímo do očí? Myslím, že tohle dělají všechny ženský. Sex: obecně ženy leží jako prkno. Tam je to daný tím, že čínští chlapi jsou hodně neschopní v posteli, jako Číňan v posteli je prakticky k ničemu. Víím to od čínských holek. Většina Číňanek má sex kvůli tomu, aby vyráběly děti. Ony to berou jako nutnost k plození dětí a uspokojení toho manžela, ale nemají z toho moc radost. Třeba jednou

za měsíc. Oni se moc nezajímají, jestli se to tý holce líbí nebo ne. Většina o předešlé ani neslyšela a tyhle... taky jim to chybí, ale určitě míň než těm Čěškám. Není to v tom, že by ty holky byly frigidní. Peking a Shanghai je rozdíl. Když vyjdeš ven, ta gramotnost víc klesá. Ti cizinci do těch vztahů na začátku jdou, protože si myslí, že to není moc velkej problém, že ty rozdíly nejsou takový, když se mají rádi, tak není problém to překonat. Blbost, je to problém, velkej. Ony chtějí peníze víc než holky tady, ale to je tím, z jakých ony vycházejí poměrů, že mají horší státní zajištění. Tzn. nemáš podporu v nezaměstnanosti, sociální dávky, nemáš nic. Tady tě nenechají umřít, dostaneš peníze, abys přežil. Ten Číňan fakt umře, pokud nebude nějakým způsobem zajištěnej. Takže pro něj ty peníze hrajou velkou roli. Ta moje přítelkyně měla mnohem víc peněz než já. Ona to neřešila. Ten vztah k dětem je problém, kdyby to člověk myslel vážně, určitě je ten problém v tý výchově. Náš přístup k výchově je úplně jinej. Číňani dovolují dětem cokoliv, ty bys je dávno přerazil, nemůžeš na to dítě sáhnout, a ona by mu udělala všechno, co mu na očích vidí a je z něj rozmazlenej fakan. Ti Číňani jsou hodně společenský, hodně se chodí bavit s kamarádama. V průměru cizinci možná nemají tolik náladu jako ti Číňani. Jako někdy chceš mít svůj klid a chceš to víc než ten Číňan. Ti Číňani jsou zvyklí žít v kolektivu na jedný hromadě, kde se všichni furt cpou a baví se, což je to také jeden z těch problémů. Obecně ta holka má tendenci s tebou trávit ten volný čas. Nemáš náladu, aby ti asistovala při tvých koníčkách... Číňani oproti nám nejsou zvyklí myslet samostatně. To tě taky otravuje, nesouhlasíš s tím, co ti každý řekne, v televizi... Číňani tomu věří, bylo to v televizi, to tě irituje a hádáš se s nimi. Myslet za tu ženskou, co má dělat. Když mají něco hodně rádi, tak to ostře hlídají. Ty Číňanky se víc starají a víc zajímají, a právě, že ti až moc zasahují do soukromí, do věcí, jaké ty nestojíš, abys je sdílel, že jo. A naopak je to tak, že jí věnuješ tolik pozornosti, kolik bys jí rád dal a jí to nestačí. Ty Evropanky jsou víc emancipovanější, víc se starají samy o sebe. Pro Číňanky je opravdu cílem vdát se, mít muže, děti, prostě rodinku a tím to pro ní více méně končí. Všechno, co je čínský, je nejlepší, ale když mají peníze, tak si koupí zboží německé značky. V Číně je velice pozitivní rasismus. Jseš bílý, jseš paf. Číňani moc nezkoušejí tlačit přímo. Když něco chtějí, snaží se oklikou, když to ignoruješ, tak se pak vztekají, ale nic neříkají přímo. Obecně ty ženy byly původně víc submisivnější, ale teď je jich v tý populaci tak málo, tak jsou zvyklý si vyskakovat. Číňanky určitě mají spousty výhod: dlouho vypadají mladší, většinou slušně vařej. S Čěškama se dá docela slušně pokecat oproti Číňankám. Ty Číňanky se snaží postupem času získat větší a větší kontrolu nad chlapem, což není pro nás moc přijatelný. Jsou hysterický.“

Paní Wu: „Komunikační bariéra je určitý problém. Ale ne tak důležitý. Myslím si, že oni (Češi) mají jinou kulturu, zvyklosti a životní styl. My máme jiné názory a myšlení. Myslím si, že hlavní konflikt, které způsobuje případný rozchod česko-čínského páru, jsou problémy okolo peněz. Většina českých partnerů není nadaná pro podnikání. Jiné odlišnosti nejsou problémem. My (Číňani) o svátcích chceme jet domů za příbuznými, trávit společný čas s celou rodinou. Ale on se mnou nejede, zůstává celý měsíc sám doma, a je kvůli tomu nervózní. Číňani mají rádi styk s lidmi, zajímají se a sledují cizí události, a předávají si navzájem informace. Češi se moc nezajímají o cizí soukromí, to se mi na Čěších líbí, například

když se tu na tržnici hádají Vietnamci, pokud začnu říkat svůj názor, kdo je dobrý a kdo ne, tak Češi se otočí a jdou pryč. Je to jejich dobrá povaha. Taky se od nich učím. Například kouřím cigarety, Češi se mě neptají, kolik vykouřím za den, ale Vietnamci se mě na to ptají, já jim odpovím: „Nekouřím tvoje cigarety.“ Takhle by Číňani neodpovídali. On se zajímá o čínskou kulturu, zná Bruce Lee, Jet Li, taky zná čínskou krajinu. Spí do jedenácti hodin a večer se dívá na televizi nebo internet až do tří ráno. My Číňani usilovně pracujeme, od pondělí až do neděle. Já denně pracuji třináct hodin. Jemu se to nelíbí, chce, abych měla volno o víkend. On žije tak, že spí a jí. Já mám ráda činnost, je mi nepříjemně, když nic nedělám. Chutná mu jídlo, které mu uvařím. Já denně piju kávu, jinak by mě bolela hlava, a on jako muž pije pivo. Nejsem zvyklá na sýry a chleba, do práce si nosím čínská jídla. Češi kladou důraz na požitek. Podívej se, oni zaplatí dvacet korun za víno ve vinárně a pro ně to je jejich soukromý čas. Prožívají to sami v klidu nebo při posezení s přáteli, nebo si jen tak čtou noviny. Asi málokterý Číňan by takhle trávil svůj čas. Když jdou Číňani do vinárny a podobných podniků, většinou je to kvůli obchodnímu jednání nebo jiné záležitosti. Číňanům se může zdát, že Češi jsou líní. Řekli by, ráno by se mělo brzo vstávat atd. Oni se od mala učí ve škole výtvarku, mají estetické cítění. Stejně oblečení, my bychom koupili vršek a nezajímá nás už spodek, když koupíme boty, nezajímá nás, jak to bude ladit s oblečením. Ale oni (Češi) vyžadují správné barevné kombinace. Když kupují kabelku za čtyřicet, přemýšlí, jak a k čemu ji nosit, nakonec to vypadá jako kabelka za čtyři sta. Jsou vkusní a ekonomičtí. Moje oblečení mi vybere můj partner. Mé oblečení z Číny se tu nedá nosit. Všechno jsem vyhodila. Češi jsou čistotní, zouvají se při návštěvě, Číňani to obvykle nemají ve zvyku. V domácnosti, jeho věci mají své místo a moje taky. On nemění místo mých věcí apod. Dá se říct, že jsou pečliví a váží si druhých. Ne jako spousta Číňanů, znečistí cizí prostor cigaretovým popelem apod. Svátky my moc neslavíme, s výjimkou Vánoc a Nového roku. Nemáme v oblibě formality, dárky moc nedáváme. On si velmi váží citů, je věrný. Přes deset let mě vždycky doma uvítá obejmutím a pusinkou. Občas se taky hádáme. Souvisí to s tím, že neumí obchodovat, nemá talent na podnikání. Potřebuji muže, který by uměl vydělat peníze, a uměl mně poradit. On si někdy půjčí peníze ode mne, investuje je do jeho koníčků, a pak už je nevrátí. On si uvědomuje, že je teď špatná situace a že se peníze vydělávají těžce, taky se mně snažil pomáhat. Nemohla bych ho opustit. Zanechat tady všechno a jen tak se vrátit do Číny, kde nic nemám. Musíme proto vydělávat peníze a přežít to tady. My (Číňani) přemýšlíme daleko do budoucna, ale oni (Češi) snad ne tak daleko. Dnes mají peníze, tak je použijí, oni nenechají peníze několik desítek let. Já i teď vždy myslím na to, že tohle nechám pro syna, tamto schovám pro syna... On je mnohem reálnější. Oni se nezajímají o politiku, o cizí soukromí. Číňani dbají o „zachování tváře“ a jsou soutěživí, usilují o vítězství. Když nás tu na tržnici šikanuje jiný kolega, bere nám místo. Můj partner mlčí, Češka by to možná taky nechala být, ale já jsem vystoupila, nedovolím, aby nás šikanovali. Jiní Češi v okolí mě chválí, že jsem dobrá, sice drobná žena, ale umím chránit svého muže. Já na to: „My Číňani nesmíme dovolit, aby nás nerespektovali“. Čínský muž, když má s tebou sex, chová se velice starostlivě, jsi jakoby velmi důležitá, když se ale pak otočí, už tě nemá za důležitou. Češi si více váží citů, mají měkčí srdce, jsou ohleduplnější. Nemluví nahlas na veřejnosti. Číňani, když protáhne

hlavu, nezajímá ho, jestli má ocas, a kde je ocas. Např. Číňan při řízení auta v lese srazí srnec, naloží ho do auta a doma ho sní. Ale on (její partner), by řekl, nevíš, proč srnec zemřel, jestli netrpěl nějakou chorobou, jestli jeho maso nemůže způsobit nějaké zdravotní potíže. Stejně je tomu i s trháním ovoce u silnice či dálnice. Jednou jsem byla s mou českou kamarádkou a jejím dítětem na návštěvě u Číňana. Hostitel položil bonboniéru na stůl, ochutnala jsem. Dítě mé kamarádky ne, takové je české chování (nejí, protože mu nebylo nabídnuto). Čínská známá říká: „Nabídni si, to je pro tebe“. To dítě celý talíř bonboniéry vzalo a dalo do tašky. (komentář: tak to nebylo myšleno, jídlo připravené na stole bylo určeno pro všechny hosty, proto hosté mohli bez zeptání ochutnávat). Číňani, pokud ví, že kouříš, tak ti automaticky nabídnou cigarety. Češi ne. Češi na prvním místě myslí na sebe. Když se něco stane, na prvním místě myslím na svého partnera. V tom nejsme stejní. Češi mají jasnější hranice, které věci komu patří. Můj syn tu studoval, ví, jak české děti přemýšlí. Myslím si, že Češi nejsou tak oddaní vůči rodičům ani vůči svým dětem. Pro Číňany je taky normální, když si někdo hraje s cizím dítětem, rodiče jsou hrdí na své dítě. Čechům se takové jednání nelíbí. Číňani oproti Čechům mají pružnější myšlení. Někdy je těžký být spolu.

Pan Zhang: „My jsme neměli konflikty, které by vznikly z komunikační bariéry. S jídlem jsme neměli žádný problém. Jediný nedostatek byl to, že ta moje bývalá žena...jak to mám říct...ona neměla moc v oblíbené čínské věci. Těšilo mě být s ní spolu. Ale někdy ona...oni cizinci chtějí víc dovolenou, ale my Číňani chceme trochu víc vydělat peníze. Ona přemýšlela, letos pojedeme tamhle na dovolenou, příští rok zas tam... Málokdy jsem s nimi jel na dovolenou, takže jela s dětmi sama, nebo někdy jela s nimi taky její matka. Delší volno než jeden týden v kuse jsem si nemohl dovolit. Denně jsem pracoval. Jsem buddhista a ona je křesťanka. Jí nevadilo, že jsem doma zapaloval vonné tyčinky a modlil se k Buddhovi. Modlím se vždy prvního a patnáctého každý měsíc. Ona chodila do kostela v neděli. Jednou mě donutila, abych s ní šel do kostela, pak jsme se hádali celý týden. Ona je taková, že se před známými a přáteli nikdy nezlobí. Mnoho zvyklostí není stejných jako u Číňanů. Má partnerka se někdy hádala se svou matkou. Oni, když ví, že mají pravdu, tak si pevně stojí za svým názorem, my (Číňani) jsme v tom jiní. To my Číňani se neodvážíme takhle chovat k rodiči. Cizinci to nemají rozlišené, my to máme hierarchizováno, kdo je starší generace...(komentář: z toho vyplývá postavení a způsob jednání, jaké komu přísluší). My Číňani, když vyděláme peníze, tak to spoříme pro případ potřeby. Oni, cizinci utrácí za dovolenou, za auto apod. Číňani hodně přemýšlí o své budoucnosti, o stáří, oni na to tolik nemyslí. Oni myslí, když mám dnes radost, tak to stačí. Když cizinci, řeknete tohle, tak je to tohle, oni neumí obcházet. Například když řekne tohle je hrnek, tak musí být tohle hrnek, nelze jiný, a nikdy se to nedá změnit. Nyní mám čínskou manželku, když to porovnáme. Číňanka mi více vyhovuje. Rozdílů mezi čínskou manželkou a českou je určitě mnoho. Těžko se to popisuje. Určitě jiný způsob života. Protože ona (Číňanka) je rozvázná, přemýšlí o budoucnosti. Češka když něco plánuje na dnes, tak to musí být dnes a nelze to odložit na jindy. Konflikty jsou často kvůli nějaké maličkosti. Ona (česká manželka) vše musí mít naplánováno. Když jsem nebyl doma, moje bývalá žena nevařila jídlo pro děti. Koupila dítěti jídlo v supermarketu. Oni, cizinci se jinak stravují, ráno pečivo, mlíko apod., večer opět pečivo s polévkou, teplé jídlo pouze jedenkrát. Čínské děti se takhle nestravují.

Číňani vaří pokaždé. Moje nynější čínská žena neustále něco vaří a něco dělá pro naše dítě. Myslím si, že vychovat dítě s cizinci (obecně, v našem případě Číňany) vede ke smutnému stáří. Protože za prvé, my jako cizinci si důchodové a zdravotní pojištění platíme sami, ve stáří nebudeme však mít zajištěný důchod. Nakonec určitě neskončíme dobře. Necítil jsem jistotu v životě s Českou. Protože pozoruji ostatní česko-čínské páry, i když spolu žijí už přes 20 let, rozchod přijde jako blesk. Oni mají jiné myšlení než my Číňani. My si najdeme jednu ženu a celý život budeme spolu. Cizinka, když zítra potká někoho lepšího, někoho bohatšího, tak odejde za ním. Tahle věc mě trápila přes deset let. Mnoho mých přátel mi říkalo „proč si nehledáš čínskou manželku?“. Za tu dobu co jsme spolu, já jsem nikdy neviděl, jak mluví s jiným mužem. Ona (česká manželka) se neodvažuje. Kdyby se to stalo, okamžitě bych od ní odešel. My asijské muži neradi vidíme své ženy, například tancovat v náručí jiného muže. Já si uvědomuji, že oni (Češi, Evropani) mají pravdu, člověk by měl užít života, mít radost, uvolnit se. My často myslíme jen na to, jak vydělávat peníze, kupovat nemovitosti apod. Když se narodí dítě cizincům, oni neprožívají takovou tíhu jako my Číňani. My neustále přemýšlíme, co udělat, co koupit pro dítě. Chceme, aby další generace mohly mít lepší život než my starší. Výchova dítěte určitě není stejná, protože my Číňani, vychováváme dítě k úctě k rodičům a starším generacím. Tady dítě má nejbližší vztah s člověkem, který je mu nejvíce nablízku. Ale čínské dítě myslí taky na babičku a další příbuzné, kteří jsou např. v Číně. Dítě nemá povědomí o tom, že až otec zestárne, je jeho povinností starat se o něj. Můžeme mu jen dát peníze, ale nelze očekávat, že dostane korunu od něho. Například účty mezi matkou a dcerou, cizinci to mají vypočítané až do poslední koruny. Mezi Číňany nic takového přece neexistuje. Viděl jsem mnoho českých rodičů, kteří když onemocněli, jejich děti se o ně nestarají. Svému synovi jsem vždy říkal, buď Čechem, ale jedině co bys měl mít jako Číňan, je úcta k rodičům a starší generaci. Můj syn je přesto jiný. Např. když mu něco koupím, tak je to jeho předmět, když chce tu věc použít, musím se ho zeptat. Například když čínské dítě dostane hračky, s jeho hračkami si mohou společně hrát i jeho bratřenci. Snažím se své syny změnit, ale nejde to. Dobrý je to, že on ctí staré lidi. Oni (cizinci) už od mala mají jasně rozdělený majetek. Číňani mají rádi kontakt s lidmi, cizinci mají většinou rádi rodinný klid.“

Pavel: „Jsou to nějaký to návyky, já nevím. Individuální, každý člověk je jiný, že jo. A vždycky to vyplyne z věci. Dřív to nemusí být tak znatelný, dnes to pramení z té uspěchané doby. Lidi se bojí o tu existenci. Když ty partneři nemají děti, tak to ještě je dobrý. Ale když mají spolu děti, tak se bojí i o ty děti. Jestli smíšené partnerství končí, tak ten důvod určitě pramení z odlišné kultury, protože ta je jiná. A tak to záleží na tom, co ten dokáže pro toho druhého udělat, záleží taky na době, kdy jsou spolu. Já nevím, pak může být i nějaká komunikace. Já mám takový názor, že člověk odjakživa chce spojit nespojitelný. To znamená, že jsou tu dvě kultury, které jsou absolutně odlišné. My jsme jakoby Češi, jsme pohodlný, oni Asiaty jsou hektičtí, a to prostě oni můžou dělat a můžou se zbláznit, že to nedělají až do úmru. Jsme prostě jiný, jsme lenoši. Mně to nevadí, já se přizpůsobím, ale tomu druhému partnerovi to může vadit. Já když mám práci, taky pracuji až do noci, ale musím tu práci mít. Oni hrozně rádi tu práci vymýšlejí. Oni nevydrží sedět v klidu jo, ona si musí najít nějakou práci, aby se zabavila. A to my prostě neděláme.“

Ony jsou úplně jiný, než jsou Češky. To je tou mentalitou. ...Ta Čína se otevírá světu, jsou tam úplně jiný možnosti, a ta generace těch mladých, co je v Číně, ty mají úplně jiný zájmy, úplně jiný život než tahle starší generace. Ty jsou vychovaní k práci, a to ty mladý už takový nejsou. Jasně, oni budou chodit do práce, aby měli peníze, ale už nebudou takhle jako dřív jako jejich matky a tátové. Kromě té pracovitosti je tu zájem o tu konkrétní věc, tady třeba Češka od mala je vychovávána jako princezna, to je prostě holčička, na kterou maminka a tatínek dává oblečení, všechny hezký podmínky má a nemusí nic dělat. Od mala takhle to dítě kazejí. Já říkám, že všechno je ve výchově a od mala. A to už se nepředělá. A ta Číňanka už jako malá je vychovaná k pracovitosti. Nějaký dárky dostává, když si to zaslouží. Ta kultura je jinačí no. Ty Češky jsou línější, spíš se parádějí, choděj po krámech, a ta Číňanka se nemusí tak parádit, stačí nějaké normální oblečení. Rozdíly jsou, já myslím, že tím chováním. To je těžko popsatelný. Určitou roli taky hrajou peníze, ta Češka, když jí dáte peníze, tak se bude chovat jinak, než když ty peníze nemá. Ty Češky, když mají peníze, jdou si něco koupit, kabelku apod. jo, a ta Číňanka potřebuje takové jistoty. Vy furt chcete takový jistoty, to znamená, že jako bude práce?, bude se dobře prodávat?, a tím do jde do toho podvědomí, a zobrazí se to i na tý psychice, ten životní cíl je spíš takovej, že spíš takové zabezpečení tý rodiny, ta Češka ta ...tam je spíš takovej materiální, že užívá ten život, když jsou peníze a manžel má práci a nic se neděje, tak je to jakoby v pohodě. Jenomže u tý Číňanky není to v pohodě, ani když jsou peníze a je práce, ta stejně přemýšlí, že může být něco špatně.“

Paní Chi: „Myslím si, že se odlišujeme hlavně ve způsobu jednání. Číňani mají rádi zkratky, přímé cesty. Oni (Češi) jednají podle určitých postupů. To je asi největší konflikt. My dva nemáme problémy. Já: „Jaké jsou podle vás rozdíly mezi Čechy a Číňany?“ Chi: „Jak jsem už zmínila, moji známí bratři, strýci (komentář: myslí tím známí, nikoli příbuzní) oni (Číňany) na 90% poslouchají svou ženu. Oni se obvykle nehádají s ženou, dávají ženám přednost. I kdyby byl požadavek ženy trochu neoprávněný. Oni jí ustupují a udělají, oč žádá. Ale on ne, on diskutuje tak dlouho, dokud nepřiznáš svou chybu. Možná některý věci jsou záležitosti jeho vlastní povahy. Jinak taky nevím, já neměla vztah s čínským mužem. Je pravda, že cizinci věci jasně rozdělují, ne jako my Číňani, my máme vše dohromady. Ted' on už to neříká, dřívě se ptal „Kam jsi dala mojí tužku, nůžky? Když žijeme v jedné domácnosti, jak to, že tvůj nebo můj nůžky? On někdy říká své matce její jménem, s babičkou a dědečkem jedná více dvořile, ale není to stejné jako Číňani s takovým respektem. Já: „Někteří respondenti tu hovořili o odlišnosti v oblíbenosti klidu a rušna, jak je to u vás?“ Chi: „Já rušno moc nemusím. On ano. Číňané při jednání myslí na jiné lidi, aby někomu neublížili, to oni moc ne. On celkově má pružné myšlení, ale v některých věcech je pevný. Např. jdeme do zahrady, která patří k téhle hospodě, když si koupíme u nich alkohol, tak se tu můžeme posadit. Když zaplatíme 50 – 100 Kč dýško, možná můžeme tu jíst svůj meloun a čínské jídlo, to by bylo hezké, je to přece zahrada. Ale on řekl: “ Jak můžeš tady jíst ? Tady je hospoda, zde se jen pije“. „Ale já už jsem zaplatila a oni s tím souhlasí“. Číňani jsou flexibilní. V očích Čechů jsme ale spíš neposlušní. Ale při takovém jednání jsme nikomu nezpůsobili újmu, naopak dávám někomu užitek. Nikoho jsem tím nepoškozovala, proč to nesmím dělat? Kdyby to byl úplatek u soudu, aby se člověk vyhnul vězení, někomu tím ublížil, to by nešlo samo-

zřejmě. Ale tím, že jím v hospodě, nikomu neublížím, nepřekážím. To je nepochopitelné. On nemá rád, když na veřejnosti mluvím hlasitě, já jsem ale svou postavou dost velká, a navíc neumím předstírat, mluvit potichu. Podle čínských zvyků si nesmíme u jídelního stolu sahat na nos, ale Čechům to nevadí, oni i smrkají... Když jsme byli na návštěvě u známých s dítětem, můj přítel všechno umí – vyměnit plenu, připravit koupel dítěti, já tyhle věci neumím. On bude dobrý otec. V sexualitě nejsme stejní. Myslím si, že Evropané mají vyšší frekvenci pohlavního styku. My, i když se budeme hodně snažit, tak 4x za týden. Ale oni cizinci denně. Moje kamarádka se rozvedla se svým českým manželem právě kvůli sexu. Ona to už nemohla dál vydržet. A oni Češi říkají, pokud mě nemůžeš uspokojit, jdu se uspokojit jinde s někým jiným. To je v čínském manželství nepřijatelné. Běžně asi 3 x týdně je standardní frekvence u Číňanů. S věkem čínský muž snižuje nárok na sex. Ale můj partner mi řekl, že až mu bude přes 30 let, tak pak nemůže zaručit, že vždy budu spokojená. Požadavek čínské ženy je 3-4x týdně, ale pro cizince, 3-4 x znamená sníženou frekvenci. Můj přítel mi řekl, že když je Češka jeden týden bez sexu, tak bude mít pocit, že je konec života. Já říkám, ale čínská vdova dokáže žít i desítky let o samotě. On mně na to odpověděl: " Je to jako jíst léky, představ si to, že užíváš léky denně, člověk si na to zvykne, kdyby z ničeho nic přestal, tak by to těžko snesly". Čínské ženy zpočátku nedostávají tolik, samozřejmě, že nebudou mít větší nároky. U muže s věkem nárok klesá, u ženy se spíše zvyšuje, nebo aspoň udržuje stejnou frekvenci. Cizinci jsou víc romantický, tohle chybí čínským mužům. Evropskému muži vyhovuje mé estetické cítění. Mají takové sebevědomí, temperament. Z čínského muže vyzařuje spíše něco jako skromnost a pokora. Takovou péči, jakou projevuje čínský muž vůči své ženě, jsem dosud neprožívala. Nevím, co jiní čeští muži, ale můj přítel se o mě dobře stará, kromě toho, že nedělá domácnost. Čínský muž je věrný svému manželství, rodině, ale nemusí být věrný manželce. Cizinec, když se bude stýkat s jinou ženou, pokud mu tato vyhovuje víc, tak se rozvede s manželkou. Jak to víte? Číňan dokáže takový mimomanželský vztah udržovat v tajnosti mnoho let, aniž by manželka měla sebemenší tušení. V mém okolí sice nikdo takhle nežije, ale znám to z doslechu, z televize apod. Já si myslím, že nejdůležitější je věrnost vůči manželství, protože manželství zahrnuje i děti a rodiče z obou stran. Já nemám takovou potřebu jako mít syna, pokračovatele generace. Myslím si, že Češi taky někdy chtějí syna nebo dávají přednost některému dítěti, protože je schopnější atd. Myslím, že v mé generaci lidé už tolik o tom nepřemýšlí. Číňani o tom přemýšlí, protože stárí bez dětí, znamená, že nemají nic. Češi, až budou starý, mohou spoléhat na stát, mají pojištění, ale Číňani, pokud budou nemocný apod., jestli nemají peníze, tak nemůžou dělat vůbec nic. Výchova dětí možná není stejná, stát taky jinak funguje. Oni nemají obavy. Při výchově dítěte určitě budu klást důraz na vzdělání, aspoň do 18ti let, pak si může žít po svém, a nemusím mít obavu, že nepřezijí. Jestli bude randit už ve 13ti letech, nebude mít náladu na učení. Určitě budu chtít, aby dítě dopoledne studovalo v české škole, a odpoledne v čínské škole. Číňané víc rozmazlují dítě, protože když je jen jedno, mají obavy, že o ně přijdou."

5. Jak trávíte společné chvíle?

Svatoslav: „Velice často jsme je trávili doma, v bytě. Občas jsme šli do divadla, nebo na nějaký představení. Na začátku toho vztahu jsme hodně často i chodili na výlety, třeba jsme jeli do Tater, na Šumavu, dělali jsme procházky po Praze, navštěvovali jsme různé památky atd. Až ke konci vztahu to bylo usedlejší. Poslouchali jsme hudbu a dívali se na filmy. Taky díky svému studiu jsem partnerce mohl pomáhat s jejím studiem, s jazyky, s nějakými seminárkami a pomáhal jsem, když rekonstruovali byt. Ve své podstatě naše aktivity byly standardní, jako mezi normálními partnery a neodchylovalo se to moc od jakéhokoliv vztahu mezi Čechem a Češkou.“

Petr: „Zabývali jsme se společným koníčkem, který nás spojoval do jisté míry. Procházkami do přírody a vůbec takové věci, co lidi dělají spolu rádi. Asi v každém vztahu by to mělo být, že ty lidi spolu žijou v tom volném čase a zabývají se tím, co se jim líbí. Společné výlety, procházky do lesa, i jsme spolu vařili, protože já docela rád vařím, prostě veškeré takové záliby, no.“

Paní Li: „Vždycky jsem pracovala sedm dní v týdnu, volno mám pouze o Vánocích, jsou to tak 3-4 dny. Můj muž není s tím spokojený, málokdy jsme spolu. Doma máme zahrádku a tak ve volném čase pěstujeme zeleninu, krmíme domácí zvířátka a upravujeme dům. Za mlada jsme šli na diskotéku a na koupaliště. Teď už takové akce podnikáme málokdy. Práce mi končí v 18 hod., pak doma vařím, po večeři, on většinou kouká na televizi a já jsem na internetu u počítače.“

Martin: „Ona pracovala fakt málo. Měla nějaké peníze a podnik. V noci kouká na svůj blbý seriál. Pak do poledne spala. Já jsem zas potřeboval v 6 hod vstávat cvičit, že jo. Ale po tom roce už tě to ani dvakrát nebaví. Já jsem pracoval 3 x týdně po 2 hodinách, učil jsem angličtinu. Dobře placené a moc se nenadřeš. Ona chtěla, abychom se spolu dívali na televizi, na sex a masáže. Když ona chce koukat na TV a já cvičit, tak jdu cvičit a ji nechám doma čumět na bednu.“

Paní Wu: „Když jsme doma, tak se věnujeme sexu, nebo se díváme na televizi, také uvaříme něco dobrého k jídlu.“

Pan Zhang: „Dříve jsem pracoval sedm dní v týdnu, někdy od tří hodin nebo čtyř, do sedmi ráno, pak se vracím domů spát. Odpoledne jsem pak věnoval své ženě a dětem. Chodili jsme ven na procházky, na jídlo s dětmi apod. K tomu jsem jezdil pracově do Prahy na tři dny v týdnu. Na počátku našeho vztahu jsem měl více volného času. Chodili jsme si zaplavat, tancovat a veškeré sportovní činnosti jsme zkusili (míčový hry, bowling apod.). Ona se ráda procházela v nákupním centru. Já mám rád pobyt na horách a v lese. O svátcích jdeme společně někam do přírody. Každý rok jsme cestovali někam do ciziny, podívat se na města, nebo do přírody. Nemohu někam na celý týden, ale na 3-4 dny to bylo možné. Později jsme se často dostávali do konfliktu. Málo jsme byli spolu. Náš vztah vydržel dlouho jen kvůli dětem.“

Paní Chi: „Pracujeme od pondělí do pátku. Ve volném čase obvykle hledáme nějaký program. Vezme mě podívat se na nějaké české kulturní památky nebo někam na zábavu. On má rád pěší turistiku, chodili jsme přes půlku Prahy, nebo do lesa, na hory, zaplavat si, do kina, nebo jen doma jsme koukali na film. V tom pro mě byla změna, já jsem nesnášela dlouhé chůze. Ráda chodím zkratkou, oni cizinci jsou

asi někdy tvrdohlavý, on musí tu cestu překonat. Co se týká zájmů, on rád maluje, což já také. Také chce, abych se naučila lépe český jazyk.“

Paní Yang: „Samozřejmě povídáním, chodíme někam na představení. Času, který patřil jen nám dvěma, bylo však příliš málo. Když se můj muž večer vrátil z práce domů, byl většinou už moc unavený. V době, kdy pracoval ve skladě, někdy celá naše rodina jsme šly mu pomáhat. Tehdy děti byly ještě malé. Začal mít smůlu po roce 1968. Když Ruská vojska obsadila tehdejší Československo, můj muž byl také poražen. Dostal výpověď a musel pracovat fyzicky, pracoval na skladě...měl zákaz psát knihu, dělat redaktora, nesměl nic...Směl dělat pouze fyzické práce... Tehdy nám bylo teprve přes 30 let.“

6. Jak přijímají vaši rodiče a příbuzní vaše vztahy s cizincem?

Svatoslav: „Moje rodiče nejsou moc nakloněni vztahu s cizincem. Ne, že by byli úplně netolerantní. V podstatě uznávají, že když se dva lidi mají rádi, na národnosti nezáleží. Můj otec je v podstatě nacionalista (nerad vidí míchání rasy), nebyl z toho nadšený, ale nebyl proti, nic mi nerozmlouval. To samé bylo u mámy, ta nebyla šťastná, ale viděla kulturní problémy (měla také strach z rasismu a rasistických útoků atd. Měla strach, že její partnerku by někdo napadl a já bych ji šel třeba bránit a útočník by zranil mě a dál, že to je jiná mentalita, jiná kultura, že v budoucnu nám to nebude klapat atd.) Co se týče mého okolí a příbuzných, tak to zas nějak neřešili. Spíš to brali jako nějakou zajímavost. Můj dojem z rodičů mé partnerky: Já jsem se stýkal hlavně s její mámou, s tátou jsme se viděli jenom jednou. Takže toho nemohu moc hodnotit. Případá mně, že jsou velmi sympatický, ale díky jazykové bariéře jsme se bohužel nemohli bavit. Takže jsme se nemohli víc poznat.“

Petr: „Tam nebyl problém ze strany našich rodičů. Rodiče to nechávali vždycky na mně. A ze strany rodičů přítelkyně taky si myslím, že nebyl nějaký problém, že nejsem Číňan. Myslím, že do jisté míry s tím počítala například její maminka. Protože samozřejmě má přítelkyně tady žila od mala, znala se zejména s Čechy. Číňanů tady není tolik. Tam ta naděje byla, že snáze najde Čecha. Myslím, že i ze strany rodičů jim byla sympatická. Kvůli jiný kultuře, zvykům ani rase nebyly problémy. Jediný problém byl kvůli bydlení, že to bylo trošku stísněné, v bytě. Maminka se možná necítila dobře, protože už v té době byla starší, že v bytě neměla ten svůj klid. Ale myslím, že to bylo jen za začátku, pak byla ráda, že jsme takhle pohromadě“.

Paní Wu: „On má rodiče a také sourozence. Všichni nás přijímali bez problémů. Nikdy nebyla z jejich strany žádná diskriminace. Když jsme šli k nim na návštěvu, udělali nám čaj apod. Všichni se ke mně chovali pěkně. Moji rodiče samozřejmě taky přijali náš vztah bez problémů, vždyť mně už je dnes přes 50 let. (dodala s úsměvem)“

Martin: „Moji rodiče o tom věděli, oni s tím už tak nějak počítali, už delší dobu věděli, že by se něco takového mohlo stát. Když jsem každou chvíli trávil čas s mistrem, taky bych mohl jednou přivést Číňanku, že jo. Oni byli s tím smířeni. Její rodiče, celkem v pohodě, koukali na mě trochu nedůvěřivě. Cho-

val jsem se k nim slušně. Moc jsem se s nima nebavil, tvářil jsem se, že rozumím méně, než jsem rozuměl. V pohodě.“

Paní Li: „Jeho rodiče jsem ještě neviděla. Zprvu nebyli nakloněni našemu vztahu, protože tenkrát byl ženatý, ale náš vztah přijímali postupně, časem. Na Vánoce dostávám dárky od jeho matky, které mi předá můj partner. On moc nechce, abychom se příliš stýkaly, aby nevznikly konflikty. Jeho otec se naším vztahem nezabývá. S jeho dětmi máme dobré vztahy. Můj přítel neumí čínsky a nemá rád, když trávím čas s čínskou komunitou, vzácně společně chodíme mezi mé přátele. On má málo přátel. Moje matka podporuje náš vztah, každý rok mu dává peníze. Jeho rodiče sice zprvu nesouhlasili s naším vztahem, ale nijak nebránili, nezasahovali do našeho vztahu.“

Pan Zhang: „Její matka si mě velice váží. Bydleli jsme v jednom domku. Měli jsme velmi dobré vztahy. Ona mě považuje za svého syna. I širší příbuzenstvo se ke mně chovalo dobře. Rodina s otcem neměla moc dobré vztahy, nevidají se. Měl jsem výčitky svědomí, byl jsem moc mladý a mnoho česky nerozuměl, ale narodilo se nám první dítě. Víím, že ji nesmím opustit. Dítě je nevinné. Má žena nebyla jako ostatní Češky, ona byla velmi oddaná svým rodičům, velice si vážila i mých bratrů a dalších příbuzných, protože ona je jedináček. Moji čínští přátelé občas chodili k nám domů na návštěvu, všichni se cítili dobře.“

Pavel: „Moje rodiče rasisti nejsou. Jim je to jedno. Problém v tom žádnéj není.“

Paní Chi: „Moje matka naše vztahy podporuje. Ona se nechce vrátit do Číny. Už tu žije přes dvacet let, nechce zpět do Číny. Můj otec se chce vrátit domů, přeje si, abychom se společně vrátili do Číny. On si myslí, že Evropané nemají smysl pro zodpovědnost. Když milují, je láska, když láska odchází, tak přestanou milovat. On má o mě starost, říká: „, ted' tě miluje, stará se o tebe, ale co když tě jednoho dne přestane milovat?“ Mám spoustu známých ze starší generace. Ony, když se provdaly za Čecha a měly spolu dítě, když opustily Českou republiku, musely dítě nechat manželovi. Rodiče přemýšlí o budoucnosti. Pamatuji si, že když jsem poprvé byla u něho, jeho matka nebyla moc přátelská. Jeho matka a otec se chovali nepřítelově. Tématem hovoru je například to, že my Číňané jíme psí maso, další je náboženská víra. Oni jsou oba křesťané, ptali se, jestli jsem buddhista, můj partner je nevěřící. Jeho rodiče mluví o tom, že když nemáš víru, tak (něco) atd. Jeho přátelé jsou vřelý, protože jsou mladý a mnoho z nich má čínské partnery, jeden z jeho kamarádů měl i vietnamskou dívku. Moji nejlepší čínští přátelé zprvu měli velké obavy. Jedna byla vdaná za Čecha, po rozvodu přišla o dítě. Proto ony byly zpočátku spíše proti našemu vztahu. Ony jsou většinou vdané za Číňana, jejich manžel o ně pečuje se 100% snahou. Čínští muži jsou velmi zodpovědní, milující a ochranitelští. Moji bratři (tím myslí nejlepší kamarádi) jsou pořádní chlapi. Oni si myslí, že Evropané jsou lehký a nespolehlivý. Ale ted' když vidí, že je nám spolu hezky, nikdo už nic neříká.“

Paní Yang: „Tvrdě neprotestovali, ale jedině maminka měla velké obavy: „Ty pojedeš tak daleko, nemáš tam ani rodiče, ani přátele, kteří, když máš těžkou chvíli, by tě mohli chránit.“ Ale neprotestovala, protože ho znala, tak věděla, že není jenom hezký, nevypadá jako lump, je velmi elegantní, velmi sluš-

ný, zdvořilý. Maminka měla velký strach. Vy jste se tehdy nebála? Nebála jsem se, znám ho čtyři roky, moc dobře jsem ho poznala. S ním se odvážím jít kamkoliv. Víím, že on mě bude ochraňovat.“

7. Jak na vás reaguje okolí, když jdete spolu na veřejnosti?

Svatoslav: „Nezaznamenal jsem žádné negativní reakce od okolí. Měl jsem pocit, že byla trochu větší pozornost. Vždycky jsem měl pocit, že to přijímají bez problému.“

Petr: „Myslím, že dneska už ve světě není tak neobvyklé, jako bývalo dřív, třeba za minulého režimu, když člověk potkal černocho nebo jiné národnosti, které nejsou v Čechách tak zastoupené. Nevím, jestli si sousedi něco šeptali, ale víím, že když jsme potkali sousedy, tak se chovali úplně normálně. Mezi přáteli nám fandili, i když my jsme se příliš nestýkali s přáteli v té době. Protože jsem před tím dlouho nikoho neměl, tak byli rádi, že mám vedle sebe někoho, koho mám rád, to bylo to podstatné. Takže já jsem nikdy nezaznamenal nějaké špatné vnímání. Snad třeba mě napadá, že v dopravě, v metru, když jedete, zaznamenáte, že se lidi kouknou, zhodnotí, nebo se podívají, a hele Čech a Číňanka, pravděpodobně mě napadá, mohli by říkat, třeba asi spolu chodějí, protože to nebudou sourozenci, ale asi nikdo to nepokládal za něco, co je neobvyklé, něco za extra způsob apod.“

Paní Li: „Říká se, že Češi diskriminují cizince. Mně to až tak špatné nepřipadá. Nás většinou přijímají. Není to tak, že by nás obdivovali, nebo nesnášeli. Je těžké popisovat, jaký pocit z nás mají. Když jdeme spolu něco vyřizovat na cizineckou policii nebo na úřad, tak se cítím dobře. Je to o mnoho lepší, než kdybych šla sama něco vyřizovat. Číňani náš vztah taky přijímají jako normální.“

Martin: „Číňanky jí záviděly bílého chlapa, a Číňani mi záviděli, že mám čínskou holku, protože sami mají málo. Je tam obecně pozitivní diskriminace...“

Paní Wu: „Myslím, že lidé nás obdivují, závidí nám náš vztah. Je to pro ně hezký. Na úřadech je to asi trochu jiný, když tam jdu s ním, je to lepší než kdybych šla sama. Můj partner ale nemá rád úředníky. Sousedi se k nám chovají hezky, nejsem jako někteří Číňani, nikoho nevyrušuji, nemluvím hlasitě, jsem čistotná, uklidím místo před domem.“

Pan Zhang: „Lidi (Češi) si myslí, že mám peníze...slyšel jsem mnoho drbů, že moje družka miluje mé peníze apod. Češi jí pohrdají, je to i vidět z jejich pohledů. Ve skutečnosti to tak není. Ona je upřímná. Tehdy, když jsme se seznámili, já jsem ještě nebyl úspěšný. Ona čekala dítě... Číňani ji berou normálně. Moji příbuzní i přátelé se k ní chovají hezky.“

Pavel: „To je zase jak říkám tou dobou, protože my už jsme spolu dlouho, v roce 1998 ty pohledy byly takový...koukali, že aha Čech s Číňankou. Já jsem viděl v těch pohledech takovou nedůvěru. Postupně, jak sleduju léta, tak za nějakých těch deset let se mentalita lidí úplně změnila, už tak necivějí, dnes je těch párů víc, myslím si, že ty lidi si na to zvykají...Další věc je to, že tady byli zprvu Vietnamci, a ti tady pro sebe udělali špatnou reputaci...Dneska už lidi rozlišují, už ví, že to není Vietnamec, ale může to být Číňan. A vědí, že Číňani se chovají úplně jinak než ty Vietnamci...“

Paní Chi: „U Čechů jsem si ničeho zvláštního nevšimla, ale když potkáme naše Asiaty - Číňany, tak se za námi otáčejí a dívají se, nevím, co jejich pohledy znamenají. Na úřad chodím sama... Většinou dobrý, výjimečně se setkávám s nějakou rasovou diskriminací, oni pak hledají problémy. Občas na nás špatně reagují někteří senioři, nebo opilci v dopravě, oni nemají v oblíbě Asiaty. Někdy můj přítel s nimi kvůli tomu rozbouří diskusi. Je to ale opravdu vzácné.“

Paní Yang: „Sousedé jsou na to zvyklí. Občas se setkávám s velmi divnými poznámkami. Jedni starší manželé, kteří stáli za mým manželem, říkali: Hele dívej se na toho hloupého chlapa, který si vzal cizinku, tu potvoru nebo něco takového urážlivého. Já byla daleko, neslyšela jsem. Pak jsme všichni nastoupili do metra, a můj muž se upřeně díval na tu starou ženu. Potom když vystoupili, ptala jsem ho, co je ti? Můj manžel mi řekl: viděla jsi tu ženu, urážela nás... Musím říct, že rasismus v Čechách existuje. Občas i u vyšších úředníků. To se neví hned, někdy ti lidé neví o Číně, o kulturní revoluci nic. Je mi to líto. Co vzdělání obyvatelstva? Jsou vzdělanější než Číňani. Protože Číňani nejenom, že nemají znalosti o cizím státu a navíc taky mají rasismus. Oni pohrdají zejména chudými, včetně lidí ve své vlasti... a pohrdají černochoy. Myslím si, že čínský rasismus je větší než v Čechách. Asi taky v různých dobách je jiný, možná jsou teď lidi na to víc zvyklí? V 50. letech to bylo dobrý, lidi byli moc přátelští. Tehdy tu bylo i velmi málo Číňanů. Číňani v té době taky ještě nedělali ty ošklivé věci. Nebyly urážky, škodolibé úsměvy, nepřátelské. Často to byl usměvavý pohled na nás. Ted' je to čím dál tím horší.

...Mezi českými sinology byla taková legenda, že čínské dívky, které se sem provdaly, to dělají z ekonomických důvodů. Protože vědí, že v Evropě budou mít vysokou životní úroveň a peníze. Tehdy se na nás opravdu takhle dívali. Opravdu bych se chtěla zeptat, když to není láska, tak co to je? Mé dcery mi říkají „matko já nemám takové štěstí jako ty. My jsme taky dívky, dívky často mají smůlu, nemůžou najít vhodného partnera. Ale ty a táta jste opravdu moc šťastný pár, a navíc táta je kvalitní člověk, jsi jedna z mála šťastných žen na světě...“

8. Podle tradice je „muž živitel rodiny, žena strážkyně krbu“. Jak je to ve vašem vztahu?

Svatoslav: „Trochu se to projevilo, i když my jsme spolu nežili. Partnerka ke mně jezdila často, a já jsem přespával u ní. Musím říct, že jsem cítil tohle vychování, v tomhle je kulturní návyk, nebo jak to říct. Projevilo se to v partnerce tím, že partner má být především živitel atd. a ta žena se nějakým způsobem stará o tu domácnost. Ale o mojí partnerce nelze říct, že by chtěla, aby ji živil muž. My jsme nebyli typicky čínský, protože moje partnerka byla taky ochotná platit. I za mě leckdy zaplatila. Já jsem samozřejmě platil i za ní. Měli jsme to tak nějak střídavě.“

Petr: „Já si myslím, že žena byla ochraňujícím prvkem celé rodiny. Ona na to byla i zvyklá tím, že...jako že uměla dosti dobře česky oproti rodičům, tak v podstatě měla i ten opatrovnícký potenciál i vůči svým vlastním rodičům. Já jsem v ní viděl toho zapáleného strážce domácnosti. Živobyť v naší domácnosti bylo, že jsme se snažili, aby to bylo vyrovnané, jestli si dobře pamatují, prostě jsme to dělali.

Myslím, že přítelkyně vlastně nebyla v té době ještě zaměstnaná, a přesto to bylo půl na půl. Je pravda, že když šlo o zdraví člověka a já bych na to neměl peníze, tak přítelkyně prostě velice zainvestovala, ačkoliv jsem se tomu bránil, protože jsem nechtěl třeba cítit nějakou zadluženost nebo aby ona dávala peníze do mě. Ona to vnímala ale z toho pohledu, že investuje do našeho vztahu a že vlastně pro ní, ty peníze neměly takovou hodnotu, jako kvalita tohoto života, který může strávit s člověkem, o kterého se stará.. Myslím, že to je právě vlastnost, se kterou jsem se u Čěšky nesetkal, zatím jsem nenarazil na partnerku, která by měla takovou intenzivní jakoby sílu uskutečnit to, starat se o druhého. Ta zapálenost...někdy se může ukazovat i negativně, ale tady je příklad velice pozitivní, a myslím, že Asiat dokáže přežít i v negativních podmínkách díky téhle vlastnosti, možná je to tím, že my tady máme celkově pohodlnější život než v historii Číny“.

Paní Li: „Finančně máme všechno dohromady. Domnívám se, že v Číně, u mladých párů, je to už taky v AA systému. (komentář: tzn. každý zvlášť). Doba, kdy jedině muž sám nesl finanční zátěž rodiny, už je minulostí. O domácnost se starám já, můj muž mi pomůže, když ho požádám, ale on je velmi pomalý, mytí nádobí mu může trvat půl dne. (s žertem). On nekupuje oblečení, nekouří, nepije, nemáme velké výdaje. Pouze na jídlo. Můj muž má slabší charakter, o důležitých věcech rozhoduji já.“

Martin: „Ona byla líná, takže strážkyně nebyla. A měla peníze, takže já jsem ji nemusel živit. V restauraci jsem platil já, ale nedával jsem jí žádný peníze. Ona mně taky ne. Měla víc, já jsem měl míň, a když jsme šli do restaurace, tak jsem to zaplatil a hotovo. Já: „Jaké by to bylo, kdyby došlo na manželství?“ Martin: „Ona by se starala o děti, já bych utratil její peníze.“

Paní Wu: „Doma dělám lehčí práce a on těžší práce. Uklidím apod. On je pečlivý, nezaneřádí byt. Na počátku našeho vztahu, veškeré výdaje za domácnost, elektřinu apod. jsem platila sama. Potom jsem si říkala, že to je nespravedlivé. Takže teď vodu a elektřinu každý platíme sám za svou spotřebu. Muž by měl živit ženu, myslím si, že když to nevyžadují, a chci jenom, aby zaplatil půlku poplatků za vodu a elektřinu, není to přehnaný požadavek. Čínský pár většinou dává své peníze na jednu hromádku, a používají je společně. Češi oproti Číňanům jsou víc lakomý. Platím vše, co chci zařídit. Dříve jsem vždycky platila, když jsme šli do restaurace, protože tehdy on byl ještě můj zaměstnanec. To je přirozené, že platím, vydělávám víc než on. Když nejsme manželé, vše je pak jednodušší. Více se snažíme přizpůsobit tomu druhému, všechny věci jsou moje v případě rozchodu. Nemáme spolu dítě. Když mám peníze, sama si je užiji. Dítěti je třeba poskytovat co nejlepší podmínky, ale můj partner není člověk, který by vydělával peníze. Můžeme mít normální klidný život. S dítětem by to bylo moc těžké.“

Pan Zhang: „Jídlo jsem téměř vždy vařil já. Jí moc chutná čínská kuchyně. Jinak nejsem nijak vybíravý, když udělá české jídlo, také ho sním. Já se nestaral o úklid apod. To hospodaří ona. Jenom když mám volno, tak jí pomáhám zamést. Všechny finanční výdaje nesu já. Ona neměla svou práci, pomáhala mi v podnikání. Nikdy jsem ji nijak neomezoval, když vydělám peníze, nechávám je u ní. Časem se pak ukázalo, že má družka neumí spořit. Potom když potřebovala peníze, dal jsem jí je a ona si koupila, co je zapotřebí. Nedostávala ode mě mzdu, ale auto, nemovitost, vše jsem koupil na její jméno. Protože jsem

cizinec, bál jsem se, že by se se mnou mohlo něco stát. Po rozchodu mi navrhla rozdělení majetku na půl. Říkal jsem jí, ať si to nechá, jen jsem chtěl, aby se dobře starala o naše děti.“

Paní Chi: „My platíme každý za sebe. On má jasnou představu o domácnosti, že to jsou povinnosti ženy. Týká se to vaření, praní apod. Já na to reaguji: „Jakto ženská povinnost, copak mi dávaš peníze? Jestli on zaplatí celý nájem, pak to je jiné. Nájem máme na půl, poplatky platí on, teď když jdeme ven, často platí on, to začalo teprve před rokem, předtím to tak nebylo.“

Paní Yang: „My jsme to takhle neměli a také to neuznávám. Například: když jsem byla ještě mladší, 55-60 let, neznala jsem pojem stáří. Tapetovala jsem, pověsila jsem lustr, kachličkovala v kuchyni, všechno dělám. Někdy se můj manžel vrátil domů z práce a polekal se, že pokoj je úplně pozměněný. Pohovka je tady a tamhle je skříň. S tím mi nikdo nepomáhal, sama jsem to udělala... Uvědomuji si, proč mě můj muž miluje? Jsem šikovná, ničeho se nebojím... nelíčím se a nejsem rozmazlená ...Můj muž opravdu vyrůstal v rodině pracovitých lidí. Dokázal pracovat na čemkoliv a všechno dělá s radostí. Nesouhlasím s tím, že „žena je strážkyně krbu“, já nejsem.“

9. Jak vám vaše partnerství změnilo život?

J: „Mně tenhle vztah především přinesl takový určitý poznání i vnitřní zjištění. Nebylo to tak, že by mi to změnilo život. Rozšíření zkušenosti. Třeba to, že může existovat vztah mezi Čechem a cizincem, to jsem si dřív neuměl úplně představit. A hlavně jsem poznal to, že v určitých aspektech to partnerství je vždycky stejný. Je to takový poznání, že nemusí nějaký kulturní a národnostní rozdíl představovat nějaký problém, ale samozřejmě, do určitý míry. Zjistil jsem i to, že mě přitahují asijské typy, ale jsem geneticky předurčen, že se mně víc líbí evropské rysy. Což je to poznání, které bych jinak asi nezískal. Hlavní je to, že mě vnitřně tento vztah ohromně obohatil. Můžu říct, že na tom vztahu jsem hodně vyrostl, že mi v určitých věcech hodně otevřel oči, přestal jsem být tak trochu naivní. Měl jsem takovou představu před tím, než mi poprvé napsala na ten inzerát Číňanka, a já jsem měl takovou dlouhou dobu touhu po změně v životě. Říkal jsem si, že vztah s Číňankou je doopravdy taková velmi zajímavá zkušenost. Trochu jsem i očekával, že v určité míře, že se mi zlepší vnímání sama sebe, že si budu připadat líp a tak. Což se samozřejmě nenaplnilo. Poznal jsem, že je to vždycky o tom člověku samotném a ne nějakými vnějšími podmínkami.“ Já: „Vstoupil byste znovu do česko-čínského vztahu?“ Svatoslav: „Krátce po tomto vztahu už jsem říkal, že bych nechtěl znovu vstoupit do vztahu s Asiátkou, Číňankou. Ale po delší době ta myšlenka se mi v hlavě trošku rozložila. Protože díky tomuto vztahu jsem objevil krásu asijských žen a na ty asijský rysy jsem si zvykl, někdy se mi asijský ženy hodně líbí. Myslím, že bych hodně zvažoval. Samozřejmě záviselo by to na konkrétní situaci. Nemůžu říct, že bych do toho znovu nešel.“

K: „Já myslím, že tam bylo zásadní to, co mně ten vztah přinesl, člověk mohl poznávat bližším způsobem nejen sebe ale i tu druhou blízkou osobu. To, že to byla jiná rasa, to mě obohatilo samozřejmě tím, že...jako jo, vlastně myslím, že jsem to na tom i do jistý míry i oceňoval, ale rozhodně to nebylo jako by

něco zásadního. Ale vím, že jsem si říkal, to je teda bomba, tak já mám tak exoticky vypadající přítelkyni, a to je něco úžasného, to každé nemá. A pak jsem si říkal, že no, vlastně já mám exotickou přítelkyni. Takový jako bonus, jako třešnička na dortu. Jinak to teda bylo spíš o tom obohacujícím v tom vztahu, což vlastně si myslím, že jakýkoliv jiný vztah může být také obohacující, nejen s jiným státním příslušníkem. Vlastně díky přítelkyni jsem se seznámil s člověkem, s Číňanem, který se věnuje masážím, což pro mě to bylo velice jakoby, velice opravdový. Když se člověk učí čínské záležitosti, a může se učit přihlížením přímo od Číňana, tak to vzbuzuje mnohem větší důvěru a je to takový přímější, než když by se to učilo od českého instruktora. Já jsem neměl až tolik vztahů, ale je pravda, že předtím, jsem měl ještě dva vztahy, jednou to bylo s jinou národností. To bylo ale ve věku náctiletým. To nebyl vztah dospělého člověka, ale náctiletého člověka. Očekávání? Že prožiju příjemný život s partnerem, který mi rozumí, a že já budu rozumět jemu. To bylo moje očekávání. Já jsem vždycky chtěl například rodinu, těšil jsem se, že budu obklopený spoustou dětí. Ideální představa statku, někde v přírodě, a že tam bude ta velká rodina bydlet. A když jsem byl s přítelkyní, ona zase zpočátku myslela, že to bude na překážku. Já jsem potom došel k podobnému závěru. Tak to je věc, která mi došla díky přítelkyni. Spoustu věcí jsem si k tomu uvědomil sám. Já myslím, že takové základní sounáležitosti, a porozumění toho prožitku, to, co se týče toho prožívání, ta hodnotnější a hlubší stránka toho vztahu, ta byla právě velice silně naplněna. Byla spojena s tou láskou, nebo s tímhle citem a poutem navíc. A že to porozumění na té niterné úrovni mě potom začalo připadat směšný, nebo smutný, že ten vztah začal troskotat z určitých částí i to, že tam byly ty nedorozumění povrchový, takový ty míň důležitý, že prostě člověk měl toho druhého rád, a teď ten druhý si myslí, že ho rád nemá, protože řekl tohle a ten druhý mu nebyl schopen to vysvětlit, že řekl tuhle věc, ne protože toho druhého nemá rád... Že ta komunikace byla ta kulhavá noha, která dokázala někdy podrazit i tu zdravou, no.“ Já: „Vstoupil byste znovu do česko-čínského vztahu?“ K: „Já si myslím, že bych nezavrhoval, ale určitě bych potřeboval zjistit, jestli ten člověk nemá moc impulzivní povahu na mou mírnou povahu. Já si myslím, že jsem klidný a pasivní člověk, a když mám vedle sebe hodně aktivního člověka, který od života hodně očekává, ve smyslu různých aktivit, takhle a takhle, mě by to vzhledem i k nějakému zdravotnímu stavu vysilovalo. Takže když by to byl člověk klidnej, a sedli bychom si povahově, já bych absolutně neřešil, jestli je to Čech nebo Číňan.“

L: „Jak to mám říct, no, myslím si, že to není moc dobrý. Není to moc dokonalý. Víš, protože jsme odlišní v myšlení. V oblasti podnikání se nám to nepovedlo. Během toho nám odlišné myšlení přineslo spoustu problémů a obtíží. Takový problém nevím, jak řešit. Nemůžeme spolupracovat v žádném podnikání. V oblasti citu problémy nejsou. Jinak protože je pomalejší povahy, někdy se cítím unavená. Já: „Měla jste nějaké očekávání?“ L: „Neměla jsem žádné očekávání. Tehdy jsem byla rozvedená. Když je člověk sám, tak samozřejmě hledá partnera. Já: „Proč je váš partner Čech a ne Číňan?“ L: „Tehdy mezi Číňany se nevyskytl vyhovující partner, a můj dnešní manžel pracoval hned vedle mě. Pořád jsme se potkávali. Je hodný, jednoduchý. To se mi na něm líbilo.“

M: „Už jsme se rozešli. Život se mi nezměnil. Jedině co jsem zjistil, že Číňanky nejsou vhodné na soužití pro Evropana.“

N: „Tehle vztah mi nic nepřinesl. Myslím si, že je to takový normální vztah. Jazykově mi nijak nepomohl a ten život s ním se nez kvalitnil ve smyslu ekonomického zlepšení. Jedna ze změn, které mi tento vztah přinesl je to, že mám čím dál tím méně přátel, protože on nechce, abych se s nimi stýkala. Tady v Čechách Číňané komunikují navzájem, většinou kvůli obchodu. Několik málo přátel tady mám. Většinou jsou to jen povrchní známosti. Další změnou je, že už nejsem tak odvážná, málo riskuji. Když jsem dělala ředitelku firmy v Číně, byla jsem velmi podnikavá. On je mi vzorem, učím se víc užívat života, myslím víc na sebe, víc dbám na oblečení, atd.“

P: „Začínám víc přemýšlet jako cizinci. Má hlava přemýšlí víc přímo, jednoduše. Víc žiji pro sebe. Já: „Co byste říkal, kdyby někdo přišel pro radu, že chce vstoupit to česko-čínskému manželství?“ Zhang: „Určitě první věta, kterou řeknu je: „určitě to nedělej“. Já jsem neměl na vybranou, měli jsme dítě... Náš vztah vydržel dlouho asi jen kvůli dětem. Takhle jsem trpěl posledních 5-6 let. Několik let na začátku jsme byli šťastní. Mezi námi téměř nebyly žádné problémy. Ale potom postupně, kvůli jiné záležitosti jsme se odcizili, až rozešli. Dnes si myslím, že jazyková bariéra představuje velký problém. Taky ten pocit nejistoty. Dokud člověk má peníze, je to ještě dobrý, ale jakmile člověk zchudne, bude nejistý. Oni, když mají peníze, žijí jako ten, co má peníze, když nemají peníze, žijí jako člověk bez peněz, ale v klidu. Číňané mají přání a snahu žít lépe. Česká žena klade důraz na intimní život, když muž s přibývajícím věkem začíná být někdy unavený, ona se začne zlobit. Číňanka potřebuje spíš jistotu, pokud muž vydělává peníze a stará se o ní, tak je to dobrý. Pokud se sex mění, tak se dokáže s tím smířit. Taky často vzpomínám na svou bývalou ženu, byla na mě moc hodná. Když jsme se rozešli, ona řekla, nemůžeme-li žít jako partneři, můžeme být přátelé. Dnes jsme jako sestra a bratr. U většiny Číňanů by toto nebylo možné. Ukončili by to definitivně. Tady v tom jsou cizinci mnohem lepší než my Číňané.“

R: „Určitě to přineslo to, že vlastně my oba jsme byli...já jsem byl ženatý a moje partnerka vdaná. Ale ty naše předchozí manželství nefungovaly, jak by měly fungovat, samozřejmě každému z nás to přineslo to, že jsme se rozvedli. Já: Zkvalitnil se vám váš život? R: „Zkvalitnění to jo, kdyby lidem vztah k partnerovi nic nepřinášel, tak by spolu nebyli. ...Každý člověk to musí vnímat ty rozdíly, a nikdy se nepodaří, aby to bylo stejné, ale zase, když ty lidi to dokážou využívat, tak to jim ten život obohacuje. Tehle vztah by se neměl dostat do takového stereotypu. Protože, co je špatný na českém vztahu je, že český vztah se může dostat do stereotypu, že vlastně ty lidi pracují, manžel má práci, manželka má práci, ale tady je furt takový náboj, že se furt něco děje a člověk musí přemýšlet.“

S: „Tehle vztah mi přináší to, že se učím psychicky reagovat. Učím se, jak žít s člověkem jiného charakteru a myšlení. Získám větší porozumění, poznání cizinců. Dělán pokroky v angličtině a v češtině. Rozšiřuji si obzor, poznávám více Čechů. Poznávám život české rodiny. Já: Možná také pomoc? S: „Jsem samostatná. Vždycky a všechno jsem si zajistila sama. Pokud nebude velká změna, plánujeme svatbu v příštím roce. Chtěla bych, aby se podíval do Číny. On teď má určitý předsudky vůči Číně. Jestli toto bude

přetrvávat, budu muset přemýšlet o naší budoucnosti. Potřebuji, aby miloval mou zem, přinejmenším, aby si jí vážil. ČR je dobré místo pro život ve stáří. Čisté ovzduší, kvalitní jídlo, bydlení, starý člověk nemusí mít strach z ničeho. Čínští senioři se obávají nemoci. V Číně také žije moc podvodníků. České myšlení je relativně čisté.“

T: *„Můj život se změnil zásadně, protože jsem přišla sem (do ČR). Myslela jsem si, že ve stáří budeme v Číně. Myslela jsem, že mohu rok žít tady, a rok tam, protože my oba uchováваме city k Číně i k Česku. Život nás dvou se změnil zásadně. Máme spolu děti, vybudovanou kariéru a to všechno se změnilo po roce 1968. V té době naše děti nesměly ani na vysokou školu. Víte, matka je Číňanka, otec je pravičák. Rozumíš? Takhle o nás mluvili. On nesměl tlumočit, přijímat čínský delegace...on nesměl cestovat do ciziny...“*

T: *„Náš život se absolutně změnil. Byli jsme šťastný, idealistický, oba jsme byli naivní. Netušili jsme, že naše manželství může být na překážku.. Byli jsme podezřelí ze špionáže od obou států. My jsme nebyli nic, my jsme byli jeden nejsmutnější pár...Takhle se náš život změnil, je škoda, že on už odešel (zemřel), nechal mě tu samotnou...“*

T: *„V době Čistky...měla jsem strach, že lidé na to (vztah s cizincem) přišli. Řekli: „ty máš nějakého kamaráda cizince, že? Ukonči vztah s ním“. Souhlasila jsem, ale tajně jsme se scházeli dál...Jejich varování přišlo už pozdě, my jsme se od sebe už nemohli odloučit. Využili jsme každou chvíli pro naše setkání...Ta doba byla hrozná, my jsme byli ještě příliš mladí, nedovedli jsme si to nebezpečí představit...Měla jsem na to svůj názor, není to krádež ani loupež, nejsem špiónka, neudělala jsem nic špatného, proč bych se měla bát? ...Jednoho dne mě poslali na výpomoc do jiného uměleckého sboru, a v mé nepřítomnosti hledali můj deník. Naštěstí já jsem to tušila, nechala jsem ho schovat u mé matky. Můj dědeček byl hospodář a otec úředník, mé rodinné pozadí bylo v té době podezřelé. Když dnes člověk o tom mluví, je to směšné ...Politika postihla i generaci tvých rodičů, já jsem ta starší generace, ta generace, která měla největší smůlu. Byla jsem na základajícím ceremoniálu založení ČLR v roce 1949, byla jsem jedno z těch dětí, které seděly na Náměstí nebeského klidu...Zažila jsem dobu Kuomintang (Čínská nacionalistická strana), i dobu japonské okupace. V takové době jsme si dokázali uchovat naši lásku. Ta holka“ byla silná, že?“(s vtipem dodala) Já: Měli jste plán jak vychovávat děti? Yang: „Musím říct, že konkrétní plán jsme neměli. Nešlo to. Věděli jsme však, že pokud naše děti projeví nějaké nadání, nějaké detence, jestli chtějí studovat, pak bychom podle toho jednali. Ale čas nám nepřál. Protože už po třicítce on začal mít smůlu. Říkám si, jestli opravdu existuje pán nebes, pak je moc nespravedlivý... Jednali s ním, jako s vězněm, jen proto, že měl svůj názor na politiku. Naše manželství si prošlo vším. Sladké i hořké chvíle života. On kvůli mně šel proti vůli své matky...naše žádost přicestovat do Německa byla tehdy zamítnuta, protože jeho manželka je Číňanka...“*

T: *„Nelituji, jakou cestu jsem si vybrala...“*

T mi mimo mikrofon po chvíli svěřila toto: *„On jednoho dne se mně ptal, jestli si ho vezmu za manžela v příštím životě, když mě o to požádá. Já jsem řekla: ne, protože nechci ti přinést neštěstí. Tolik*

utrpení jsem ti přinesla, copak bys mě ještě chtěl i v příštím životě? On na to: tvoje odpověď mě zklamala. Protože já tě budu chtít za manželku i v příštím životě.“